

Vox Libri

Nr. 14 - 2010

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Deva

VOX LIBRI, Nr. 14, 2010

Revista Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu” Deva

Editată cu sprijinul Consiliului Județean Hunedoara

Manager: Sebastian BARA

Redactare: Denisa TOMA
Diana TRIF
Diana FERENCZ
Ciprian DRĂGAN

Tehnoredactare și copertă:
Simona-Nicoleta PAPUC

Adresa: 330025 - Deva,
str. 1 Decembrie, nr. 26
Jud. Hunedoara

Telefon/Fax: 0354 101131
0254 216457

E-mail: bibliotecadeva@upcmail.ro
voxlibridv@yahoo.com

ISSN: 1841 - 7736

Tiparul executat la **GRAPHO TIPEX** Deva

Versiune
electronică
accesabilă pe
www.bibliotecadeva.ro

Ioan Paul Mihai STOICOVICI

Vox Libri

nr. 14 - 2010

Editorial

Mai avem nevoie de Eminescu? 2

Dialogul ideilor

Poporul românesc 3

Profesiune și vocație

Biblioteci școlare din comitatul Hunedoara în perioada 1867-1918 4

Biblioteci din Valea Jiului 8

Scriitori români în edituri din Franța 14

Calendarul cultural, publicație serială a Bibliotecii Județene Deva 17

Noutăți în bibliotecă 20

Aniversări-Comemorări-Evenimente

Salonul editurilor hunedorene 21

Eminescu - 160 de ani de la naștere 27

Oaspeți ai bibliotecii: Editura Tritonic 31

Lansări de carte 32

Jarul din zăpada sclipitoare. 33

Revederi cu Noica 33

Ovidiu Vasilescu - portret de scriitor 35

Să ne cunoaștem scriitorii 37

În memoria Valeriu Bârgău 39

Ion Budai-Deleanu - 250 de ani de la naștere 40

Ludovics Bacs - 80 de ani de la naștere 41

Mircea Bătcă - 65 de ani de la naștere 42

Torma Zsofia, prima femeie arheolog 43

Prin marile biblioteci ale lumii

Biblioteca catedralei 45

St. Paul's din Londra 45

Note de drum

Pași prin Umbria 49

Aniversări-Comemorări-Evenimente

Cultură și evenimente culturale în județul Hunedoara acum 50 de ani 54

Herta Müller 56

Evenimentele lunii ianuarie 2010 58

Deva 740

Hanurile Devei de altădată 60

Tradiții, obiceiuri

Tradiții și obiceiuri momârlănești 66

Pagina bibliofilului

Noi contribuții bibliografice la studiul operei lui Mihail Diaconescu 70

Tremurul lăstunului 72

Pe drumuri europene 74

Din vremea studenției antedecembriste... 77

Cruciadele văzute de arabi 79

Atestări documentare

Atestări ale localităților din județul Hunedoara, aniversate în anul 2010 83

Atelier de creație

Însemnări despre lectură, cărți și cititori 91

Grupaj de poezii de Sânziana Batiște 94

Mariana Zavati Gardner traduce din Eugen Evu 96

Mai avem nevoie de Eminescu?

filosoful Constantin Noica, în memorabilele pagini dedicate „omului complet al culturii române”, cum îl numise, constata cu amărăciune că Mihai Eminescu e adus în atenție doar de două ori pe an, în ianuarie și în iunie. Iar păcatul nostru față de poet este îndoit: întâi pentru că nu-l cunoaștem îndeajuns și, în al doilea rând, pentru că nu-l facem cunoscut îndeajuns. În ambele direcții, oricât interes s-ar manifesta, tot nu se pot răscumpăra cele două păcate.

este un trist adevăr că viața și creația lui Eminescu au fost ani de zile confiscate, într-un fel sau altul, de puterile trecătoare ce au condus această țară în interesul lor îngust și egoist. A fost, de pildă, o vreme în care „Doina” se citea/recita strict în cheie ultranaționalistă, cu o vădită ură față de „atâta străinătate”. Apoi au venit comuniștii care au alungat această poezie din cărți și din manuale și au impus ca în școli să se scandeze ritualic „Zdrobiți orânduiala cea crudă și nedreaptă”. Mai târziu, după ce „s-a dat drumul la patriotism”, din 1964 încoace, „Scrisoarea a III-a” a făcut invariabil deliciul serbărilor școlare. Dar numai prima parte a antitezei, trecutul glorios, pentru că era destul de riscant, între 1965 și 1989, să se recite versuri precum „Bălbâiți cu gura strâmbă sunt stăpânii astei nații”. Impozantele cenacluri ale „tineretului revoluționar” au întors și ele poezia lui Eminescu pe toate fețele, „Oda în metru antic” fiind incantată până la sațietate, ceea ce nu a făcut prea mari servicii acestei splendide poezii.

dacă scuturăm însă puțin toate aceste depășiri de măsură, dacă ne așezăm în tihnă cu un volum de Eminescu în față, departe de zgomotul și nebunia vieții din ce în ce mai nemiloase, descoperim că mult vehiculata „nevoie de Eminescu” există, iar citirea versurilor poetului se aseamănă cu sorbirea unei licori magice, întremătoare. Putem oare despărți amintirea primei noastre iubiri de sfâșietoarele „De ce nu-mi vii” sau „Despărțire”? Putem oare îndura absurdul vieții de zi cu zi altfel decât căutând reazem în fiecare vers al „Glossei”? Sau ne putem întreba despre zădărnicia și misterul existenței fără „Scrisoarea I”? Și, fără a fi acuzați de stângism ieftin, nu vedem oare cât de dureros de actuale sunt versurile „Minciuni și fraze-i totul ce statele susține” și „Ei tot și voi nimica; ei ceruri, voi dureri!”, în țara aceasta a noastră împărțită, din păcate, „în mizeri și bogați”? Într-o vreme în care limba română e siluită, rănită, desconsiderată cu bună știință de politicieni efemeri și inculți, de progeniturile lor agramate și impertinente, de false vedete impuse ca model, avem privilegiul unic să gustăm limba „ca un fagure de miere” așa cum a creat-o Eminescu, să ne găsim refugiul într-un strop de eternitate izvorâtă din miracolul versurilor sale. Și într-o vreme în care toate reperele morale au intrat într-o cumplită degradingoladă, ne putem afla un fir călăuzitor citind când și când o poezie de Eminescu.

Denisa TOMA

Poporul românesc

Continuăm și în acest număr prezentarea unor articole apărute în presa hunedoreană de la începutul secolului XX, articole ce abordează probleme generale, idei, considerații cu privire la caracteristicile poporului român.

În numărul 35 din 25 august (7 septembrie pe stil vechi), 1901, al publicației Bunul econom ce apărea la Orăștie, aflăm un interesant articol preluat din revista Albina și semnat „Moldovan”. Cu tot aerul lui desuet, ușor naiv și chiar schematic, preluăm integral textul, ca o mostră de profil psiho-moral al poporului român, așa cum era el perceput acum mai mult de un secol. Am adaptat textul la normele ortografice din zilele noastre.

Poporul românesc în toate țările unde locuiește are traiul simplu și se îndestulează cu puțin. El trăiește mai cu seamă din lucrul câmpului și creșterea vitelor, aceste două ocupațiuni îi sunt mai dragi.

Dragostea pentru ele e născută în firea lui, a adus-o cu sine în Dacia; căci și vechii Romani cu acestea se ocupau mai cu plăcere și Dacii tot asemenea.

Românului i-e drag codrul cu frunza verde; i-e drag câmpul cu flori și cu spice aurii.

Inima i se umple de bucurie la sosirea primăverii. Atunci vine vremea să iasă afară la câmp cu plugul și cu sapa, mai târziu cu coasa și cu secera în mână, ca să-și lucreze țarinele și să mai dea uitării nevoile și necazurile. Îi sunt dragi vitele sale, cari îi dau hrană și-l ajută la munca câmpului.

Alte ocupațiuni nu-i prea plac, cu deosebire n-are aplicare pentru meserii și negustorie, ceea-ce nu e

bine, pentru că meseriile și negustoria aduc bunăstare și mult bine popoarelor.

Românul e din firea sa statornic, greu de înduplecat și răbduriu. În urma acestor însușiri, el scoate la capăt, isprăvește orice lucru, dacă s-a apucat odată de el; trece peste orice greutate, și trebuie să fie mari de tot piedicile cari să-l facă pe el a-și pierde răbdarea.

În urma statorniciei sale, Românul ține mult și cu tărie la limba sa, la port, la datine și obiceiuri și la sfânta sa lege. El este păstrător de toate cele ce a moștenit de la bătrâni și cinstește bătrânețele.

El nu se încrede ușor în minciuni, numai dacă se încredințează pe deplin că-i vrea cineva binele, atunci se încrede chiar orbește.

Românul e răbduriu la lucru, e lucrător, dar nu e destul de harnic.

Românul e așezat la fire, cumpătat și cu socoteală; cumpătat la vorbă, la fapte; toate lucrurile le face cu chibzuială și rar își pierde cumpătul, nici în primejdie, nici la veselie.

El are inima bună și este milos față de săraci și e iubitor de oaspeți.

Binele ce i-l face cineva nu-l uită niciodată și dacă poate îl răsplătește cu bine, dar ține minte și răul. Adesea iartă și nedreptățile ce i s-au făcut.

El e deștept la fire și înțelept; aceasta o poți vedea pe fața lui senină și deșteaptă și ne-o arată frumoasele sale poezii populare, povești și proverbe.

Înfățișarea lui e plăcută și atrăgătoare. Are porturi frumoase, cu deosebire femeile.

Oricum ar fi, plugar, cioban, plutaș călător, îți va plăcea frumoasa lui statură.

Așa e Românul, așa l-a lăsat să fie Dumnezeu.

Profesiune și vocație

Biblioteci școlare din comitatul Hunedoara în perioada 1867-1918

Cercetarea documentară a perioadei cuprinse între anii 1867 și 1918 vădește faptul că ne aflăm pe un teren studiat secvențial din perspectiva istoriei culturii, respectiv a bibliotecilor din comitatul Hunedoara. În aceste circumstanțe, apariția unei lucrări de cercetare cu tema „Biblioteci școlare în comitatul Hunedoara: 1867-1918” devine o necesitate și o contribuție la istoria culturii Transilvaniei, respectiv a zonei Hunedoara.

Scopul științific al unui astfel de demers este acela de a reconstitui imaginea bibliotecilor școlare cât mai veridic, scoțând în evidență structura și conținutul acestora.

Înființarea bibliotecilor școlare în localitățile hunedorene a fost menționată în documente începând cu secolul al XIX-lea. Cercetarea acestui domeniu trebuie să valorifice sursele arhivistice inedite și să aducă o nouă dimensiune, mai puțin valorificată. Principala sursă de documentare o reprezintă izvoarele inedite – situații statistice, circulare, liste și inventare de cărți – emise de Arhiepiscopia Ortodoxă de la Sibiu, respectiv Episcopia Greco-Catolică din Lugoj, către protopopiatele și parohiile din comitatul Hunedoara. Toate aceste documente se găsesc în cadrul Direcției Județene Hunedoara a Arhivelor Naționale.

Informațiile prelucrate pentru realizarea unui studiu cât mai riguros elaborat se încadrează printre contribuțiile documentare la istoria învățământului, a culturii, cu referire exactă la bibliotecile școlare hunedorene. Documentele analizate și valorificate facilitează reconstituirea vechilor biblioteci școlare hunedorene și scoaterea din conul de umbră a unor personalități culturale. Cărțile bibliotecilor școlare prin însemnele lor de proprietate – sigiliul, notele de mână – ne pun în legătură cu diferite zone geografice, cu oameni de seamă, cu timpuri trecute, ajutându-ne să înțelegem mai precis societatea de altădată.

În ceea ce privește metodele de lucru, studiul se bazează pe documentele cercetate în cadrul Direcției Județene Hunedoara a Arhivelor Naționale, a lucrărilor publicate, generale și speciale, referitoare la școlile din Transilvania, la bibliotecile școlare. Au fost

Comitatul Hunedoara (1876-1918)

Profesiune și vocație

studiate și puse în valoare fondurile arhivistice ale protopopiatelor ortodoxe și greco-catolice din Brad, Deva, Hunedoara, Orăștie, Hațeg, Jiu, cele ale Vicariatului Greco-Catolic de la Hațeg, dar și publicații hunedorene din epocă. Documentele au fost analizate în înșiruirea lor cronologică.

Abordarea unei asemenea teme nu se poate face fără o riguroasă contextualizare, fără prezentarea contextului politic, social și cultural al Imperiului Austro-Ungar, al Transilvaniei și comitatului Hunedoarei.

Adâncind problematica, se urmărește evoluția legislației școlare maghiare ce a influențat situația învățământului și a bibliotecilor școlare din comitatul Hunedoara.

grănicerească și a celor de stat din cadrul comitatului Hunedoara în perioada 1867-1918. Se pot face în acest context ample considerații referitoare la evoluția bibliotecilor din Transilvania, la impactul legislației învățământului asupra bibliotecilor școlare, asupra bibliotecilor școlilor confesionale ortodoxe, greco-catolice, de reuniune grănicerească și asupra Liceului Real din Deva, Gimnaziului Român Ortodox din Brad și Colegiului Reformat „Kún”, din Orăștie.

Finalizarea unui astfel de demers pune în lumină interconexiuni cu situația generală a învățământului transilvănean în perioada analizată, influențele puternice exercitate de guvernele austro-ungare ce s-au succedat până la Unirea din 1918. Pentru perioada studiată au existat mai multe legi ale învățământului. Referitor la acest aspect se poate afirma că din toată legislația școlară, Legea XXXVIII din anul 1868 emisă de ministrul Eötvös a fost cea care a acordat libertate școlilor și bibliotecilor școlare, întrucât a lăsat școlile în grija bisericilor, încercând să promoveze autonomia acestora, ceea ce a însemnat un grad mai mare de participare a laicilor la administrația bisericească.

Pentru înființarea, buna funcționare și organizarea bibliotecilor școlare din cadrul comitatului Hunedoara, trebuia să existe regulamente și statute care să fie la baza acestora. Documentele aflate în patrimoniul Direcției Județene Hunedoara a Arhivelor Naționale au vădit existența unui regulament inedit și a unui statut districtual neconsemnat în lucrările de specialitate. Este vorba despre Regulamentul bibliotecilor pedagogice tractuale votat de Consistoriul Ortodox de la Sibiu și de Statutele Bibliotecii districtuale a

Informațiile culese din studierea regulamentelor și statutelor bibliotecilor din comitatul Hunedoara, analizarea efectelor acestei legislații întregesc tabloul acestui amplu și complex fenomen educațional din această regiune a Transilvaniei.

De o deosebită importanță sunt datele legate de situația bibliotecilor din școlile ortodoxe și greco-catolice, din școlile de reuniune

Profesiune și vocație

Districtului Protopopesc greco-catolic al Jiului.

În perioada 1867-1918 au apărut în comitatul Hunedoara biblioteci ale școlilor ortodoxe, greco-catolice, biblioteci ale școlilor de reuniune grănicerească și cele ale școlilor de stat. Bibliotecile au fost înființate în cadrul protopopiatelor Deva, Hunedoara, Brad, Hațeg, Orăștie și Jiu. Toate informațiile au la bază liste de inventare ale școlilor din aceste protopopiate ortodoxe și greco-catolice.

Prin activitatea fructuoasă a profesorilor și bibliotecarilor de la gimnaziul din Brad și a învățătorilor ce îndeplineau și funcția de bibliotecari de la școlile din Orăștie, Hunedoara, Dobra și Hațeg, s-a ridicat o pleiadă de intelectuali care au promovat limba română și cultura națională. Prin ideile generoase promovate, aceștia au contribuit la supraviețuirea școlii românești, a bibliotecilor școlare din cadrul comitatului Hunedoara.

Constituirea bibliotecilor școlare se datorează contextului politic și cultural, dar și interesului dascălilor pentru lărgirea sferei învățământului. Înființarea și dezvoltarea bibliotecilor a reprezentat un îndelungat și complex proces bazat pe perseverența și consecvența învățătorilor și profesorilor. Bibliotecile școlare au prilejuit apropierea între generații în cadrul școlii, dar și în afara ei.

Scopul înființării bibliotecilor școlare a fost îndrumarea pentru obținerea informațiilor multiple și influențarea în formarea mentalităților pozitive. De asemenea, prin cărțile deținute de bibliotecile școlare, elevii au fost învățați să aprecieze valorile spirituale dovedindu-se în felul acesta că biblioteca școlară a fost și rămâne o lecție spirituală.

Judecând după programa de învățământ și legislația în vigoare în epocă, bibliotecile școlare au dezvoltat la elevi interesul pentru

lectură. În cadrul bibliotecilor școlare transilvănene un loc special l-a ocupat prezența dicționarelor care au avut rolul de a facilita comunicarea și înțelegerea între etniile conlocuitoare în acest areal geografic. Precizăm că, din documentele arhivistice inedite cercetate, am identificat titluri de cărți din diferite domenii, înregistrate în bibliotecile școlare hunedorene.

Liceul Real din Deva,
în prezent
Colegiul Național
„Decebal”

Gimnaziul Român
Ortodox din Brad,
în prezent Liceu
„Avram Iancu”

Colegiul Reformat „Kun” din Orăștie,
în prezent Colegiul Național „Aurel Vlaicu”

În epoca studiată, au fost identificate biblioteci școlare grupate pe protopopiate și anume:

Profesiune și vocație

- protopopiate ortodoxe:
 - Deva – biblioteci școlare în 6 localități;
 - Hațeg – 9;
 - Orăștie – 30;
 - Brad – 22;
- protopopiate greco-catolice:
 - Hațeg – 18 biblioteci școlare;
 - Jiu – o bibliotecă școlară.

O altă grupare o formează bibliotecile din cadrul școlilor de reuniune grănicerească din localitățile hunedorene, în număr de 7. De asemenea, mai existau biblioteci în cadrul școlilor de stat la Deva, Brad și Orăștie.

Remarcăm că cele mai multe biblioteci școlare au fost înființate și au funcționat în zona Orăștiei, o zonă care a jucat un rol cultural cu totul excepțional în regiune și în întreaga Transilvanie.

Menționăm că, din punct de vedere numeric, s-au înregistrat până în jurul anului 1900 în medie 10 volume, iar în anii următori, numărul cărților din cadrul bibliotecilor școlare a crescut ajungând în medie la 100 de titluri de cărți, excepție a făcut biblioteca școlară de la Vaidei (Orăștie) care avea înregistrate în anul școlar 1916-1917 un număr de 500 de exemplare. Din cercetarea documentelor, deducem că bibliotecile școlare, prin completarea anuală a inventarelor de cărți, erau într-o dinamică permanentă și în strânsă legătură cu mobilitatea socială.

Din punct de vedere al domeniilor din care au făcut parte cărțile bibliotecilor școlare, semnalăm titluri semnificative: cărți religioase (*Catehism*, *Acatist*, Timotei Cipariu, *Acte și fragmente pentru istoria bisericii românești*); cărți didactice

(abecedare; Ioan Rus, *Icoana pământului*, Blaj, 1842; Timotei, Cipariu – *Gramatica limbii române*, Sibiu, 1855; Ioan Lăzăriciu, *Elemente de poetică română*, Sibiu, 1882); cărți istorice (George Barițiu, *Istoria Transilvaniei*, Sibiu, 1889); cărți lexicografice (Constantin Diaconovici, *Enciclopedia română*, Sibiu, 1896). De la sfârșitul secolului al XIX-lea până în anul 1918 s-a delimitat perioada de finalizare a tranziției de la alfabetul chirilic la alfabetul latin, ceea ce a constituit un fenomen cultural important în modernizarea societății.

Se poate preciza că toate cărțile menționate provin din centre tipografice transilvănene (Sibiu, Brașov, Blaj), din celelalte două provincii românești (București, Craiova, Suceava), precum și din tipografiile europene (Viena, Budapesta, Berlin).

În listele de inventar ale bibliotecilor școlare s-au înregistrat cărți în primă ediție, unele dintre ele fiind considerate cărți rare. Listele și inventarele de cărți păstrate printre documentele arhivistice provin toate din fondul vechilor biblioteci școlare.

Istoricul bibliotecilor școlare hunedorene evidențiază preocupările slujitorilor școlilor pentru organizarea și contribuția, de-a lungul anilor, la creșterea cantitativă și calitativă a fondului de carte necesar instrucției și educației tinerilor cu deosebire din mediul rural. Datele istorice privind bibliotecile școlare hunedorene pot fi completate prin cercetări viitoare. Ele stau la baza unor instituții culturale menite să pregătească tineri instruiți pentru o societate românească modernă.

Ciprian DRĂGAN

Biblioteci din Valea Jiului

Călătoria în Valea Jiului a fost prilejuită de demersurile impuse de implementarea Programului *Biblionet* în bibliotecile din județul Hunedoara, proiect inițiat și susținut de Fundația Bill și Melinda Gates în mai multe țări din lume, printre care și România.

Acest program se derulează pe o perioadă de cinci ani și își propune să faciliteze accesul gratuit al românilor la informație, ajutându-i pe bibliotecari să asigure servicii de calitate în comunități prin cursuri de formare și tehnologia furnizată.

Obiectivele proiectului sunt:

- facilitarea accesului cetățenilor la informație prin dotarea gratuită a bibliotecilor cu tehnologia corespunzătoare (computere de ultimă generație, scanner, imprimantă, camere web, căști);

- pregătirea bibliotecarilor prin cursuri de formare astfel încât aceștia să poată asigura servicii moderne pentru utilizatorii bibliotecilor;

- consolidarea statutului bibliotecilor la nivel național și local prin creșterea capacității ANBPR;

- asigurarea sprijinului guvernamental în vederea recunoașterii rolului esențial al bibliotecilor într-o societate modernă.

Partenerii care asigură derularea programului *Biblionet* garantează prin seriozitatea, puterea economică și experiența pe care o au:

IREX este o organizație internațională non profit care oferă îndrumare și programe inovatoare, destinate să contribuie la creșterea calității în educație. A fost înființată în 1968 și funcționează în peste 50 de țări, având peste 500 de angajați profesioniști în întreaga lume.

ANBPR – Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România – a fost înființată în 1990 cu scopul de a oferi o direcție profesională bibliotecilor și profesiei de bibliotecar în România. Are peste 3.000 de membri individuali și filiale în aproape toate județele României.

Fundația Bill și Melinda Gates, prin Programul The Global Libraries Initiative, sprijină transformarea bibliotecilor publice în instrumente vitale pentru îmbunătățirea nivelului de trai a sute de mii de oameni.

În anul 2008, Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Hunedoara - Deva a devenit centru-pilot al Programului *Biblionet*, iar

Profesiune și vocație

dintre bibliotecile comunale din județ a fost selectată Biblioteca Comunală Baru Mare.

Pentru implementarea celei de-a doua faze, care constă în deschiderea de centre Biblionet în 20 de biblioteci publice din județul nostru, a fost formată o echipă cu scopul de a aduna datele necesare, a analiza și evalua condițiile oferite de acestea. În mai puțin de trei săptămâni, au fost vizitate peste 30 de biblioteci de pe Valea Mureșului, Țara Zarandului, zona Orăștiei și Țara Hațegului. Lipsa Valea Jiului.

Singura bibliotecă regăsită în documentația primei faze era Petrița. Oare de ce? Acolo, într-o aglomerație urbană de aproape 150.000 de locuitori cu mari probleme sociale în urma declinului mineritului din această zonă, cum se asigură nevoia de informație? Ce se întâmplă cu bibliotecile de acolo, mai există și dacă da, prin ce minune? Sunt metodist abia de trei luni și încerc să sintetizez ceea ce știu deja.

Biblioteca Orășenească Petrița: bibliotecar Oana Bălănescu. Am întâlnit-o anul trecut aici, la Biblioteca Județeană; o fată delicată și timidă. Am luat apoi legătura cu ea prin internet. Despre bibliotecă știu doar că este în Casa de Cultură, are spațiu disponibil pentru Biblionet, anul trecut a fost întocmită documentația pentru participarea la program.

Biblioteca Municipală Petroșani: are un nou director interimar în persoana doamnei Delia Grosu. Mi-a trimis fișa bibliotecii din care rezultă că are spațiu și personal disponibil pentru implementarea proiectului; nu știe de ce nu au participat la prima rundă. Având în vedere atitudinea deschisă a autorităților locale față de bibliotecă, este de părere că va beneficia de tot sprijinul în

demersurile pentru implementarea proiectului.

Biblioteca Orășenească Aninoasa: bibliotecar, Viorica Rus. Am discutat o dată la telefon. Nu știu aproape nimic despre bibliotecă.

Biblioteca Orășenească Uricani: bibliotecar, Estera Ursachi, angajată acum doi ani pe post de referent. Am găsit o adresă din partea domnului primar al orașului Uricani prin care, la data respectivă, solicita sprijinul Bibliotecii Județene în vederea reorganizării bibliotecii. Se pare că fondul de carte a fost neglijat și păstrat vreme îndelungată în spații insalubre astfel încât, în mare parte a fost deteriorat iar lipsa registrelor de inventar a cauzat imposibilitatea verificării acestuia. Biblioteca a primit un spațiu renovat în clădirea Casei de Cultură și se pregătește să-și reia activitatea cu publicul.

La Lupeni și Vulcan nu sunt biblioteci orășenești.

Domnul Sebastian Bara, managerul Bibliotecii Județene, hotărăște rapid: „Mergem în Valea Jiului! Anunță-le pe toate bibliotecarele pentru data de 7 ianuarie 2010. Vrem să stăm de vorbă și cu domnii primari!”.

În aceeași zi avem o mare surpriză. Domnul Ștefan Nemeček ne anunță că Primăria Municipiului Vulcan a înființat o bibliotecă. Nu o avem în evidență, dar vestea ne bucură ca un dar de Crăciun. Se mai întâmplă și minuni!

În dimineața plecării, echipa se diminuează din cauza problemelor începutului de an. Pornim spre Vale fără domnul director, doar în trei: Dan Oprean - coordonatorul proiectului, Mihai Stoicovici - inginer de sistem și eu, Mariana Marian - metodist.

Profesiune și vocație

La Petrila e multă zăpadă. Casa de Cultură este o clădire impunătoare iar holul, generos, ne întâmpină cu un basorelief imens ce ocupă aproape tot peretele din față. Chipuri de mineri în nuanțe întunecate de verde și gri ne privesc avertizându-ne că am ajuns în Valea Plângerii. Ne întâmpină Oana și ne poștește la etaj unde, în mai multe săli, este organizată biblioteca. Pentru Biblionet au pregătit „sala oglinzilor”. Are geamuri pe două laturi, scaunele și mesele pentru calculatoare sunt pregătite. Pe un raft suspendat tronează o parte din fondul de referință. Biblioteca dispune deja de un calculator de serviciu conectat la internet. Cu un fond de carte de 11.400 de volume, deservește o populație de 28.742 de locuitori, are un număr de aproximativ 600 cititori activi și o frecvență de 4.100 vizite la bibliotecă.

Biblioteca Petrila

Urmează discuția la primăria orașului. Ne primește domnul viceprimar Constantin Ramașcanu care se și ocupă de problemele culturale. Este încântat de perspectiva înființării Centrului Biblionet, ne asigură că Primăria Petrila își menține acordul dat cu un an în urmă și va asigura toate condițiile necesare funcționării și dezvoltării acestuia.

O apreciază pe Oana și nu se ferește să-și exprime încrederea în ea, în profesionalismul ei. Marea durere este că lipsa locurilor de muncă a sărăcit mult familiile din oraș. Copii, tineri, persoane mature sau chiar pensionari ar vrea să poată avea acces la un computer, să caute informații, să-și redacteze lucrări sau pur și simplu să învețe să-l folosească. Pentru aceasta, ar trebui să plătească trei lei pe oră, lucru care pentru unii reprezintă un adevărat lux. Cu un aer jovial ne vorbește apoi despre dorința de a crea în fiecare colț al Casei de Cultură o posibilitate permanentă de petrecere instructivă a timpului liber. Într-unul a reușit să amenajeze o popicărie, în celălalt este biblioteca cu posibilitatea de a oferi, în curând, pe lângă carte și acces gratuit la internet. Caută soluții pentru celelalte două... spune râzând că ar trebui să se construiască clădiri rotunde, în acest fel cei care fumează și beau pe la colțuri nu se mai pot adăposti de privirile trecătorilor.

Plecăm încântați de această atitudine față de bibliotecă și bibliotecar. Nădejdea noastră este că vom reveni pentru a readuce bucurie în sufletele acestor oameni.

Ne îndreptăm, prin ninsoare, spre Petroșani. Ajungem în oraș și nu știm unde este biblioteca. Delia ne ghidează prin telefon. În cele din urmă ne oprim în fața unei clădiri renovate, în mijlocul unui cartier cu foarte multe blocuri. Firma Bibliotecii Municipale Petroșani ne asigură, prietenoasă, că am ajuns unde trebuie. Delia Grosu, actuala directoare a bibliotecii, ne așteaptă emoționată și facem cunoștință și cu cele două colege. Eu mă bucur că ne vedem, în sfârșit, după multe conversații la telefon și on-line despre posibilitatea bibliotecii de a accesa Programul Biblionet.

Profesiune și vocație

Spațiul este generos și foarte bine organizat. Sala de împrumut cu acces liber la raft se întinde pe aproape toată lungimea etajului clădirii. În dreapta comunică cu sala de lectură unde este găzduit și fondul de referință. O altă ușă duce într-un depozit. Mai există încă două depozite pe palier și unul la parter. Fondul de publicații numără aproximativ 56.500 de volume, puse la dispoziția unei populații de 45.500 de locuitori. Numărul utilizatorilor activi ai bibliotecii este de 4.300, iar frecvența 33.000 vizite pe an. Are întocmit catalog on-line accesibil pe site-ul primăriei. Colectivul bibliotecii este alcătuit din trei bibliotecari și o persoană pe post de întreținere.

Ne simțim foarte bine aici, mobilierul elegant, căldura și mirosul specific de bibliotecă ne dau o extraordinară senzație de confort. Cu siguranță și cititorii se simt foarte bine aici. Cred că preferă intimitatea acestui loc, deși mai există în oraș o mare bibliotecă: Biblioteca Universitară.

Colegii mei discută despre reorganizarea spațiului și pregătirile necesare pentru deschiderea centrului internet. Se găsesc foarte repede soluții de amplasare, celelalte condiții (de securitate, încălzire, acces la

internet – bandă largă) fiind deja îndeplinite.

La primărie ne primește domnul viceprimar Cornea Claudiu Lucian. Domnul Oprean expune datele despre Programul Biblionet și este ascultat cu foarte mare atenție. O văd pe Delia foarte emoționată și îmi dau seama că își dorește foarte mult să poată oferi utilizatorilor și alte servicii care să faciliteze accesul rapid la informație. Înmănăm documentația aferentă, însoțită de explicațiile de rigoare pentru completarea formularului pentru aplicație și obținem promisiunea unui răspuns ferm în cel mai scurt timp.

Nu știm cum au decurs lucrurile după plecarea noastră dar, după trei zile, a ajuns la noi acordul de principiu semnat de domnul primar, formularul de aplicație completat, iar după nici două săptămâni am primit imagini cu spațiul reamenajat (mobilier și instalațiile necesare deschiderii centrului).

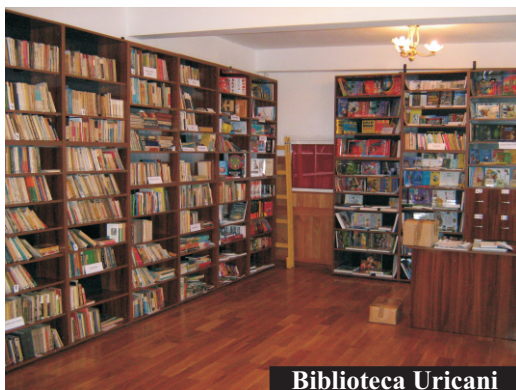
Următorul popas este la Aninoasa, un orașel cu numai 5.000 de locuitori, cu aspect de așezare risipită. Pentru că nu reușim să identificăm biblioteca, mergem întâi la primărie. Aici îl întâlnim pe domnul secretar Dunca Nicolae care, cu o deosebită amabilitate, se arată dispus să ne însoțească.

Profesiune și vocație

Înainte de orice discuție, ne anunță că tocmai a fost aprobat proiectul de reabilitare, prin fonduri structurale, a Clubului în care funcționează biblioteca. Vestea ne bucură și pe noi pentru că frigul și umezeala care au măcinat până și tencuiala clădirii nu sunt cei mai buni prieteni ai cărților. Fondul de carte, de peste 17.000 de volume, este expus unei deteriorări sigure. Biblioteca are peste 350 de utilizatori activi, realizând o frecvență de 3.200 vizite pe an. Viorica Rus, bibliotecara, domnul secretar și domnul director al clubului ascultă cu interes explicațiile colegilor mei referitoare la Biblionet și sunt entuziasmați de idee. Chiar și documentația a fost completată și expediată în numai câteva zile. Din păcate, este posibil ca Biblioteca Orășenească Aninoasa să beneficieze de program abia în faza următoare, după renovarea clădirii.

Ne îndreptăm mai întâi spre Uricani, un oraș cu 12.200 de locuitori. Le spun colegilor că sunt foarte curioasă să văd această bibliotecă despre care Estera îmi spunea că se pregătește să o redeschidă pentru public după ce, vreme de doi ani, s-a chinuit singură să reorganizeze un fond de carte abandonat. Ne ghidează prin telefon și în sfârșit ne întâlnim. Casa de Cultură, în incinta căreia se află, este

Biblioteca Uricani

vopsită în albastru și asta îi dă un aer ștregăresc. Suntem conduși la etaj. Nu ne putem stăpâni uimirea. Interiorul este de o eleganță și căldură absolut copleșitoare. Prima sală este foarte mare și este amenajată atât pentru împrumut cu acces liber la raft, cât și pentru lectură. Colegul meu, Dan Oprean, văzând măsuțele cochete aranjate la geam, gata să-și primească utilizatorii, mă ia la rost: „Ai spus că numai Petrila a fost prinsă în program!” apoi, politico, o întreabă pe bibliotecară „V-ai pregătit special pentru Programul Biblionet?”. Răspunsul vine simplu, nu, aceasta este sala de lectură, așa a fost concepută.

Rafturile, noi și ele, își etalează mândre prețioasa povară. Cărțile sunt aranjate pe domenii și cotate. A fost reinventariat întregul fond de carte, peste 3.000 de volume. Alte câteva mii, uzate fizic și moral, așteaptă într-un depozit să fie predate unui punct de colectare a hârtiei.

Estera Ursachi, angajată pe un post de personal administrativ (referent), a făcut în biblioteca din Uricani muncă de specialist. Nu știu dacă vreodată acest efort va mai putea fi răsplătit din punct de vedere material dar, ca o reparație morală, eu pot să spun că este deja o bună bibliotecară.

Zilele acestea am aflat că va pleca la cursul de biblioteconomie la București și apoi la a doua convocare, tot în acest an. Este una din veștile bune venite de la Uricani pentru că hotărârea Primăriei în privința programului Biblionet a fost că deocamdată nu se justifică deschiderea unui asemenea centru.

Ultimul popas în Valea Jiului este în municipiul Vulcan. Domnul Nemecek ne așteaptă și ne conduce la primărie. Holul imens al clădirii este acoperit cu o cupolă de sticlă. Pe

Profesiune și vocație

palierul de la primul etaj trecem printr-o livadă mediteraneană.

Biblioteca Vulcan

Domnul primar Gheorghe Ile, deși se mișcă foarte greu din cauza unei operații recente, a ținut totuși să se întâlnească cu echipa noastră. Ne povestește cum a înființat o bibliotecă în cadrul unui centru de ocrotire a copiilor, într-un spațiu renovat cu sprijinul financiar obținut prin intermediul unui proiect completat de efortul primăriei. Înainte de a pleca să o vedem, facem o plimbare prin grădina de portocali, lămâi și arbori de cafea. Suntem obosiți și asta ne reconfortează.

Ajungem într-un cartier cu foarte multe blocuri de câte cinci-șase etaje. Doamne, ce aglomerație! Municipiul Vulcan are peste 33.000 de locuitori și foarte multe probleme sociale.

Clădirea care adăpostește centrul are arhitectura specifică școlilor construite înainte de 1989. La parter sunt săli unde copiii din oraș vin să-și facă temele. Pentru ei, primăria a angajat doi educatori. În una din acestea ne întâmpină câteva fețe zâmbitoare și mirate. Întreb: Vă place aici? Vă plac cărțile? Răspunsul este un „da” prelungit. Domnul

primar intervine: ”Dar calculatoarele vă plac?”. Ni se răspunde printr-un entuziasm general...

La etaj, biblioteca are culoarea albastră: mocheta, rafturile, mesele... Sala este spațioasă și mai dispune de un depozit. Fondul de carte a fost constituit din donații. În acest an au fost alocate și fonduri pentru achiziție de carte din partea primăriei. La o simplă privire se poate aprecia la cel mult 3.000 de volume. Inițiativa este de bun augur, iar surpriza noastră, pe măsură. O cunoaștem și pe doamna Mirela Miron. Este educatoare dar, cu certitudine, va deveni o bună bibliotecară.

După numai două zile am primit de la Vulcan întreaga documentație pentru înscrierea bibliotecii în programul Biblionet. Avem nădejdea că, mai repede decât am putea crede, Biblioteca Municipală Vulcan va ajunge la maturitate pentru că ea a fost creată de nevoia de carte, de nevoia de informație.

Iată că acolo unde păstoresc minți luminate, dorința oamenilor de cunoaștere, de educație, este percepută și respectată.

În timp ce în comunități care se pretind respectabile se desființează posturi de bibliotecar și se distrug fonduri valoroase de carte, Valea Jiului ne dă cea mai dojenitoare și înțeleaptă lecție de viață.

Mariana MARIAN

Scritori români în edituri din Franța

La editura pariziană Poètes à vos plumes condusă de poeta Linda Bastide au văzut lumina tiparului în anul 2009 cinci cărți ale unor poeți români (Paulina Popa, Eugen Evu, Ioan Dan Bălan, Gheorghe Grigurcu, Lucian Alexiu) a căror tălmăcire în limba română este rodul colaborării poetei franceze cu scriitoarea Elisabeta Bogățan.

Aceste cărți au fost lansate cu prilejul Salonului editurilor hunedorene, în 19 octombrie 2009, la Deva, în prezența celor două poete.

Iată scurte aprecieri ale editoarei Linda Bastide despre aceste cărți de poezie:

Paulina Popa, Altă vorbire / Autre langage

Lectura poemelor Paulinei Popa este întotdeauna un moment privilegiat, de intensă emoție, căci aici ea ne oferă căldura sufletului său, o căldură de jăratric ascuns.

De la primul său volum „Cu mâinile în flăcări”, trecând prin „Între tăcere și tăcere”, Paulina s-a înfășurat în rochia sa de solitudine.

Se ascunde în paradisul solitudinii. În căutarea cuvintelor pe care le va lăsa în

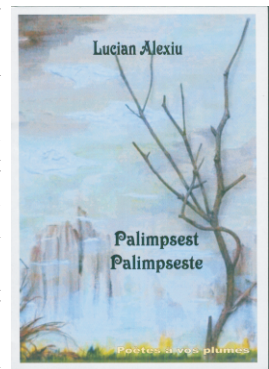
umbra poeziei, în lumina fluturilor de aur, în zborul tăcut al păsărilor ghemuite pe umărul său, cuvinte pecetluite și magice care își așteaptă simplii cititorii, cei care au nostalgia copacilor copilăriei și vor ști să descopere iubirea adânc ascunsă în limbajul său magic.

Iată secretul ei: se inspiră din evenimentele cele mai obișnuit cotidiene și, asemenea luminii care prinde umilul tufiș și îl înalță apoteotic, ea ne încredințează în felul său specific pe acest drum al poeziei pe care merge de ani.

Întrucât ne invită să intrăm în acest paradis al solitudinii, dar cu mii de precauții, căci aici totul este fragil.

Lucian Alexiu, Palimpsest / Palimpseste

Palimpsest, acest cuvânt care desemnează un manuscris pe pergament a cărui primă scriere a fost ștersă sau răzuită și pe care a fost scris un nou text, se potrivește perfect acestor texte poetice scrise de Lucian Alexiu.

Poetul a știut să adopte viziunea marilor pictori romantici, fără a renunța la rigoare și

Profesiune și vocație

lirism.

Tot la fel, scrierea sa, exigentă și reținută, știe să păstreze efuziunea personală a migrației de la umbră spre lumină, indicibila călătorie către moarte care nu este poate decât un cântec ce ne descoperă mesajul lui Dumnezeu.

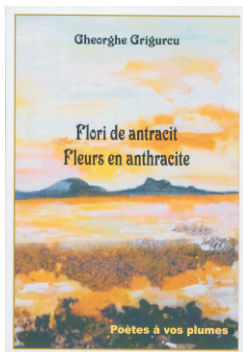
Călătorie către moarte? Chiar așa! Orice spirit de premoniție știe că moartea nu este prin nimic o finalitate, ci o ruptură necesară care, metamorfozându-se în preoteasă, ne întinde mâna ca să ne călăuzească mai bine prin labirintul existenței interioare, un fel de invitație epurată de lacrimi și de strigăte, ce dă naștere misterului vieții.

Astfel acest cântec, psalmodiat de poetul Lucian Alexiu timp de mai multe decenii, nu mai este al acestei lumi: el pleacă de la mii de realități mai concrete, pe care are darul de a ne face să le întrevădem, mii de realități scrise și re-scrise, precum palimpsestul, până la ultima interogație.

Gheorghe Grigurcu, Flori de antracit /

Flours en anthracite

„A construi pe firul
a mintirilor, al
oamenilor, al
lucrurilor sau al
locurilor pierdute, nu
ca o resurgență sterilă
sau un omagiu
emoționat, ci mai

degrabă ca un fir al Ariadnei care ne duce
către viitor.” Această frază scrisă pe un

perete al Muzeului de Artă Modernă la Luvru și fraza lui Paul Valéry care urmează, „Universul poetic prezintă mari analogii cu universul visului”, mi se pare că se potrivesc perfect cu frumoasa și marea poezie a lui Gheorghe Grigurcu.

Mii de drumuri care se încrucișează se deschid către poezia de azi.

Gheorghe Grigurcu, care pare a nu fi străbătut mereu decât unul singur, posibil printre atâtea altele, vă invită să-l urmați.

Nu este un drum ușor pentru că orice poezie dată pentru lectură anulează imediat limbajul poetului.

De îndată ce primul cuvânt și prima sa culoare emoțională sunt puse pe hârtie, iată poemul, adevăr și singur adevăr, plecat în mii de locuri, aiurea, într-o rătăcire disponibilă, gata să intre în realitate, să arunce o punte, dincolo de emoții și capcane, către întâlnirea celui care va citi.

Și cuvintele poetului intră în culisele liniștii. Înfașurate în inocență, ele vă vor restitui aici un fragment din universul poeziei-suflet, al poeziei-așteptare, al poeziei-lacrimă, al poeziei în care fiecare cuvânt este traversat de un altul, și așa la infinit.

Solitudine și schimb, iată sensurile poeziei lui Gheorghe Grigurcu: exact semnificația unei asceze empirice, sacrificii secrete în centrul luminilor sau tenebrelor primordiale.

Această poezie este magie. Pentru că, uneori, „poemul vorbește mai mult decât omul”, ne zice el.

Universul său este univers de revelare. Și problema pe care și-o pune el, poate, și pe

Profesiune și vocație

care ne-o pune cu siguranță, este: cum să se ajungă în centrul invizibilului, în acest univers al cuvintelor în care totul pare vizibil. Nu există, fără îndoială, răspuns la această problemă, decât transformând

realitatea în non realitate, căutând acel ceva care se ascunde în spatele lucrurilor.

Ioan Dan Bălan, Praguri / Seuils

Cântul lui Ioan Dan Bălan pare ca o chemare venită din cealaltă parte a nopții.

El își are cu siguranță rădăcinile profunde într-o iluzorie solitudine, între obscuritate și lumină, până la sfârșiere, dar el transmută aceste strigăte sterile în fața oglinzilor fără fund, într-un sublim poem al poetului fără poem, cel care se pune în fața stelelor, și care, prin fereastra sufletului său, ne lasă să vedem timpul fără timp și, poate, acest spațiu fără spațiu, unde este foarte important să se adape cu umbra genelor invizibilei femei iubite...

În acest sens cântecul nu este din această lume: Ioan Dan Bălan ne oferă insondabilul mister al unei realități mai reale decât cel mai improbabil vis.

Eugen Evu, Oglinda verde / Le miroir vert

Un postmodernism controversat i-a condus pe unii poeți, și nu dintre cei mai mici, la abandonarea lui provocând

zgomotos un tsunami asupra poeziei, tsunami în care valurile venite de departe, grele și ușoare în același timp, copleșesc universul scrierii emotive și directe prin empatica transmitere a unei stări poetice, a pulsuniilor marelui larg al emotivității lor.

Dând limbajului puterea de a traversa culisele tăcerii și poetului Eugen Evu pe cea de a exprima nevoia sa de a zice, dând poemului scrierea sa particulară și dând, în sfârșit, celui care citește, rolul de cercetător ce caută falia prin care să prindă verbul în nuditatea lui, ca să-i așeze astfel jaloanele unei plenary comunicări cu ea, iată poezia lui Eugen.

Intrăm astfel în paradoxul unei situații în întotdeauna greu de traversat: dilemă, iritare?

Aici, cuvintele sunt hieratice, palpabile, disponibile, gata să respire, grăbite să intre în poem. Și totuși, în ciuda poverilor mileniilor de existență – întreaga existență a Omului – iată-le pure sau aproape pure în fața problemelor fundamentale ale spiritului.

Între ceea ce este finitudinea momentului – intenția de a scrie – și ceea ce ar trebui să fie – scriere exhaustivă, perenitatea momentului – poemele lui Eugen Evu aruncă o punte și, dincolo de capcane și lacrimi, rămân unica dovadă a puterilor veșnic noi ale conștiinței.

Linda BASTIDE

Profesiune și vocație

Calendarul cultural - publicație serială a Serviciului de Informare Bibliografică și Documentară

Accesul la informație, la știință și la cultură sunt drepturi fundamentale ale omului, care împreună cu dreptul la educație sunt recunoscute peste tot în lume ca elemente esențiale ale unei dezvoltări durabile ale umanității și progresului economic și social. (Conferința IFLA, Copenhaga, 1977).

Informarea bibliografică și cea documentară sunt două activități care se întrepătrund, având aceeași finalitate: de depistare, cunoaștere și transmitere orală sau scrisă a bibliografiei referitoare la un subiect cunoscut, a surselor de documentare. Toate acestea se finalizează prin liste bibliografice, abstracte, referate, publicații: bibliografii, calendare, cataloage.

Serviciul de Informare Bibliografică și Documentară realizează bibliografii la cerere pentru lucrări de licență, lucrări de seminar, grade didactice, referate; lucrări de sinteză bibliografică, calendare culturale, calendare legislative, biobibliografii ale personalităților locale și internaționale, publicații bibliografice, articole, bibliografii cu tematică diversă.

Calendarele culturale sunt tipuri de publicații seriale care cuprind succesiunea zilelor unui an, cu marcarea principalelor momente (aniversări, comemorări, evenimente istorice, culturale, științifice etc.), însoțite de articole biografice cu prezentarea unei personalități. Calendarele au apariție lunară și anuală.

În zilele noastre, numărul calendarelor ca publicații seriale care prezintă un interes aparte pentru biblioteci nu este foarte mare. Amintim dintre acestea: **Calendarul de evenimente interne și internaționale**, editat de Agenția Națională de Presă Rompres, **Calendarul muzicii universale**, apărut în 1966 sub semnătura lui Jack Bratin la Editura Muzicală a Uniunii Scriitorilor, dar sunt și calendare anuale întocmite în cadrul bibliotecilor publice. În 2006, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a editat volumul **Calendar Național 2006**, conceput ca un dicționar enciclopedic, care cuprinde între paginile sale o serie de portrete ale unor personalități.

Dificultatea principală pentru întocmirea unui astfel de calendar constă în accesul la

Profesiune și vocație

numeroase surse de documentare, mai ales enciclopedice, cercetări monografice, dicționare, tratate etc.

Cu caracter preliminar, se poate preciza că există de obicei trei etape în întocmirea și funcționarea unui calendar cultural anual de bibliotecă. Acestea sunt:

- formarea listei de titluri și subiecți
- distribuirea listei și pregătirea fiecărui subiect, ca manifestare
- evaluarea calității și eficienței actului aplicativ petrecut în mediul cultural al bibliotecii.

Etapă de aplicație a calendarului cultural, care urmează după etapa de elaborare, presupune stabilirea nivelului de aniversare sau comemorare pentru fiecare subiect.

Calendarul anual este divizat și desfășurat pentru fiecare lună, fiind însoțit de consemnarea activității unei personalități din domeniul literar, științific, istoric, cinematografic, muzical, artistic etc.

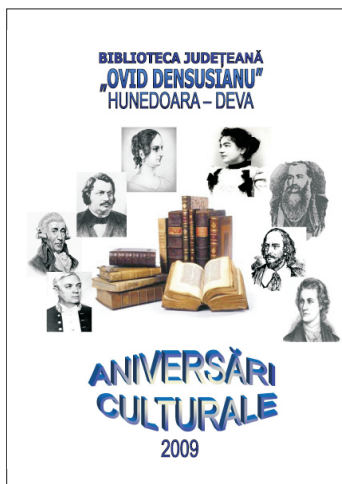
Calendarul anual în forma finală este constituit din: aniversările și comemorările personalităților, parte structurată pe luni

calendaristice, atestări documentare ale localităților din județ, zile festive (unde sunt consemnate cele mai semnificative zile pe parcursul anului), atestări aniversare ale diferitelor surse de informare apărute de-a lungul vremii: reviste, almanahuri, ziare, cotidiene; consemnarea unor evenimente istorice, descoperiri științifice.

Strângerea informațiilor pentru următorul **Calendar al Aniversărilor Culturale**, realizat anual, începe undeva pe la mijlocul anului în curs, prin consultarea mai multor surse: naționale, internaționale, locale; enciclopedii, dicționare și se urmăresc nume de la a căror naștere sau moarte se împlinește o cifră rotundă. Se întocmesc fișe unde se consemnează numele, data (ziua, luna, anul nașterii sau decesului), locul nașterii sau al morții, profesia sau domeniul respectivei personalități.

Ne lovim însă, în anumite dicționare, și de date incerte, incomplete, așa cum este, spre exemplu **Dicționarul scriitorilor străini** sau **Dicționarul personalităților din știință și tehnică**, unde sunt notați doar anii și datele biografice. Acest lucru va duce și la consultarea unui alt tip de publicație sau a altor surse, pentru a putea completa informația corectă (de exemplu prin consultarea enciclopediei **Britannica: Book of the year**).

O sursă de documentare importantă o constituie și **Aniversările culturale**, apărute sub egida Bibliotecii Naționale a României. După consultarea dicționarelor din mai toate domeniile, se revine asupra datelor incomplete sau incerte, în vederea completării lor. Tot acum pot apărea probleme și din cauza faptului că nu totdeauna datele furnizate de un dicționar sunt în concordanță cu cele furnizate de altul. Pot exista neconcordanțe între luni, zile sau chiar ani. În acest moment se caută o a treia sau chiar a patra sursă de informare.

Profesiune și vocație

Calendarul cultural este, prin urmare, planificabil și adaptabil, el se supune în permanență evaluării și modificării. Practica arată că nimeni, în acest moment, nu face analiza și întrunirea selectivă a tuturor surselor pentru a forma liste de aniversări și comemorări din care să rezulte calendarul cultural anual al unei biblioteci. Nu se mai poate vorbi de un calendar cultural unic și obligatoriu pentru toate bibliotecile. Tocmai de aceea crește rolul bibliotecarului, de sintetizator al informației și al structurării ei. Din evaluarea surselor avute la dispoziție va rezulta un calendar cu subiecți de nivel național și internațional.

După finalizarea fișelor urmează împărțirea lor pe luni, iar în cadrul fiecărei luni vor fi aranjate pe zile. După toată această muncă de documentare începe tehnoredactarea calendarului, restrângerea informațiilor, sortarea acestora, pentru a putea deveni un instrument de lucru util în interiorul bibliotecii. După tipărire și multiplicare, calendarul este spiralat, pentru a putea fi mai ușor de manipulat și pentru a nu se pierde. Este împărțit secțiilor și filialelor bibliotecii, precum și bibliotecilor din teritoriu, școlilor, instituțiilor care îl solicită. Pe baza lui se vor realiza, în decursul anului, diverse activități legate de personalitățile sau evenimentele aniversate.

Pentru regăsirea personalităților aniversate pe parcursul unui an se întocmesc indici alfabetici de nume, unde se precizează și datele de naștere și de deces, precum și activitatea prin care s-a făcut remarcată respectiva personalitate.

Având la bază acest calendar, în fiecare lună vor fi alese trei personalități din domenii diferite, ce vor fi prezentate publicului. Prezentarea acestora va avea în sumar repere biografice, opera sau realizările științifice, premii sau distincții câștigate, dar și citate

reprezentative atât din opera lor, cât și din consemnările altor autori sau critici. Aceste aniversări lunare sunt completate cu imagini, poza personalității, volume tipărite sau picturi.

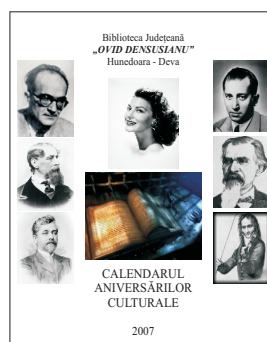
Bibliografie:

Mălinaș, Constantin – *Alcătuirea Calendarului cultural de bibliotecă*. În: Biblioteca, nr. 1, București, 2006.

Regneală, Mircea – *Curs de biblioteconomie (XXIII): tipuri de documente*. În: Biblioteca, nr. 3-4, București, 2007.

Vasilescu, Emil – *Calendarul Național 2006*. În: Biblioteca, nr. 8-9, București, 2006.

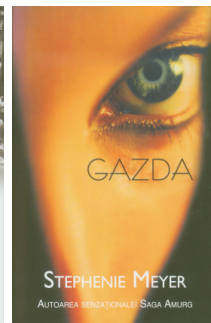
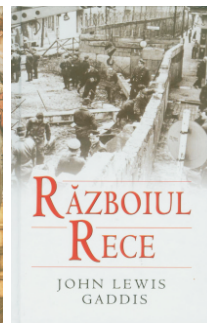
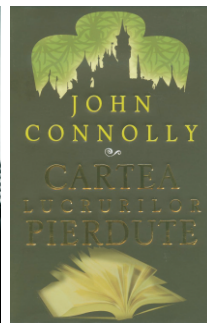
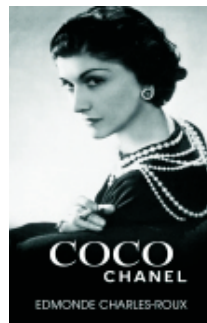
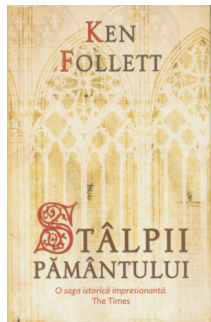
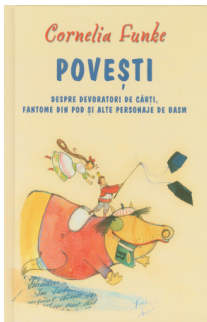
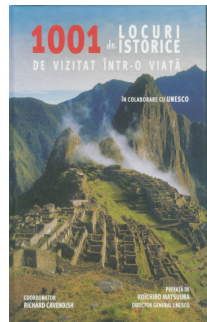
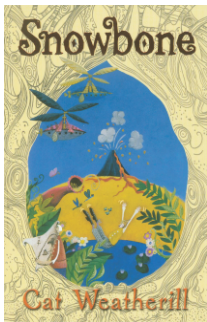
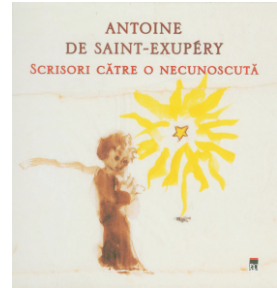
Ramona TOMA

Profesiune și vocație

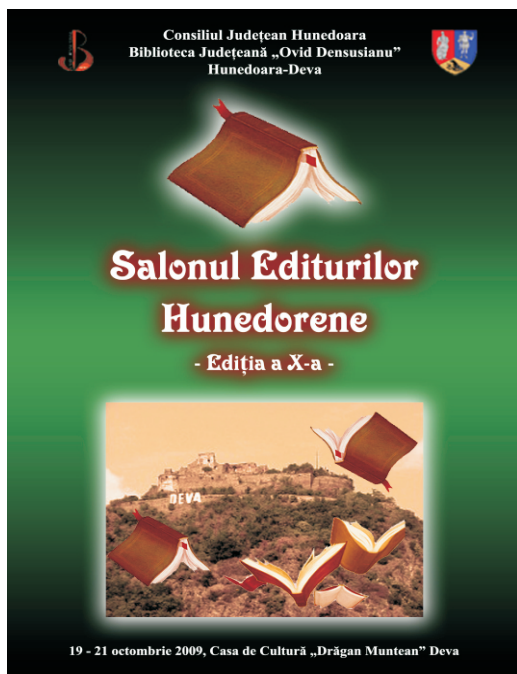
Noutăți în bibliotecă

RAO
Editura RAO

Editura Litera

În acest an, Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”, din Deva, a reluat o îndrăgită tradiție și a organizat cea de-a X-a ediție a Salonului editurilor hunedorene. Evenimentul cultural s-a desfășurat în perioada 19-21 octombrie 2009, la Casa de Cultură „Drăgan Muntean”, din Deva, și a

Salonul editurilor hunedorene

focalizat atenția iubitorilor de carte din oraș, Salonul reunind un număr de 22 de edituri, 13 din județul Hunedoara și 9 edituri invitate din țară.

În prima zi, după cuvântul de deschidere din partea managerului Bibliotecii și a oficialităților județului, au fost salutate editurile participante și s-a prezentat ultimul număr al revistei *Vox libri*, publicația Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu”.

Prima editură cu care publicul a făcut cunoștință a fost prestigioasa Editură bucureșteană Casa Radio care are un profil unic. Editura Casa Radio reprezintă brandul sub care serviciul de salvagardare a patrimoniului arhivistic al Radioului public valorifică cel mai important tezaur de bunuri media din spațiul românofon. Oferind un suport durabil pentru ceea ce se ascultă și se pierde în eter, fiecare produs „Casa Radio” (carte, CD) răspunde legitimei necesități de informare, educație și divertisment ale unor cât mai diverse categorii de public, iar aceste adevărate comori de cultură care s-au transmis ani de zile la Radio nu se pierd.

Emisiuni, conferințe, teatru la microfon, muzică de toate genurile, tot ceea ce s-a înregistrat în cei 81 de ani de existență a Societății Române de Radiodifuziune a fost valorificat de această editură. Standul Editurii Casa Radio s-a bucurat de un succes cu totul deosebit, cărțile, audio-book-urile,

Aniversări, comemorări, evenimente

Standul Editurii „Casa Radio”

CD-urile dovedindu-se insuficiente pentru cei care s-au oprit în dreptul lui. Cel mai mare succes l-au avut CD-urile cu înregistrările pieselor de teatru în distribuții magistrale, sub binecunoscutul generic „Teatru la microfon”, dar și înregistrările unor concerte simfonice sau piese muzicale interpretate de Corul de copii al Radiodifuziunii, atât de îndrăgit de cei trecuți deja de prima tinerețe.

În continuare, Editura Realitatea Românească, din Vulcan, a fost prezentată de publicistul și scriitorul Ștefan Nemeșek care a venit în fața publicului cu volumele „Presa hunedoreană de la origini până în prezent”, „Politică, religie și morală”,

Scriitorii A. Gruian și Șt. Nemeșek
(Editura Realitatea Românească)

„Literatura hunedoreană de la începuturi până în prezent” și „Din gândirea înțelepților lumii”.

În Sala Mică a Casei de Cultură, a avut loc o întâlnire între micii cititori și scriitoarea Passionaria Stoicescu, care și-a prezentat cartea „Poveștile Anului” (Ed. Tehno Art).

Autograf de la Passionaria Stoicescu
(Realitatea Românească)

De la Petrila, Editura Confluente, condusă de poeta și traducătoarea Elisabeta Bogățan, a prezentat cărți semnate de Ioan Dan Bălan (Constelația Kogayon, Petrila. Din mit în realitate, Legende românești, 2 - Zona Retezat, Vâlcan, Parâng, Șurean, Nimic nu este întâmplător. Minunea de la Straja și Duhul momârlanilor), Dumitru Gălățan-Jieț, Tiberiu Svoboda (Petrila în oglinda timpului), Dumitru Gălățan-Jieț, Petru Birău (Din lumea momârlanilor), Dumitru Gălățan-Jieț (Pițărăii în Valea Jiului), Saveta Itesc (Poveste de iarnă, Clopoțelul de argint), Nicolae Bumbea, Saveta Itesc (Datini, obiceiuri, superstiții). Au fost prezentate și cărțile scriitoarelor franceze Linda Bastide (Narbonne ou les jardins d'Antoine și Flecușteț de pai. Sperietoarea speriată) și Diane Descôteaux (Au delà du décor).

Aniversări, comemorări, evenimente

Elisabeta Bogățan (Editura Confluente) și
Linda Bastide (Editura Poètes à vos plumes)

Editura pariziană *Poètes à vos plumes* condusă de poeta Linda Bastide a scos de sub tipar textele unor scriitori români, inclusiv din județul nostru: Paulina Popa - *Altă vorbire / Autre language*; Ioan Dan Bălan - *Praguri / Seuils*, 2009; Lucian Alexiu - *Palimpsest*, 2009; Gheorghe Grigurcu - *Flori de antracit / Fleurs en anthracite*, 2009; Eugen Evu, *Oglinda verde / Le miroir vert*, 2008.

Casa de Editare Emia, din Deva, condusă de poeta Paulina Popa, s-a prezentat în fața publicului cu o bogată „recoltă” de cărți, din domenii foarte diverse, de la mass-media la istorie, de la monografia și impresii

de călătorie din țară și de peste hotare:

- Alexandru Gruian – *Liniște, breaking news!*
- Ioachim Lazăr, Nicolae Marcel Morar – *Avram Iancu în memoria posterității*
- Ioan Pârlea – *Monografia comunei Miroslăvești*
- Marius Ilca – *Teologia iubirii*
- Nicu Jianu – *Pe cărări de munte*
- Paulina Popa – *Cartea Iordania*

Nu au lipsit nici cărțile pentru copii în a căror publicare Editura Emia are deja o frumoasă tradiție:

- *Sărbătorile de iarnă, sărbătorile de primăvară* (Smaranda Cioflică, Doina Gavrilă),
- *Prietenul meu, caietul de lectură* (Ileana Ticiu-Ianc, Salvina Pașca),
- *Iată-mă-n clasa I, carte de cântece* (Ileana Ticiu-Ianc)
- *Povestea picăturii de apă, mica Pica* (Marcel Meraru)

Ziua s-a încheiat cu un reușit moment muzical oferit de membrii Cvartetului *Maggiore* al Liceului de Muzică și Arte

Paulina Popa
și echipa, reprezentând Editura Emia

Cvartetul „Maggiore” al Liceului de Muzică
și Arte Plastice „Sigismund Toduță”

Aniversări, comemorări, evenimente

Plastice „Sigismund Toduță”, din Deva, care au interpretat piese din muzica preclasică.

Ziua a doua a început cu o interesantă prezentare a cărții colegei noastre de la Biblioteca comunei Ribița, Monica Dușan, „Drumeții pe o gură de rai”. Impresiile de călătorie ale autoarei, pe plaiuri de munte, în Apuseni, Maramureș, Bucegi au fost strânse în această carte scrisă cu o nesfârșită iubire

față de locurile de o frumusețe copleșitoare pe unde și-a purtat pașii.

Editura devenă Călăuza v.b. a prezentat și ea o bogată panoplie de cărți noi, aparținând unor scriitori hunedoreni:

- Valeriu Apătean – *Hipologia* (mic tratat de zoologie),
- Raisa Boiangiu - *Amurg magic* (roman),
- Ioan Evu – *Thomas Bernhardt* (traducere),
- Ovidiu Vasilescu – *Himere* (nuvele),
- Miron Țic – *Poeme de șapte zile*,
- Valeriu Bârgău – *Tratat despre morfi*,
– *Generație și creație*,
- Ioan Pârva – *Munții, moșii și lumea...*

Poetul Nicolae Crepcia a citit versuri din ultimul său volum, apărut la Editura Danimar, din Deva, *Iarba verde de acasă*.

A fost prezentă și tânăra Editură Gligor Hașa a cunoscutului scriitor care a lansat patru cărți, foarte bine primite de public:

- Gligor Hașa - *Aurul dacic – miracol sau blestem*,
- Gligor Hașa - *Hațeg – adevărata Sarmizegetusa*,
- Radu Igna - *Vocația culturală a Hațegului*,
- Aron Pârva - *Exodul moșilor bulzeșteni în Banat*.

Aniversări, comemorări, evenimente

De la Editura Exclusiv Vulcan au fost prezenți reprezentanții editurii și autorii care au lansat cărți din domenii foarte diferite:

- Luminița Andronache Vințan, Mihai Scoruș, Magdalena Nemeș, Dorel Vlaic - *40 de ani de exploatare a cărbunelui la EM Paroșeni*, 2006
- Marin Blendea – *12 zile din spovedania unui secretar de primărie*, 2007
- Claudiu Mârlogeanu – *Puterea locală*, 2007
- Ministerul Educației și Cercetării, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara, Casa Corpului Didactic Deva – *Cartea - o provocare pentru fiecare*, 2008
- Luminița Andronache Vințan – *Noi preparatorii*, 2008
- Tiberiu Gagyi – *Bisericile ortodoxe românești din Ungaria – prezent și perspective*, 2009.

În ultima zi a Salonului, Editura EMMA, din Orăștie a venit cu o bogată paletă de cărți de versuri și proză, pentru adulți dar și pentru copii:

- Pătru-Dănilă Orășanu - *Semințe de gând* (eseuri)

- Dan Orghici - *Izvoare de timp sub trunchi de vremuri* (eseuri) - + CD,
- Gheorghe Pitarcă - *Poveste cu final dulce* (basmе erotice),
- Vic.Virgil Bălan - *Iubiri necondiționate* (povestiri pentru copii),
- Vic.Virgil Bălan - *Rătăcind printre povești* (carte pentru copii),
- Ileana-Lucia Floran - *Pustiul din suflet* (povestiri),
- Dora Cama - *Viața este muza mea* (poezii).

În acest context, au fost decernate și premiile Concursului literar „Visul”, ediția a IV-a, 2009, organizat de Editura EMMA în parteneriat cu Asociația Culturală „Florema Design” Orăștie.

O prezență interesantă și mult așteptată la Salon a fost Editura SETRAS cu o lucrare de mare utilitate a Angelei Elena Beju – Ghidul complet al fructelor și legumelor - simplu, natural, practic și economic.

Nu mai puțin captivantă a fost lansarea cărții lui Octavian Sărbătoare, „Pe calea lui Zamolxe”, apărută la Editura Flori Spirituale, din Deva.

Aniversări, comemorări, evenimente

recent apărută la Editura Compania, din București.

Ultima, dar deloc cea din urmă editură prezentă la Salonul din acest an a fost Eubeea, din T i m i ș o a r a . Scriitoarea Nina Ceranu, directoarea editurii, a prezentat ultimele cărți apărute și pe autorii acestora:

- Dumitru Hurubă - *Cobaii*,
- Nina Ceranu - *Heidi n-a văzut Roma Termini*,
- Eugen Dorcescu - *Drumul spre Tenerife*,
- Laurentiu Cerneț - *Desaga cu saga*,
- Alexandru Jebeleanu - *Iubirile candid*,
- Denisa Toma - *Lacrima dintre gene*.

Salonul s-a încheiat cu un captivant moment muzical susținut de Grupul vocal „Orfeu” al Liceului de Muzică și Arte Plastice „Sigismund Toduță”, din Deva, condus de prof. Gelu Onțanu Crăciun: cântece vechi românești din culegerea „Spitalul amorului” de Anton Pann, o carte

Pe lângă editurile care au avut în program lansări de carte, la Salon au fost amenajate numeroase standuri ale unor Edituri: Crișan, Corvin (Deva), For you, Litera International, Didactică și Pedagogică, Tehno Art (București), Traian Dorz (Simeria), Aquila 93 (Oradea) și Porțile Orientului (Iași). Oferta de carte, foarte variată, a fost întregită și de prezența standului Librăriei Alexandria care a venit cu noutăți editoriale foarte bine primite de public.

Eminescu – 160 de ani de la naștere

La mijlocul lunii ianuarie 2010, ne-am adus aminte încă o dată de Mihai Eminescu, marele nostru poet a cărui memorie nu este niciodată marcată îndeajuns iar cunoașterea operei sale încă e deficitară.

Ne aducem aminte de Eminescu, așa cum spunea filozoful Constantin Noica, cel puțin de două ori pe an: în preajma zilelor de 15 ale lunilor ianuarie și iunie. În opinia filozofului, noi, românii, avem două păcate față de poetul nepereche: în primul rând, nu-l cunoaștem încă în întregime și, în al doilea rând, nu-l facem cunoscut altora în întregime, așa cum a fost. Încercările, nu

puține, care s-au făcut de către criticii și istoricii noștri literari sunt demne de stimă, dar rămân insuficiente.

De aceea, orice manifestare culturală ce se organizează în memoria lui Eminescu încearcă să „spele”, pe cât posibil, aceste păcate. Desigur, nu numai data nașterii și a morții marelui nostru poet trebuie să fie prilejuri de aducere aminte, cu atât mai mult cu cât, din păcate, Eminescu începe să intre într-un nemeritat con de uitare. În lumea trepidantă, dominată de goana după succes imediat, cine se mai apleacă asupra romantismului și a sensibilității?

Aniversări, comemorări, evenimente

Puțini sunt cei care știu că Eminescu a avut o mare admirație față de ținutul Hunedoarei pe care l-a considerat „leagăn al dinăștilor români”, regretatul profesor devean Constandin Clemente dedicând ani numeroși cercetării acestei probleme.

Astăzi, mai mult ca oricând, tinerii au nevoie de repere morale solide și credibile. Viața și opera celui mai mare scriitor român oferă cu prisosință un astfel de model din care răzbat cu claritate atitudini morale demne de urmat: patriotism necondiționat, verticalitate morală, principii solide, cult al limbii române și al istoriei neamului. S-ar putea ca toate acestea să sune pretențios, dar astăzi tinerilor trebuie să li se ofere puncte de sprijin ferme ca să poată înfrunța realități de multe ori nemiloase.

Numărul mare de tineri care au luat parte la manifestările omagiale dedicate memoriei marelui nostru poet ne întărește convingerea că Eminescu este iubit, că există un interes viu pentru a-i desluși viața și opera, că versurile lui rămân nemuritoare, asemenea Luceafărului de pe bolta cerească.

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” a organizat manifestări

culturale dedicate împlinirii a 160 de ani de la nașterea lui Eminescu, manifestări la care au participat clase de elevi de la școlile din Deva.

- Elevii claselor a III-a și a II-a de la Colegiul Național Sportiv „Cetate”, din Deva, îndrumați de doamnele învățătoare Zina Frenț și Adela Nicola au luat și ei parte, la Secția de Artă a Bibliotecii Județene, la un medalion Mihai Eminescu, au recitat poezii, au vizionat mici filme ce ilustrau versuri eminesciene. Participarea copiilor a fost lipsită de orice urmă de formalism, interesul lor pentru viața și poezia lui Eminescu a fost sincer și viu, meritul incontestabil avându-l învățătoarele care reușesc să le insuflă cu

Aniversări, comemorări, evenimente

adevărat atât de necesara dragoste față de poet.

• Secția de Copii a Bibliotecii Județene Deva a organizat pentru cei mai mici cititori o expoziție de carte și întâlniri cu elevii din ciclul primar și gimnazial de la Liceul Pedagogic și alte școli generale din oraș. Bibliotecarele Loredana Popa și Ramona Radic le-au prezentat copiilor filme documentare despre viața lui Eminescu, le-au vorbit despre opera Poetului.

• „Eminescu și muzica” a fost genericul unei plăcute întâlniri dintre bibliotecari și invitații lor, elevi în ultima clasă a Liceului „Traian”, din Deva. Legăturile profunde și traînice dintre poet și muzică, dragostea lui atât pentru melosul popular, cât și pentru muzica cultă, transpunerea pe note a unor celebre poezii eminesciene, activitatea de cronicar muzical a lui Eminescu au fost subiecte abordate în cadrul acestei activități. Elevele Laura Ion din clasa a VII-a vioară și Casiana Horopciuc cl. a X-a vioară pregătite de d-na profesoară Rodica Bucur și acompaniate la pian de d-na profesoară Sofia Stâncel de la Liceul de Muzică și Arte

Plastice „Sigismund Toduță”, din Deva, au fost prezente cu momente muzicale care le-au vădit talentul și dragostea pentru muzică (Sonata „Trilul diavolului” de Tartini și două fragmente din „Suita pentru vioară solo”, piesele *Doinind* și *Țărănească* de Vasile Filip).

• În ziua de 15 ianuarie 2010, ziua nașterii Poetului, Sala Mare a Casei de Cultură „Drăgan Muntean”, din Deva, a găzduit o manifestare artistică de anvergură dedicată omagierii marelui nostru poet. Spectacolul s-a desfășurat sub genericul „Eminesciana - cinci generații în cultul lui Eminescu, 1850 - 2010” și a cuprins momente poetice susținute de actorii ai Teatrului Județean din Deva și cunoscute cântece pe versuri de Eminescu prezentate de Corala Sargetia condusă de profesorul Nicolae Icobescu.

Scriitorul și profesorul Gligor Hașa, inițiatorul acestei ample manifestări omagiale, a reușit să capteze interesul unei săli arhipline ce a simțit cu adevărat prezența peste veacuri a Poetului în mijlocul ei.

Elevii din liceele din Deva și de la Liceul „Silviu Dragomir”, din Ilia, au participat la

Aniversări, comemorări, evenimente

un concurs ce a cuprins întrebări din viața și opera poetului, fiind răsplătiți cu premii în cărți oferite de Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”.

Manifestarea a fost încheiată de două momente speciale dedicate lui Eminescu: lansarea celei de-a doua ediții a cărții „Muntele fără poteci” scrisă de Gligor Hașa, carte ce conține studii și eseuri cu tematică eminesciană vădind abordarea din unghiuri inedite a unor teme și motive din opera eminesciană și prezentarea unei impresionante expoziții bibliofile cu tema

Eminescu, cărțile fiind rodul pasiunii de o viață a d-nei Delia Alic. Sunt cuprinse aici peste 450 de exemplare de volume de poezie, ediții critice, volume ilustrate (se remarcă excepționalul volum ilustrat cu gravuri de Marcel Chirnoagă), cărți în limbi străine cu poeziile lui Eminescu traduse sau lucrări de critică literară. Colecția a fost alcătuită cu dragoste și pricepere de către această profundă iubitoare și cunoscătoare a operei lui Eminescu, formația ei economică venind să demonstreze faptul că nu numai filologii, umaniștii în general, se pot apropia de opera poetului, ci ea este deschisă și accesibilă oricui, e nevoie doar de multă pasiune și de un interes mereu treaz.

Participanții la această bogată paletă de manifestări, fie copii, fie adolescenți, fie adulți, au plecat mult mai bogați, mai împliniți sufletește, poate mai încrezători în viitor și în faptul că „în lumea asta mare, noi copii ai lumii mici” ne vom împlini destinul și sub semnul Luceafărului poeziei românești.

Sebastian BARA

Oaspeți ai bibliotecii - Editura Tritonic, București

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”, din Deva, își propune să inițieze o serie de întâlniri cu cele mai cunoscute edituri din țară, întâlniri la care vor lua parte cititori, iubitori ai cărții. Va fi un binevenit prilej de a se organiza interesante lansări de carte, întâlniri cu scriitorii, cu editorii, care vor intra în dialog cu toți cei interesați de drumul pe care îl parcurge cartea din faza de proiect, până ajunge pe rafturile librărilor.

Editura Tritonic din București a răspuns cu amabilitate și promptitudine invitației bibliotecii noastre și a venit la Deva, la întâlnirea cu cititorii. Cu acest prilej, dl. Bogdan Hrib, directorul editurii, a lansat volumul „Somalia, mon amour” scris în colaborare cu Sofia Matei. Publicul, format în special din liceeni și profesori, a fost foarte interesat de povestea palpitantă a cărții prezentate de autor. Iată, în câteva cuvinte, cum a sintetizat acesta acțiunea cărții:

„*Fantomele unui trecut îndepărtat reapar în zilele noastre. Pirateria, desuetă ocupație în secolul 21, lovește coastele Somaliei. Nave sechestrare și marinari români luați ostatici. Sofia Matei are misiunea de a elibera cetățenii români. Dar Sofia îl cunoaște pe Stelian și între ei se naște o relație.*

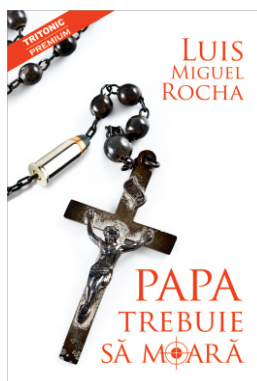
În timp ce forțe navale și aeriene internaționale încearcă să stăvilească valul de acte pirateresti, interese economice și politice generează noi conflicte. Vechile rețele de informații se intersectează cu cele noi, de după căderea comunismului. Sofia este răpită și trădată. Stelian Munteanu este împins să intervină. Mihail Sergheevici Pușkin pare că

stăpânește jocul. Locotenent-comandorul Jason Donovan visează că flota multinațională e un fel de cavalerie a vestului sălbatic. Pentru cine lucrează profesorul? Mai trăiește Jean-Baptiste? Old-boys se regroupează, clanurile somaleze se pregătesc de luptă.

Iubiri și dezamăgiri, intrigi și răpiri, operațiuni secrete și confruntări militare, pe fundalul unei Africi sărace și exotice, a războaielor religioase, a triburilor și a Kalașnikovului...”.

Toate acestea au stârnit interesul publicului prezent, format în special din elevi de liceu, care au intrat într-un dialog alert cu autorii cărții.

Editura a fost prezentă și cu un bogat stand de cărți, noutăți editoriale sau apariții mai vechi, oferite la un preț foarte accesibil, ceea ce a făcut ca aproape toți cei prezenți să cumpere cel puțin un volum.

Lansări de carte

Scriitoarea Daria Dalin și-a lansat, în ziua de 17 noiembrie 2009, la Casa de Cultură „Drăgan Muntean”, din Deva, două romane: „Lacrimile tulipanului” și „Cercul de foc”, apărute în excelente condiții grafice la Editura „Galaxia Gutenberg”. În prezența unui numeros public, format în special din adolescenți, au vorbit despre cărțile autoarei scriitorul Irimie Străuț, subprefectul Ioan Inișconi, fosta profesoară de limba și literatura română a Dăriei Dalin, colegi de la Direcția de Finanțe. Cele două noi romane întregesc creația acestei scriitoare care a publicat până acum două cărți: „Prețul loialității” (debut) și „Trece vreme”, bine primite de public și de critica literară.

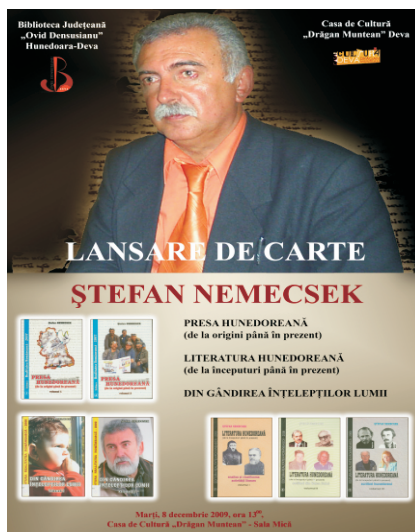
Prezent și la Salonul Editurilor Hunedorene, publicistul și scriitorul Ștefan Nemeček s-a întâlnit în ziua de 8 decembrie 2009 cu publicul deven și cu ocazia lansării organizate la Casa de Cultură „Drăgan Muntean”, din Deva, când și-a prezentat ultimele volume apărute:

„Presa hunedoreană de la origini până în prezent” este o laborioasă și bine documentată lucrare ce prezintă cronologia presei hunedorene, de la primul ziar apărut pe aceste meleaguri în anul 1876, până la explozia mediatică de după decembrie 1989.

„Politică, religie și morală” este un volum consacrat cu precădere eticii, autorul făcând o amplă „incursiune în trecut, la izvoarele primare ale înțelepciunii, apelând la fondatorii sistemelor etice din antichitate”, după cum se precizează în prefața cărții.

„Literatura hunedoreană de la începuturi până în prezent” este un compendiu în trei volume cuprinzând creația literară aparținând scriitorilor născuți sau trăitori în județul Hunedoara.

„Din gândirea înțelepților lumii”, al patrulea volum lansat cu acest prilej, este o culegere de texte scrise cu diverse ocazii de nume mai mult sau mai puțin ilustre, selectate după criterii proprii autorului.

Jarul din zăpada sclipitoare. Revederi cu Noica

Casa de Cultură „Drăgan Muntean” a găzduit în ziua de 9 decembrie 2009 o interesantă lansare de carte și o întâlnire cu profesorul, scriitorul și distinsul om de cultură Gabriel Petric.

Autorul cărții, *Jarul din zăpada sclipitoare*, s-a născut în anul revoluției maghiare, 1956, într-o zi de luni – *Monday, Monday* – cum sună un cântec al Formației Beatles, într-un moment de speranțe mari pentru generația postbelică. Liceul îl urmează la Orăștie, face apoi studii de filologie la Universitatea „Babeș-Bolyai”, din Cluj. Contactul cu gruparea „Echinox” este hotărâtoare pentru formarea tânărului intelectual. Are preocupări de filosofie, religie și mai ales muzică, o muzică nouă, a tinerilor, rock de bună calitate. Chitara îl pasionează și înființează o formație numită „Echinox”, după numele celebrei grupări clujene. Lecturile din marii filosofi, publicate la noi în ciuda restricțiilor ideologice, îl ajută să-și cristalizeze o gândire proprie, să-și creeze propriul sistem axiologic. Peste ani, Gabriel Petric a adunat în volum toate dovezile scrise, toate trăirile pe care el și prietenii lui întru gândire le-au avut despre întâlnirile esențiale cu filozoful Constantin Noica. Sunt numite „revederi”, pentru că „vedere” a fost prima lectură a operei filozofului de la Păltiniș, a acelor cărți care au văzut lumina tiparului înainte de 1989: *Rostirea filozofică românească* (1970), *Eminescu sau gânduri despre omul*

LANSARE DE CARTE

GABRIEL PETRIC

„JARUL DIN ZĂPADA SCLIPITOARE. REVEDERI CU NOICA”

Miercuri, 9 decembrie 2009, ora 14”,
Casa de Cultură „Drăgan Muntean” - Sala Mică

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Hunedoara-Deva

Casa de Cultură „Drăgan Muntean” Deva

deplin al culturii românești (1975), *Sentimentul românesc al ființei* (1978), *Povestiri despre om, după o carte a lui Hegel: Fenomenologia spiritului* (1980). Opere fundamentale pe lângă care un spirit superior nu poate trece nepăsător și care înrăuiesc covârșitor un tânăr în căutarea marilor adevăruri ale existenței.

Gabriel Petric este „unul din cei 22 de tineri străluciți pe care Noica i-a selectat pentru Școala sa”, iar cartea este pentru

Aniversări, comemorări, evenimente

editor „un fel de concert de jazz realizat cu concursul câtorva prieteni: Marius Iosif, Virgil Diaconu, Traian Ștef ș.a – cu toții fascinați de figura maestrului lor spiritual” - aflăm din scurta prezentare a cărții făcută pe pagina de internet a Editurii Limes.

După *Jurnalul de la Păltiniș*, este prima carte care aduce în fața cititorului frânturi de viață petrecute în preajma ilustrului filosof, întâlniri esențiale care au contribuit la modelarea personalității tânărului profesor de limba și literatura română.

Jarul de sub zăpada fierbinte are o structură muzicală, are ceva din alcătuirea unei simfonii, marile motive fiind punctate/contrapunctate de intermezzi reprezentate din frânturi de scrisori. Lectura este precum curgerea heraclitiană, mereu apar elemente noi, mereu se adeverește zicerea *non bis in idem* și încet-încet se desenează profilul întregit al filosofului Noica, cu remarcabila lui grijă pentru modelarea minții tinerilor, preocuparea pentru desăvârșirea educației filosofice care nu se poate împlini fără solide cunoștințe de limbă greacă și germană.

Despre autor și cartea lui, despre importanța acestui moment în viața culturală hunedoreană au vorbit profesorul Ioan Sterea de la Liceul Tehnic „Traian”, din Deva, criticul literar Mihai Borșoș, poetul și editorul Mircea Petean, directorul Editurii Limes din Cluj, unde a apărut cartea.

Receptarea de către tineri a gândirii lui Noica a fost pusă în lumină de d-na Angela Dumitru, directoarea Colegiului Național „Aurel Vlaicu”, din Orăștie, școală care este realizatoarea unui amplu proiect legat de

aprofundarea filosofiei lui Noica.

Adâncimea gândirii, valențele poetice ale cărții, poezia ascunsă ca un filon valoros printre scrisori, amintiri, note de jurnal au fost puse în lumină de cuvintele poetului Eugen Evu. Prozatorul Dumitru Hurubă, extinzând tematica întâlnirii, a făcut o necesară evocare a figurii lui Constantin Noica, dată fiind prezența tinerilor care nu sunt familiarizați cu viața și opera filosofului de la Păltiniș.

Momentul nu a fost o simplă lansare de carte, ci o întâlnire plină de spirit, de nerv și de interes pentru un nou mod de a face filosofie, o întâlnire necesară mai ales pentru tinerii care, cu siguranță, au devenit mai împliniți intelectual.

Denisa TOMA

Ovidiu Vasilescu – portret de scriitor

La începutul lunii decembrie 2009, scriitorul Ovidiu Vasilescu și-a lansat cel de-al 14-lea volum intitulat „Himere”. În fața unui numeros public prezent la Casa de Cultură „Drăgan Muntean” din Deva, scriitorul a purtat un dialog viu și interesant cu iubitorii de literatură.

Ovidiu Vasilescu este un scriitor dăruit cu har care a știut să transforme în literatură de bună calitate experiența unei vieți trăite la intensitate maximă.

În câteva cuvinte, parcursul biografic al lui Ovidiu Vasilescu este următorul: s-a născut în anul 1939 la Brăila și a avut o copilărie dureroasă, marcată de pierderea mamei la doar patru ani și arestarea tatălui. La doar 17 ani, în 1956, liceanul Ovidiu Vasilescu a fost arestat pentru activitate anticomunistă și tentativă de trecere a frontierei apoi condamnat la 15 ani de închisoare din care a executat 8, trecând prin închisorile de la Jilava, Constanța, Cluj, Gherla și Periprava.

În închisoare cunoaște intelectuali de marcă ai României, ca Dinu Pillat, Constantin Noica, Sergiu Al. George și Nicolae Steinhardt, care au lăsat o amprentă definitivă asupra formării intelectuale a tânărului Vasilescu.

Grațiat după 8 ani de închisoare, își termină studiile întrerupte cu brutalitate, iar în anul 1974 este exmatriculat din anul III al Facultății de Construcții pe motiv că la înscriere nu a declarat că a fost deținut politic.

Permanentele conflicte cu Securitatea și dictatura comunistă îl determină să părăsească țara. Astfel, în 1980 ajunge la Roma de unde continuă atacurile împotriva dictaturilor în general și a celei din România în special, participă activ la conferințele de presă ținute de dizidentul rus Vladimir Bukovski.

Se stabilește în Statele Unite unde își reia studiile la Facultatea de Construcții, iar în paralel face și Facultatea de Jurnalism, ambele la New York.

În perioada 1984 – 2000 lucrează ca inginer în construcții, dar are o bogată activitate jurnalistică și literară, în calitate de acreditat la Casa Albă. Colaborează la ziarele românești ale emigrației: *Cuvântul Românesc* din Canada, *Universul* din Los Angeles, *Țara și Exilul* din Madrid, *Vatra* din Brazilia, *Lumea Liberă* din New York, precum și la reviste literare ca *New York Magazine*.

Aniversări, comemorări, evenimente

Nici activitatea politică nu îi este străină. Devine membru al Partidului Republican din Statele Unite din anul 1982, în calitate de reprezentant al grupului românesc. A fost implicat direct în campania electorală din 1984 pentru Ronald Reagan, în 1992 pentru Bush senior și în 2004 pentru George W. Bush.

După 1989 se întoarce în România și termină Facultatea de Drept din București.

În țară desfășoară o intensă activitate publicistică la editurile: Puncte Cardinale (Sibiu), Cartea Românească, Semne. A colaborat la ziarul *Călăuza* din Deva, fondat în februarie 1990 de către regretatul Valeriu Bârgău, în prezent este o prezență permanentă în coloanele revistei *Ardealul literar*.

Poet sensibil și prozator de mare forță, a publicat atât în țară cât și în străinătate 13 volume de poezii, eseuri, teatru, aforisme, maxime și reflecții precum și romane.

Diana TRIF

* * *

„...Fiecare din cele șapte nuvele care alcătuiesc acest volum sugestiv intitulat „HIMERA”, prezintă tipologii diverse, obiceiuri sau chiar fantasmă ale unor oameni obișnuiți, pe care-i regăsim la tot pasul.

Defectele ori calitățile personajelor, fin creionate, dau o imagine complexă și completă a fiecărui erou în parte.[...]

Că așa este, ne demonstrează relația simplă, uneori chiar abruptă dintre Serafim și Zaranda, nevasta lui, profesoara de desen, eroii nuvelei, „Himera”. Întâlnirea lor intimă a fost singurul moment în care cremenea firii lui Serafim s-a topit și el a devenit una și aceeași parte organică din acea încheștare intimă cu Zaranda, care-i ducea dorul în fiecare minut.

În „Minunea din La Paz”, o delicată poveste de dragoste dintre doi oameni pe care soarta îi călăuzește pentru câteva zile într-un ținut din afara timpului, momentele intime dintre Jorge și

Angela sunt mult mai elevate, mai spiritualizate și mai dramatice. [...]

În a treia nuvelă, „Palatul de gheață” tehnica întrepătrunderii planurilor visării cu realitatea amară este magistral folosită de autor. Cititorul rămâne uluit când, adâncit în lectură, în fine, realizează că toată splendoarea unei nopți de pomină, nu a fost altceva decât un vis monumental pe care, fostul prizonier îl va visa toată viața! [...]

Nuvela intitulată „Lomalinda Gardner” prezintă o situație limită în care eroina trăiește suspendată între terifianta idee că în recuzita sa profesională trebuie să uzeze de instrumente mai puțin convenționale, la limita neadevarului, și o dragoste mistuitoare ce ar putea-o purifica. [...]

Nuvela „A murit un sfânt” este un omagiu adus acelor deznădăcinați pe care principiile lor îi mână departe de casă, dar ale căror caractere de granit impun respect și prețuire. [...]

Fresca vremii în care trăiesc eroii nuvelei „Diamantul fals” este una revelatorie prin complexitatea caracterelor prezentate. Ele pornesc de la cele mai frumoase și pilduitoare cum ar fi Pătru și Maruța nevasta lui, până la elemente, să le zicem, retrograde așa cum este cazul grupului autodenumit „avangardiștii”, de fapt niște impostori din care figura tipologică a neomului este Catrinel, sau Țăranul, cum îi plăcea sadic lui Colea să-l numească. [...]

O altă tipologie descrisă de autor este cea a Irinei din „Destine paralele” simbolul purității, demersul inocenței de care s-a rupt omul modern gășind ca fiindu-i mai la îndemână magia desfrăului, alunecarea în ritualuri păgâne, depravarea în credințe eretice, al cărui exemplu este Nick, subomul care se excită pe timpul fluxului Lunar amintind despre credințele antice când falusul era simbolul puterii unice.

Dupa lecturare, când am închis cartea, am avut aceeași lor senzație pe care o încerci la ieșirea dintr-o sală de concerte unde ai ascultat o superbă simfonie, minunat orchestrată.”

Uma Lalita-Gowri

Să ne cunoaștem scriitorii

Sub genericul „Să ne cunoaștem scriitorii”, Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”, din Deva, a reînnoit o îndrăgită tradiție, aceea a unor întâlniri dintre cititori și scriitorii hunedoreni. Este o ocazie binevenită de a pătrunde în universul actului de creație, de a sta de vorbă cu scriitorii, de a le pune întrebări despre scris și literatură. Am stabilit, ca regulă generală, ca aceste întâlniri să se producă în preajma zilelor de naștere ale scriitorilor, momentul festiv aducând un plus de emoție atât pentru public, cât și pentru artist.

- Prima întâlnire am avut-o cu poetul Eugen Evu, la cei 65 de ani pe care i-a împlinit într-o frumoasă zi de toamnă. La Secția de Artă a Bibliotecii Județene au venit două clase de filologie de la Colegiul „Decebal” și Liceul „Traian” ca să-l asculte pe poet și să poarte un dialog cu el. Un dialog înfiripat cât se poate de firesc, plin de viață, lipsit de orice urmă de formalism. Cele peste 30 de cărți scrise de Eugen Evu de-a lungul a 40 de ani, prezentate într-o mică expoziție ad hoc, au stat mărturie pentru neobosita muncă de creație a acestui poet cu suflet de adolescenți pe mare.

- Luna octombrie ne-a adus întâlnirea cu prozatorul Dumitru Hurubă care a împlinit 65 de ani. Alte clase de elevi au venit să cunoască acest scriitor plin de umor, cu un condei alert și neîndurător, admirator fără rezerve a lui Jerome K. Jerome. Întâlnirea a demonstrat că, atunci când e vorba de dragostea față de literatură, față de carte și lectură, dialogul se poate încheia indiferent de vârsta interlocutorilor. Dumitru Hurubă a vorbit despre cele 16 cărți pe care le-a scris, despre sursele lui de inspirație, despre viața cotidiană cu inepuizabile motive care se cer immortalizate în cărți.

- La începutul lunii noiembrie, prozatorul Radu Igna a împlinit 75 de ani. Este unul dintre puținii scriitori care au dat la iveală o bogată literatură după anul 1989. Debutul s-a produs în anul 1986, revista timișoreană Orizont fiind generoasă cu critica de întâmpinare scrisă de Ion Arieșanu, redactorul-șef din acea vreme a revistei. „Scrie demult și a debutat abia după 1989”, spune Valeriu Bârgău, ceea ce confirmă existența unei serioase literaturi de sertar.

Aniversări, comemorări, evenimente

După absolvirea Facultății de Filologie din București a fost profesor la școlile generale din Zam și Sântămărie-Orlea și la Liceul din Hațeg.

Întâlnirea a avut loc la Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”, din Deva, în prezența unor scriitori hunedoreni precum Gligor Hașa, Dumitru Hurubă, Mariana Pândaru. Recent, Asociația scriitorilor din Alba-Iulia i-a decernat premiul pentru Opera omnia, un premiu pe deplin meritat.

Scriitorul a citit un fragment din ultimul său volum, „Armonia snack bar”, volum reeditat în anul 2008, un text plin de vervă și umor fin care s-a bucurat de aprecierea publicului. O frumoasă și emoționantă surpriză a fost lectura unui scurt text scris de Radu Ciobanu, special pentru aniversarea scriitorului din Hațeg. Elevii au intrat apoi într-un dialog viu cu scriitorul care, cu afecțiune și pricepere de dascăl, a răspuns la întrebările lor.

Sebastian BARA

„Cu Radu Igna mă văd rar, dar îl urmăresc de ani de zile nu numai cu admirație, ci și cu respect. Mi-a impus prin tenacitatea și modestia - modestie în sensul nobil al cuvântului – cu care și-a urmat, cu egală rigoare, dublul destin : cel de educator și cel de artist. Nu e ușor când trăiești într-o provincie fără vocație culturală majoră, concomitent cu un centralism cultural tot mai stânjenitor pentru inițiativele ex-centriche. L-a ajutat, desigur, și funciarul său simț al umorului. Cu simțul umorului poți sfida atât servituțile pe care le aduce vârsta , cât și imbecilitatea care îți iese mereu în cale pe contrasens.

N-aș vrea să se deducă din cele spuse până aici că Radu Igna ar fi un prozator frivol sau un umorist, adică un scriitor care vrea cu orice preț să-i facă pe ceilalți să râdă. Dimpotrivă, poate paradoxal, el se folosește de simțul umorului ca de un revelator al absurdului, al prostiei, al mizeriei morale și nedreptăților dintr-o societate aflată mereu în regim de anormalitate. Radu Igna este un explorator al României profunde. El scrie în cheia „râsu-plânsu”, cu un fel de înduioșată resemnare față cu cele descoperite, dar uneori și cu o exasperare care-i pigmentează umorul și fina ironie cu nuanțe de sarcasm amar. Un cititor avizat își dă seama imediat ce pătrunde în oricare dintre scrierile sale, fie roman, fie proză scurtă, că se află în fața unui artist înzestrat cu modalități de expresie diverse și solide, bine asimilate, cu ajutorul cărora știe să măsoare toate nuanțele și semnificațiile care altfel ar rămâne ascunse în rutina și banalul realităților cotidiene.

Radu Igna n-are vocația autopropulsării și se pare că, spre cinstea lui, publicitatea nici nu constituie pentru dânsul o preocupare. El își vede cu același calm dintotdeauna de calea și de rostul lui. Dacă i se oferă o floare, firește, n-o refuză. Și știe să prețuiască prietenia. La această vârstă neverosimilă față de tinerețea sa spirituală, se cuvine să-i oferim floarea prieteniei și colegialul nostru salut de arme.”

Radu Ciobanu

In memoriam Valeriu BÂRGĂU

După „Directorul de conștiință (dialog cu Mircea Ciobanu)”, negreșit cea mai substanțială și pertinentă carte a lui Valeriu Bârgău-reporterul este „Generație și creație” editată post-mortem de soția lui, Mariana Pândaru și apărută la Editura „Călăuza v.b.” înființată și condusă de scriitorul prea devreme plecat dintre noi.

Cu spirit provocator, factor care dă nerv dialogului și îl conectează strict afectiv rezonanței lui post-moderniste, dar nu numai (cu câteva excepții), și în acel ton cu siaj evident SLAST-ist, incitant, Bârgău are opțiuni în fond electiv, iar travaliul lui interogativ cuprinde aproape tot ce e mai activ, mai bun, mai „artilerie grea” din scrisul românesc.

Acribia antologatorului, inclusiv corespondențele relevante privind conlucrarea cu mulți dintre scriitori, mai ales prin revista fondată de el, *Ardealul literar și artistic*, aluziv la *Suplimentul literar și artistic* al *Scânteii tineretului*, Valeriu Bârgău adună la un veritabil colocviu virtual, nume sigure din istoria literaturii, de care un N. Manolescu avea a ține seama, mai ales că Bârgău îi frecventase Cenaclul de Luni, înverșunat fan al grupării bucureștene. Criteriile selecției rămân opțiunea sa, atâta timp cât sunt strict motivate etc, desigur. De altfel, tematica indusă de întrebări vrea și reușește să stârnească reacțiile dorite de reporter.

Poate că absența unui Ion Gheorghe, Artur Silvestri, Mariana Brăescu-Silvestri Nicolae Stoian, Ioan Adam, Al. Florin Țene,

etc. care i-au fost foarte apropiați dar și a unor scriitori importanți din arealul hunedorean (Radu Igna, Ionel Amărieuței, Gligor Hașa, Dumitru Hurubă, Dumitru Velea, Raisa Boiangiu, Gabriel Petric, Ioan VasIU, Victor Isac, Carmen Demea, Ioan Evu, Iv Martinovici, N. Chirica, M. Pândaru-Bârgău, Paulina Popa, ș.a. precum și a altora în mod sigur cândva intervievați de el) lasă un gol nejustificat, dar nu îl suspectăm pe Valeriu Bârgău de intenții partizane, cartea fiind realmente una care îi obligă subtil pe cei cuprinși să îi fie recunoscători colegului lor și editorului, atât de tragic dispărut.

Eugen EVU

In memoriam

Ion Budai-Deleanu - 250 de ani de la naștere

Reprezentant de seamă al Iluminismului românesc, unul dintre cei patru cărturari români ce au rămas în istorie sub numele de Școala Ardeleană, Ion Budai-Deleanu s-a născut la 6 ianuarie 1760. A fost primul dintre cei zece copii ai preotului Solomon Budai din satul Cigmău, de lângă Geogiu.

Urmează cursurile Gimnaziului din Blaj, apoi ale Facultății de Filosofie a Universității din Viena (1777). Aprofundează studiul limbilor clasice și al unor limbi străine europene (italiana, franceza, spaniola). Are prilejul să-i cunoască pe Samuil Micu, Petru Maior, Gheorghe Șincai, marii reprezentanți ai Școlii Ardelene. Se înscrie și la cursurile Facultății de Teologie din Viena, după care revine la Blaj. Nu se va hirotoni, ci va desfășura activitate laică în domeniul literar, filologic, istoric, pedagogic, juridic. Revine la Viena unde urmează studii de drept și își ia doctoratul în teologie (1784). Se stabilește în orașul polonez Lwow, ca secretar la Tribunalul Provincial. Traduce numeroase lucrări de drept, coduri și lucrări de doctrină juridică. Aflat temporar în Transilvania, se presupune că a luat parte la redactarea petiției *Supplex Libellus Valachorum* (1791). În perioada 1794-1796, elaborează prima variantă a poemului „Țiganiada”, „poemă eroi-comică în 12 cânturi”, care a apărut în 1875 în publicația „Buciumul Român” din Iași. Este singura epopee completă din literatura română.

În iulie 1820, primește din partea Cancelariei Aulice din Transilvania rangul nobiliar și titlatura de „Budai de Cigmău”. Manuscrisele i-au fost achiziționate de la fiica sa de către Gheorghe Asachi și transmise Bibliotecii Centrale a Statului.

S-a stins din viață la 24 august 1820, la Lwow.

Opere filologice:

■ Temeiurile gramaticii românești, 1812; Dascălul românesc pentru temeiurile gramaticii

românești, lucrare neterminată, manuscris (tipărită parțial de Gh. Bulgăr, București, 1957)

■ *Fundamenta grammatices linguae romanae seu ita dictae valachicae usitatum domesticorum quam extraneorum accomodata*, 1812

■ *Lexicon românesc-nemțesc și nemțesc-românesc*, Lwow, 1818

■ *Scrieri lingvistice*, București, 1970

Istorice:

■ *De originibus populorum Transylvaniae*

■ *De unione trium nationum Transylvaniae*

■ *Kurzgefasste Bemerkungen über Bukovina* (Scurte observații asupra Bucovinei, în *Gazeta Bucovinei IV*, 1894)

Juridice :

■ *Rândueala judecătorească de obște*, Viena, 1787, traducere

■ *Pravila de obște asupra faptelor rele și pedepsirea (a pedepsirii) lor*, Viena, 1788, traducere

■ *Carte de pravilă ce cuprinde legile asupra faptelor rele*, Cernăuți, 1807, traducere

■ *Codul penal*, Lwow, 1807

■ *Codul civil*, Lwow, 1810

Pedagogice:

■ *Carte trebuincioasă pentru dascălii școalelor de jos*, Viena, 1786.

„Dus-am temeiul culturii”-

sunt cuvinte memorabile scrise de marele cărturar Ion Budai-Deleanu în Prefața la „*Lexicon românesc-nemțesc*”, cuvinte ce și-au probat valabilitatea peste ani.

La aniversare

80 de ani de la nașterea dirijorului și muzicologului Ludovic Bács

S-a născut la 19 ianuarie 1930, în orașul Petrița. Studiile muzicale le-a început de timpuriu în orașul natal și le-a continuat la Conservatorul din Cluj (1948 – 1951). Și-a desăvârșit formația de muzician la Conservatorul „P. I. Ceaikovski” din Moscova (1951 – 1956).

Paralel a urmat Facultatea de Filosofie la Universitatea din Cluj-Napoca (1948 – 1949).

În perioada (1957 – 1997) a fost dirijor și director artistic (1965 – 1980) al Orchestrei de Studio a Radioteleviziunii Române.

A fondat și a condus Orchestra de muzică veche „Ars Rediviva” din București (1966 – 1980). A întreprins turnee ca dirijor în numeroase țări europene, a publicat studii, articole, cronici în reviste de muzicologie și de cultură și a susținut conferințe, concertelecții, emisiuni de radio și televiziune.

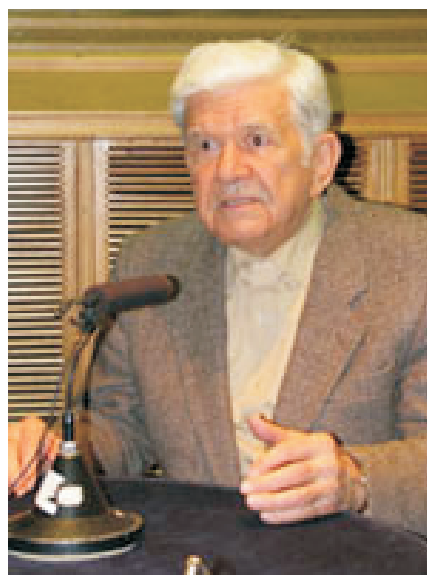
Este autorul a numeroase înregistrări la Casa de discuri Electrecord. Repertoriul dirijoral se întinde pe o paletă cronologică amplă, de la muzică medievală, la cea renesantistă, barocă, ajungând la clasicism, romantism și modernism. Are marele merit de a fi promovat un important fond de piese muzicale vechi românești, „Codex Caioni” fiind doar un exemplu și alte zeci de piese din muzica universală.

A dirijat opusuri din marea creație muzicală vocal-simfonică de Johann

Sebastian Bach, Claudio Monteverdi, G. F. Haendel, Gustav Mahler, Tiberiu Olah etc. Repertoriul simfonic pe care l-a dirijat este de o bogăție impresionantă.

Excelent și pasionat cercetător al creației muzicale vechi românești, Ludovic Bács a pus în valoare partituri rămase de sute de ani în arhive, valorificând un bogat repertoriu din țară și de peste hotare (Festivalul Internațional „Musica Antiqua Europae Orientalis” de la Bydgoszcz, Festivalul Muzicii Baroce de la Maribor etc).

A fost distins cu Ordinul Meritul Cultural, clasa a V-a (1968) și declarat Cetățean de onoare al județului Hunedoara.

La aniversare

*65 de ani de la nașterea graficianului
și pictorului Mircea Bâtcă*

Născut la 19 ianuarie 1945, la Săcărâmb, este absolvent al Liceului „Decebal”, din Deva. Studiile superioare de artă le-a făcut la Facultatea de Arte Plastice din Timișoara și Academia de Arte Vizuale „Ion Andreescu”, din Cluj. Este membru al Uniunii Artiștilor Plastici, Secția Grafică, din anul 1979. Între anii 1995 și 2005, a fost președintele Filialei U.A.P. Deva.

Este profesor la Liceul de Muzică și Arte Plastice „Sigismund Toduță”, din Deva. Vreme de peste 30 de ani, începând cu anul 1968, a participat cu lucrări de pictură și grafică la numeroase expoziții din țară și străinătate, are lucrări în colecții particulare și în muzee din Australia, Belgia, Canada, Elveția, Franța, Germania, Italia, SUA. Este deținătorul a numeroase premii: Tokyo (1985), Vercelli, Italia (1986), Ancona, Italia (1989). În 1991, a realizat o expoziție personală în orașul corsican Bastia, din Franța. A participat la expoziții de grup, începând cu anul 1981, în Finlanda, Canada, Franța, Ungaria, Republica Moldova. În anii 1976, 1980, 1983 și 1986, a

luat parte la expoziții și saloane naționale de grafică organizate la Sala Dalles din București.

Este și un apreciat caricaturist, grafica umoristică fiindu-i apreciată la expoziții din Bulgaria, Franța, Canada, Italia, Belgia, Japonia, Italia, Macedonia, Turcia. I s-a decernat titlul de Cetățean de onoare a municipiului Deva (2005), pentru aportul adus la viața culturală a municipiului în cele patru decenii de activitate.

„Mircea Bâtcă e un artist format, recognoscibil grație unui stil personal, ferm configurat în timp, care marchează o operă ce poate fi numită, fără teamă de exagerare, prodigioasă. Este o creație purtătoare a unui mesaj civic statornic și clar; rămas fidel unor valori care, în ciuda turbulenței vremurilor, au rămas nedislocabile. În același timp, Mircea Bâtcă e un artist imprevizibil sub aspectul expresiei, înfățișându-se de la o expoziție la alta proteic, așadar într-o nouă ipostază. (...) Mircea Bâtcă e un artist discret, total lipsit de vocația autopropulsării sau a cultivării relațiilor profitabile pentru vreo modalitate de mediatizare. Interiorizat, cu o creație întemeiată pe un solid suport teoretic, cu alte cuvinte, un artist al cărui talent e generos fecundat de cultură, el și-a urmat destinul etapă cu etapă, edificându-și cu profesionistă deliberare o operă de o admirabilă diversitate în coerența ei.”

(Radu Ciobanu, *Un artist proteic*,
În: „Arca”, nr. 7-8-9 / 2009)

Torma Zsofia, prima femeie arheolog (? 1831 - 15 noiembrie 1899)

Considerată unanim a fi prima femeia arheolog din lume, Torma Zsofia s-a născut în localitatea Ciceu - Cristur, astăzi în județul Bistrița-Năsăud, după unele date în 1840, după altele, mai plauzibile, în 1831.

Interesul și pasiunea pentru cercetarea istorică, pentru arheologie în special, le-a moștenit de la tatăl său, Torma Iosif, istoric și arheolog. De altfel, și fratele ei mai mare, Torma Károly, a fost un apreciat istoric, unul dintre colaboratorii principali ai lui Mommsen în materie de epigrafie dacică.

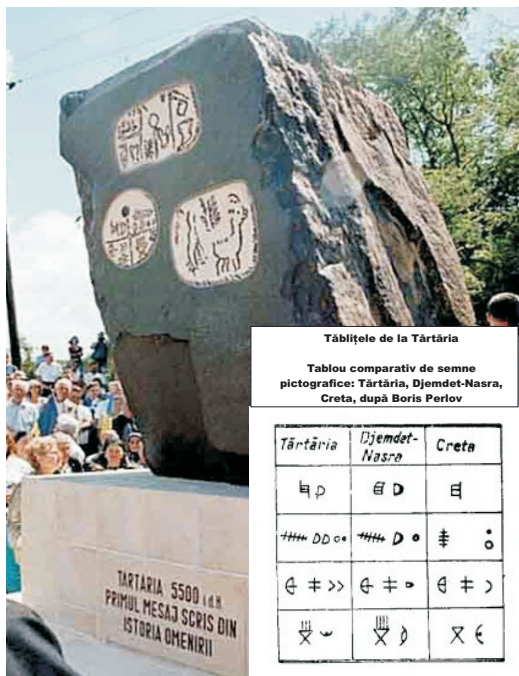
După moartea prematură a mamei, Zsofia a plecat la Liceul de fete din Satu-Mare, iar după terminarea studiilor, s-a mutat la sora ei mai mică Luiza, căsătorită la Peștișu - Mare, județul Hunedoara, implicându-se în creșterea și educarea nepoților, pe unul dintre aceștia chiar înfiindu-l.

În jurul anilor 1860, s-a stabilit în Orăștie, unde și-a cumpărat o casă, îndreptându-și energia spre pasiunea vieții ei, arheologia.

În 1875 a început săpăturile arheologice în hotarul Turdașului, pe malul Mureșului, la o așezare neolitică, datând din perioada preistorică.

A descoperit aici 10.000 de fragmente ceramice, vechi de 4.500 de ani. A emis ideea că acestea conțin, de fapt, semne echivalente unor simboluri dintr-o scriere „însemnare” preistorică, similare cu cele de la Sumer, Troia, Tărtăria, dovedind astfel existența pe vaste arii geografice a unei civilizații primare, unice și unitare.

A mai făcut săpături în zonele: Geoagiu, Nandru, Lăpugiu, Șag. Cu obiectele pe care le-a descoperit a organizat la Orăștie primul Muzeu de Arheologie, muzeu vizitat de personalitățile autohtone și europene ale vremii precum: George

Tăbلیțele de la Tărtăria

Tablou comparativ de semne pictografice: Tărtăria, Djemdet-Nasra, Creta, după Boris Perlov

Tărtăria	Djemdet-Nasra	Creta
𐀀 𐀁	𐀀 𐀁	𐀀 𐀁
𐀂 𐀃 𐀄 𐀅	𐀂 𐀃 𐀄 𐀅	𐀂 𐀃 𐀄 𐀅
𐀆 𐀇 𐀈 𐀉	𐀆 𐀇 𐀈 𐀉	𐀆 𐀇 𐀈 𐀉
𐀊 𐀋	𐀊 𐀋	𐀊 𐀋

Aniversări, comemorări, evenimente

Barițiu, Dr. Voss, secretarul Societății Antropologilor din Berlin sau Tischler Otto, directorul Muzeului de istorie din Königsberg.

Astăzi, cele mai multe exponate din această colecție se află la Muzeul Național de Istorie din Cluj - Napoca.

Simboluri și șemne ce reprezintă ideograme și logograme

În 1876, cercetătoarea a participat la cel de-al IX-lea Congres de arheologie de la Budapesta, unde și-a prezentat rezultatele săpăturilor din așezările neolitice din jurul Orăștiei, obținând recunoașterea științifică a activității sale. A impresionat comunitatea de istorici și arheologi prin intuiția remarcabilă de care a dat dovadă, susținând că vestigiile civilizației de tip Turdaș și civilizațiile sumeriană și troiană provin din aceeași sursă primordială, bazându-se pe argumente de ordin simbolistic, iconografic, antropologic, religios.

Munca de arheolog a Torma Zsofia și-a găsit împlinirea și într-o constantă prezență la întrunirile științifice ale arheologilor europeni și prin activitatea de publicare a unor lucrări valoroase, care cuprind contribuțiile sale în domeniul arheologiei.

În anul 1879 îi apare la Leipzig lucrarea „Așezăminte neolitice din regiunea Hunedoarei”, în care analizează simbolistica obiectelor de ceramică descoperite la Turdaș.

Anul 1880 a însemnat pentru Torma Zsofia participarea la Congresul Arheologilor Germani de la Berlin, unde îl cunoaște pe Heinrich Schliemann, descoperitorul Troiei, care îi recunoaște meritele științifice. De altfel, Zsofia Torma a fost supranumită „Schliemann de Turdaș”.

Pe plan local a activat în cadrul „Societății Istorice și de Arheologie”, din Deva, înființată în 1881, alături de oameni de cultură ca George Barițiu și Andrei Veress.

În 1886, îi apare lucrarea „Despre cultul planetelor în Dacia preromană”, iar în 1890, la Jena, era publicată cartea „Antologii etnografice”, reeditată în 1972 cu titlul „Urme ale Sumerului în Transilvania”. Torma Zsofia a avut legături cu arheologi europeni precum Virchow Rudolf, colaboratorul și prietenul lui Schliemann. A fost prezentă în lumea științifică de arheologie, paleontologie și antropologie, la reuniunile de la Berlin, Budapesta, Stuttgart, Paris, Praga, Hamburg și București.

Activitatea și meritele i-au fost recunoscute și răsplătite și prin titlurile onorifice acordate de prestigioase instituții academice.

Astfel, în 1896 a devenit membru corespondent al Academiei Maghiare de Științe, iar în 1899, cu câteva luni înainte de moarte, Universitatea din Cluj i-a acordat titlul de „Doctor Honoris Causa”.

S-a stins din viață la vârsta de 68 de ani, la 15 noiembrie 1899.

Spirit autodidact, arheolog, etnograf și muzeograf, Torma Zsofia, și-a întregit activitatea prin acțiuni caritabile și o prezență implicată activ în comunitatea locală, lăsând în urma sa o operă deosebită, prea puțin cunoscută, insuficient cercetată și pusă în valoare.

Elisabeta BÖKÖS

Prin marile biblioteci ale lumii

Biblioteca catedralei St Paul's din Londra

Operă a celebrului arhitect Sir Cristopher Wren, una din cele mai renumite biserici realizate în stilul baroc britanic, catedrala londoneză St. Paul's, cea de-a patra construită pe actualul amplasament, datează dinsecolul XVII-lea.

Lucrările la actuala catedrală au început în 1675 și s-au încheiat în 1708. Catedrala impresionează prin domul inspirat după cel al Bazilicii Sf. Petru din Roma, aflându-se la o înălțime de 108 metri deasupra podelei, o altă atracție fiind „Galeria Șoaptelor”, cu o acustică extraordinară și la care se ajunge urcând o scară în spirală cu 295 de trepte.

Este de asemenea locul unde au fost sărbătorite sau comemorate evenimente însemnate din istoria Angliei și anume: funeraliile lordului Nelson, ale ducelui de Wellington și ale lui Sir Winston Churchill, căsătoria prințului Charles cu lady Diana Spencer. Alături de mormântul lordului amiral Nelson și cel al arhitectului

Christopher Wren se află peste 200 de memoriale închinare unor oameni obișnuiți care au înfruntat situații dificile: soldați, eroi căzuți în războiul din Golf, navigatori, corespondenți de război, politicieni, asistente medicale, artiști, reformatori. Printre cei mai cunoscuți sunt: Florence Nightingale, Lawrence of Arabia, Alexander Fleming, John Wycliffe, William Turner, John Constable, George Washington etc.

Datorită importanței sale artistice și religioase, catedrala este vizitată anual de peste două milioane de turiști, câștigându-și locul ca simbol al Londrei și al Marii Britanii.

Cărțile și documentele au făcut parte din viața catedralei și a serviciului divin încă de la începuturi. Odată cu știința de carte, copiii de la St. Paul's au scris cărți și hrisoave începând cu secolul XVII. Între listele cu cărți din Evul

Mediu, cele mai timpurii datând din secolul XIII, sunt incluse referințe la o veche Psaltire ce a aparținut Sfântului Erkenwal. Un prelat al

Prin marile biblioteci ale lumii

catedralei servea drept bibliotecar, postul fiind apoi preluat de trezorier. În perioada medievală, unele copii deosebite după textele sacre erau păstrate în altar sau în dulapuri în apropiere. Arhivele erau păstrate în trezorerie, dar chiar și așa numeroase hrisoave anterioare cuceririi normande au fost distruse în mare parte, ceea ce a dus la apariția a numeroase falsuri la începutul secolului XII. Documente au fost compilate începând cu jumătatea secolului XII, incluzând așa-numita *Liber pilosus* sau Carte păroasă, nume ce i se trage de la legătura în piele de oaie care avea urme de blană.

Autorii și alți membri ai clerului aparținând catedralei au făcut donații bibliotecii, printre aceștia, cronicarul Ralph de Diceto care a început un studiu asupra proprietăților, din momentul în care a fost numit vicar al catedralei.

Rolul catedralei ca centru de studii juridice a favorizat producția și achiziția de cărți. În 1440 Walter Sherrington a pus bazele unei noi capele și biblioteci, mutată ulterior în partea de est a bisericii.

În perioada Reformei, catedrala avea deja o bibliotecă de calitate, precum și o bună organizare a arhivelor eparhiei, ale vicarului și adunării de canonici.

Multe documente au fost pierdute sau înstrăinate în timpul Marelui Incendiu ce a mistuit Londra în 1666, chiar dacă multe cărți și o parte din arhive au fost evacuate la Fulham, Islington și Colegiul Sion. Alte cărți au părăsit bibliotecă în secolul anterior Marelui Incendiu, unele regăsindu-se în colecții private precum cea a Arhiepiscopului Matthew Parker sau cea a urmașilor lui Sir Robert Cotton.

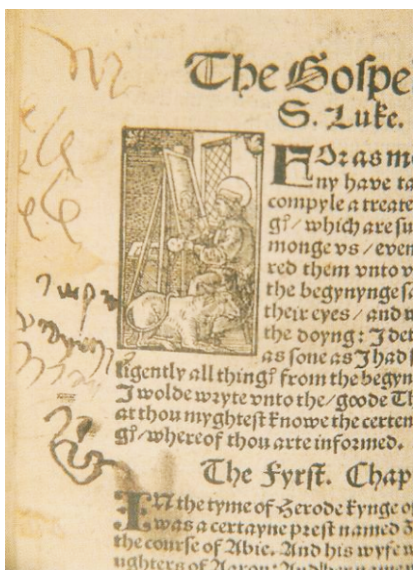
Cel mai mare număr de manuscrise de la St Paul's care au supraviețuit se găsesc la biblioteca Universității din Aberdeen (universitate din Scoția, fondată în 1495), manuscrise dăruite de un prieten al lui Patrick Young, bibliotecar regal și canonic al catedralei între 1621 și 1652.

Doar un raft de manuscrise și tipărituri timpurii mai sunt prezente în bibliotecă catedralei dar printre acestea sunt incluse o psaltire iluminată din secolul XII, o copie iluminată din secolul XIV după „Canon of Medicine” și copii de mână contemporane după poeme și predici din secolul XVII ale poetului Dean John Donne.

Prin marile biblioteci ale lumii

După Marele Incendiu din Londra, încercările de a reface fondul bibliotecii s-au concretizat în cumpărarea bibliotecii fostului vicar de la Islington, Robert Grey, și a unei foarte valoroase colecții cu ediții din Biblie aparținând lui Humphrey Wanley, custodele Colecției Harley al conților de Oxford. Aceasta din urmă includea și Noul Testament al lui Tyndale, unul din cele trei existente în lume, tipărit în limba engleză la Worms în 1526.

Deși existau traduceri mai vechi ale Bibliei în engleza veche, William Tyndale, învățat și reformator protestant, este primul care traduce Noul Testament direct din textele ebraice și grecești și primul care a profitat de invenția tiparului, ceea ce i-a permis o largă distribuție a cărții. Pentru această traducere, Tyndale a fost arestat, condamnat pentru erezie și ars pe rug.

Noul Testament al lui Tyndale, tipărit în limba engleză la Worms în 1526

O parte din traducerea lui Tyndale se regăsește în versiunea autorizată a Bibliei regelui James publicată în 1611, dar în general ea a ajuns în mâinile oamenilor obișnuiți, care până atunci își bazau cunoștințele biblice pe rugăciuni, predici, lecturi în timpul serviciului divin, imnuri și imagini religioase.

Arhitectul Christopher Wren a planificat existența a două biblioteci în catedrală în partea de nord și de sud a pasajelor triforiumului (galerie), în partea de est a edificiului.

Încăperea din partea sudică are în apropiere o grandioasă scară geometrică și ea a fost transformată în bibliotecă în 1708-1709. Nu a suferit transformări majore până astăzi, cu excepția iluminatului și a încălzirii centrale. Podeaua de lemn, rafturile și galeria cu balustradă au fost realizate sub îndrumarea lui sir Charles Hopson, meșterul tâmplar al lui Wren din 1706-1709. Sculpturile au fost realizate de Jonathan Maine în 1709.

Prin marile biblioteci ale lumii

Coloanele de piatră, cu capiteli în stil roman decorate cu ghirlande de flori, cărți, papirusuri, călimări, pene pentru scris dar și cranii, au fost sculptate cu grijă de o echipă condusă de meșterul pietrar William Kempster.

Biblioteca conține de asemenea cărți despre istoria catedralei, muzică și imnuri religioase, predici. Conține de asemenea un număr de artefacte precum busturi și portrete ale mai marilor catedralei, incluzând aici portretul episcopului Compton, expus deasupra șemineului.

Printre cei care s-au ocupat de starea bibliotecii în timpurile moderne se numără preoții Sydney Smith, William Hale și John Collins, cu ajutorul bibliotecarilor catedralei, cel mai cunoscut dintre ei fiind W. Sparrow Simpsonian, bibliotecar al catedralei în perioada 1861-1897. Acesta a contribuit la cercetarea și catalogarea

Canonul Medicinei

colecțiilor, precum și la constituirea unui fond de partituri muzicale.

Biblioteca deține peste 30.000 de titluri. Din 1980, cea mai mare parte a arhivelor catedralei se află în custodia Bibliotecii Guildhall, incluzând aici desene ale lui Christopher Wren, alte documente de bibliotecă aflându-se și la colegiul All Souls, Oxford.

Începând cu 2004, munca permanentă de catalogare a colecțiilor a avut ca rezultat și un inventar al cărților.

Catedrala deține de asemenea și o importantă colecție de desene tehnice, planuri și fotografii cu privire la lucrările întreprinse în legătură cu clădirea începând cu secolul XIX.

„Of making many books there is no end” - stă scris la intrarea în bibliotecă și cu siguranță noi cărți și materiale de arhivă sunt adăugate în fiecare zi colecțiilor catedralei St Paul's.

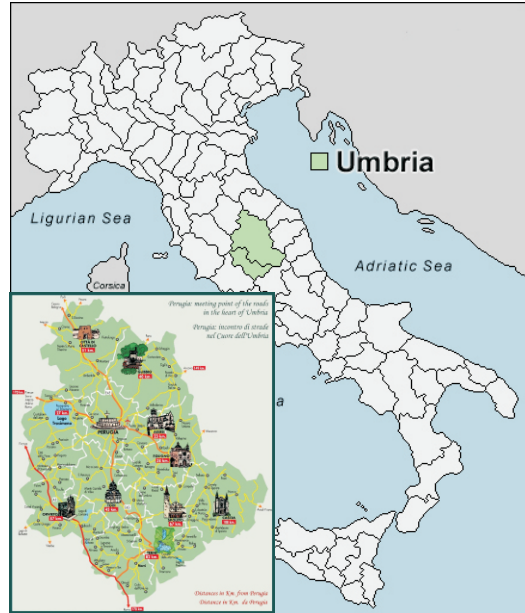
Psaltire, sec. al XII-lea

Diana TRIF

Pași prin Umbria

Chiparoși, livezi de măslini, dealuri prelungi învăluite în cețuri vineții, biserici cu campanile zvelte, cer albastru limpede, orizonturi fără sfârșit. Pietre vechi de când lumea, pe ele au pășit franciscanii acum 800 de ani, pe aceleași pietre s-au purtat nesfârșite războaie dintre regiunile unei Italii fărâmițate. Autocarul străbate Umbria, una dintre cele mai pitorești locuri din peninsulă, cu orașe al căror nume ne pare cunoscut parcă dintotdeauna, din lecturi, din albume de artă, din filme: Perugia, Assisi, Gubbio, Spoleto, Deruta.

Este o regiune străveche, aflată în mijlocul Italiei, la răscruce de drumuri comerciale, ale cărei comori trebuie descoperite rând pe rând: comori lăsate de etrusci, de sabini și romani, de cei care au venit ulterior pe aceste meleaguri, longobarzi, bizantini și alții. Capodopere ale artei medievale, ale Renașterii italiene se află aproape la tot pasul, aproape în fiecare cătun. A călători prin aceste locuri înseamnă a te cufunda în pădurile străvechi, aproape

virgine și dese ale Umbriei, a-ți lăsa privirea să vagabondeze pe colinele domoale, acoperite de măslini, pe care se profilează pini-umbrelă ce l-au inspirat pe Ottorino Respighi, a merge pe străzi pavate cu pietre pe care și-au purtat pașii sfinții Francisc de Assisi și Benedict de Norcia, a păși la umbra unor ziduri pe urmele unor artiști precum Giotto, Luca della Robia, Perugino,

NOTE DE DRUM

Michelangelo, a privi cerul de un albastru ireal pe care se profilează săgețile zvelte ale chiparoșilor, a rememora frânturi de poeme scrise de Byron și Giosue Carducci.

De unde vine numele acestei regiuni? De ce Umbria? De la cuvântul umbră. Poate pentru că vecina ei de la Nord-Vest, ilustra Toscana, o ține în umbră prin cultura-i copleșitoare. Sau poate de la văile umbroase acoperite de păduri de castan și ulm, văi străbătute de ape limpezi, aducătoare de răcoare. Este numită, pe drept cuvânt, inima verde a Italiei, această regiune mică, de numai 8.500 kilometri pătrați, singura din „Cizmă” fără ieșire la mare. Cei peste 800.000 de locuitori sunt distribuiți proporțional în localitățile regiunii ale cărei principale orașe sunt Perugia (capitala) și Terni. Importanța artistică a fiecărei așezări din Umbria este dată de abundența monumentelor, de amintirea vie a atâtor mari personalități care și-au purtat pașii pe sub măslinii și chiparoșii acestui ținut de basm.

Un oraș ca o mică bijuterie: Assisi. Ce spun ghidurile? Informații reci, corecte, sistematizate, dar și o constatare tranșantă, imposibil de contrazis: nu mai există loc ca Assisi. Apropierea de această așezare produce o emoție puternică, o nerăbdare

greu de ținut în frâu. Situat la poalele Muntelui Subasio, este format din două orașe: cel de jos, unde se găsește impunătoarea biserică Santa Maria degli Angeli cu bisericuța Portiuncola înglobată în ea, cu grădinița unde cresc trandafiri fără spini, singurii din lume, și orașul de sus, situat pe o colină. Străzi înguste, pietruite, case de culoarea nisipului ars de soare, așezate parcă în trepte, cu flori ce atârnă de la fiecare balcon, de la fiecare fereastră.

Loc de pelerinaj, având forța spirituală a unor așezări similare precum Lourdes, Fatima, Santiago de Compostella sau Catedrala San Pietro din Roma, orașul Assisi fascinează prin prezența imaterială dar vie a celui care a văzut aici lumina zilei și a revoluționat din temelii credința creștină :

NOTE DE DRUM

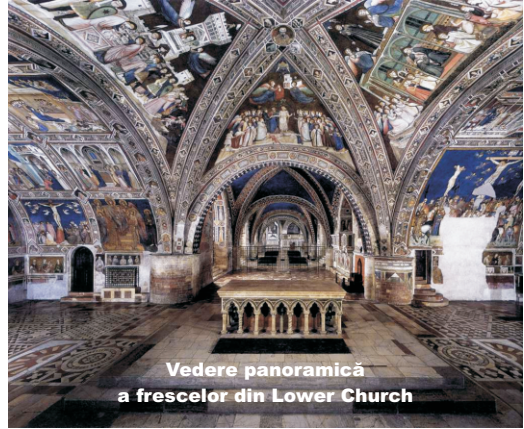
Basilica San Francesco din Assisi

Sfântul Francisc din Assisi. Personalitate tulburătoare a istoriei creștinismului, fascinant și mărinimos cu iubirea de care era pătruns până în adâncul fibrei:

Basilica San Francesco

„A fost și rămâne personajul care depășește tristețele noastre bariere teologice. El este al tuturor, ca și iubirea pe care ne-o

Vedere panoramică a frescelor din Lower Church

▲ Vedere panoramică a frescelor din Biserica Mică

◀ Detaliu - Fresca din transeptul de sud

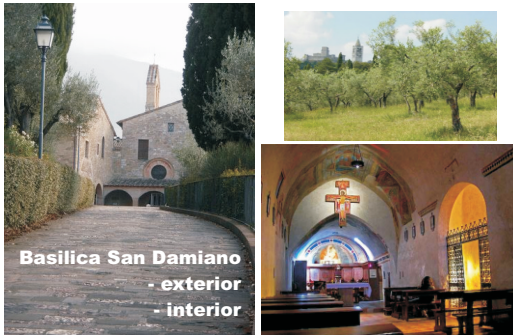
dăruiește neconținut. Nu poți să-l vezi și să nu-l iubești, se spunea încă din vremea sa, și această iubire a rămas., (Julien Green, *Fratele Francisc, Francesco d'Assisi*, Editura Științifică, București, 1995, p. 356)

Își iubește ținutul unde l-au mângâiat pentru prima dată razele Fratelui Soare: „E tânăr și fericit să trăiască în aceste ținuturi ale Umbriei care-l vrăjesc. Se va sătura vreodată să admire luncile, pădurea și lumina mai ales? Prietenii îl însoțesc în bucuria de a galopa în natura de o frumusețe amețitoare.” (*Ibidem*, p. 38)

Pașii făcuți pe drumurile Umbriei, în mirosul de chiparoși și de rozmarin, te duc cu gândul la cuvintele Sfântului Francisc, cuvinte de slavă pentru întreaga Creațiune.

Note de drum

În drum spre biserica San Damiano de lângă Assisi, pășind la umbra măslinilor, un călugăr franciscan ne îndeamnă să mergem în liniște, să ne bucurăm că existăm, să fim atenți la freacățul frunzelor și la cântecul păsărilor.

Basilica San Damiano
- exterior
- interior

Este drumul pe care a mers de atâtea ori Francisc și a intrat în dialog cu făpturile pământului și ale cerului: „Aici, pe câmpul de la marginea orașului, păsări de toate felurile îl așteptau pe Francesco. Sute de păsări stăteau pe crengile copacilor din jur : ciorile și rudele lor, stâncuțele, cu penajul negru și ciocul lung, dădeau o notă de sobrietate acestui auditoriu, înveselit doar de nuanțele deschise ale penelor porumbeilor sălbatici și ale gâturilor colorate ale botgroșilor. Era acolo tot păsăretul câmpiei, ciugulitoare și din cele care nu trăiau decât pentru a cânta, din cele care își făceau veacul pe stânci sau își închipuiau cuibul în brazdă. Nici una nu se mișcă, nici o ciocănitore măcar, când Francesco se apropie.” (Ibidem, p. 213-214)

Bazilica din Assisi e împodobită cu splendide fresce pictate de Giotto, majoritatea dintre ele evocând scene din viața Sfântului Francisc: lepădarea straielor

bogate, viziunea în fața crucifixului de la San Damiano, dialogul cu păsările, îmblânzirea lupului din Gubbio etc.

Dincolo de prezența tulburătoare a Sfântului Francisc, Umbria este o regiune în care se păstrează nealterate tradiții artistice de mare valoare: ceramica de Deruta cu albastrul intens ce se îmbină cu galbenul solar, broderii delicate, orfevrărie ce vine din adâncul veacurilor, sculptură în lemn.

Meșteșuguri practicate din tată în fiu cu pasiune și trăire intensă. Dar și modernitatea se îmbină fericit cu trecutul și așa se face că în Umbria se desfășoară evenimente culturale devenite și ele tradiționale: Festivalul de jazz din regiune sau Festivalul dei Due Mondi de la Spoleto, fondat în 1958 de compozitorul Gian Carlo Menotti sau celebrul festival al ciocolatei, la Perugia, locul de naștere al bomboanelor Bacio.

Note de drum

Chiar dacă nu are grandoarea copleșitoare a Toscanei și nici vraja „falnicei Veneții”, Umbria este un colț de lume pe care dacă ai pășit o dată, nu-l mai poți uita și simți o irepresibilă dorință de a reveni.

Denisa TOMA

(...) Lăudat fii, Doamne, cu toate creațiile tale și mai ales cu domnul frate Soare prin care tu ne dai ziua, lumina.

El este frumos, strălucind cu mare slavă și tot el te întruchipează pe tine, Preainalte.

Lăudat fii tu, Doamne al meu, pentru sora Lună și pentru Stele tu le-ai pus pe cer limpezi, prețioase, frumoase.

Lăudat fii tu, Doamne al meu, pentru fratele Vânt, pentru aer și pentru nori

pentru azurul liniștit și pentru toate stările vremii prin ele tu ții în viață toate creaturile.

Lăudat fii tu, Doamne al meu, pentru sora Apă care-i foarte trebuincioasă și foarte înțeleaptă prețioasă și castă.

Lăudat fii tu, Doamne al meu, pentru fratele Foc cu care tu luminezi noaptea,

el este frumos și jucăuș, de neîmblânzit și puternic.

Lăudat fii tu, Doamne al meu, pentru sora mama noastră Pământul care ne ține și ne hrănește care rodește poame felurite cu flori smălțuite și cu ierburi. (...)

Sf. Francisc: Cântecul fratelui Soare

Cultură și evenimente culturale în județul Hunedoara, acum 50 de ani

Pentru cine vrea să știe cum se prezenta județul Hunedoara sub aspectul vieții culturale, spicuum din presa vremii, din singurul ziar care apărea atunci în județ – *Drumul socialismului*, colecția pe anii 1958 – 1959, unele știri despre viața culturală din județ (pe atunci, regiunea Hunedoara), atâta câtă a fost și așa cum a fost.

■ Artiștii din satul Hârțăgani au pus în scenă piesa „În vizită” de Mihail Davidoglu, piesă cu care au fost în deplasare în satele din împrejurimi;

■ Eveniment important la Brad: Școala Medie Mixtă primește numele „Avram Iancu”. Cu acest prilej, în cadrul festivității, corul Școlii a intonat, sub conducerea dirijorului Viorel Damian, cântecele „În Munții Tebei”, „Armele Iancului”, „Iancu la Turda”. Istoricul Școlii a fost prezentat de directorul Pandele Oncescu. Printre organizatori, se remarcă: S. Olos, Emil Popa, Avram Rațiu, Zamfira Popa, Victor Chercioiut

■ La 5 ianuarie 1958: „Zi de examen la Studioul actorului amator din Simeria”. În aceea zi, s-au dat examenele de semestru. Cele mai bune note au fost obținute de Doina Șincu, Cornel Stîrcescu, Geta Breazu, Ioan Toma, Ioan Pîrvu. A fost prezentată piesa „Se împraștie norii”, de C. Popa și Al. Popescu. Interpreții rolurilor au fost: Ghe. Simoc, Traian Herci, Cornel Stîrcescu, Vasile Cornea, Maria Mariș, Doina Șincu. Regia spectacolului: Ioan Pîrvu. Sufler: Silvia Vintilă. Directoarea Studioului actorului amator era A. Marinescu.

■ În aceeași perioadă, actorii Teatrului de Stat din Petroșani au prezentat piesa „Revizorul” de Gogol și „Moralitatea doamnei Dulksa”....

■ Tănărul, pe atunci, poet Traian Filimon a publicat poezii precum: „Învățătorul”, „Din zbuciumul Griviței” (desigur, în numărul din 16

februarie, de Ziua cefeștiștilor), „Votul meu”, „Candidații noștri”.

■ În numărul din 8 mai 1958, ziarul are o pagină intitulată „Literatura și arta”, în care se publică texte literare scrise de hunedoreni. La poșta redacției, găsim următoarea mențiune: „Tovarășul Iv Martinovici: Versurile dv. au constituit pentru redacție, cel mai adesea, motiv de surpriză plăcută. Dar căutați să faceți pe cititor întotdeauna să înțeleagă, să întrevadă în versurile dvs, forța ce inspiră încredere, curaj și tărie în lupta omului zilelor noastre. Un asemenea lucru este adesea absent din poezia dvs.”

■ Se analizează activitatea de un an a Cenaclului literar „Flacăra” din Hunedoara, înființat la 23 decembrie 1956. Cenaclul „a reușit să canalizeze în jurul său forțele a peste 50 de membri aparținând diferitelor ramuri profesionale: strungari, cocsari, elevi, funcționari, intelectuali (enumerarea respectă „rolul conducător al clasei muncitoare”...*n. red.*) S-au citit schițe, poeme în proză, legende (20), poezii (69), piese de teatru (2). S-au citit traduceri din poezie indiană, chineză veche și greacă modernă (Iv Martinovici și Alkis Sevastianos)”.

■ Sunt menționate două înfăptuiri ale cenaclului: descoperirea unor talente „care vor străbate mai devreme sau mai târziu în literatură, ca muncitorul aglomerator Mircea Tuță, strungarul Clement Negruțiu, maestrul cocsar Horia Vasiloni (cel care a ajuns redactor la Televiziune - *n. red.*), elevul Victor Niță” și „contribuția masivă la realizarea unui almanah al regiunii, în curs de apariție.”

■ Pe ecrane rulau filme ca: Lumea tăcerii, Simfonia Leningradului, Moulin Rouge, Vrajitoarea (cu Marina Vlady), Don Juan, Til Buhoglundă (cu Gérard Philipe), Străbătând Parisul, Balada Siberiei, Richard al III-lea,

Aniversări, comemorări, evenimente

Cronica amănților săraci, Taifun la Nagasaki (cu Jean Marais), Ulise (cu Kirk Douglas), Oaia cu cinci picioare (cu Fernandel), Cântărețul mexican (oare își mai amintește cineva cântecele lui Loius Mariano auzite în acel film?). Dar și filme românești ca Două lozuri, Pasărea furtunii (după cartea lui Petru Dumitriu care încă nu „fugise”), Erupția (cu Lica Gheorghiu, fiica preferată a lui Gheorghiu – Dej, care își făcea intrarea în cinematografie).

■ Cărți noi în librării: Un om între oameni de Camil Petrescu, Ianoș Viteazul de Petőfi Sándor, Fiii marii ursoaice de L. Welskopf.

■ Cu prilejul împlinirii a 108 ani de la nașterea lui Eminescu, are loc la Clubul muncitoresc din Gurabarza o serată literară care se încheie cu un program artistic susținut de formația de mandoline și muzicuțe din localitate.

■ La Școala Medie Mixtă din Simeria, se desfășoară concursul sub genericul „Drumeții veseli”, dedicat tot comemorării lui Eminescu. Concursul, desfășurat între clasele a IX-a A și B, a fost câștigat de eleva Boian Elena, din clasa a IX-a B, cu 230 de puncte. S-au remarcat elevii Zoe Filimon și Eniu Ioan, din clasa a IX.a A. Peste ani, câștigătoarea a devenit medic, asemenea celorlalți doi elevi care au devenit soții Eniu. » La Orăștie, elevii Școlii „Aurel Vlaicu” organizează o evocare a poetului Ovidiu, în cadrul cenaclului literar al școlii.

■ Formația de teatru de amatori de la Combinatul Siderurgic din Hunedoara pune în scenă piesa „Doctor în filozofie” de Branislav Nușici, în regia lui Pavel Crișan. Rolurile au fost susținute de Spiru Savin, Octavian Șerban, Elena Scurtu, Eugen Tarhon, Zoie Lixeanu.

■ În februarie 1959, Biblioteca sătească, Școala pomicolă și Școala elementară din Geoagiu au organizat o seară literară închinată scriitorului Ion Luca Caragiale. Au fost puse în scenă schițele „Domnul Goe”, „Petițiune” și „Arendașul român” (aceasta din urmă folosită până la sașietate în timpul regimului trecut pentru

a sublinia exploatarea maselor populare). Știre semnată „Bela Lugosy”, fără nici o legătură cu regizorul filmului Dracula...

■ Dintr-o știre din februarie 1959, aflăm următoarele: „Un grup de cititori din orașul Deva ne sesizează că deservirea lor în cadrul Bibliotecii regionale mai lasă de dorit. Sunt cazuri când personalul acestei biblioteci se prezintă la serviciu cu întârziere. Alteori, cititorilor care solicită anumite cărți, li se răspunde pe un ton răstit, iar în loc să li se recomande alte cărți, li se răspunde: nu avem.

■ Un astfel de caz s-a petrecut și în ziua de 27 ianuarie când bibliotecara S. Pogolșa nu s-a înduplecat să schițeze măcar un gest de căutare a cărților solicitate.”

■ La faza orășenească a celui de-al V-lea Concurs al formațiilor de amatori ale sindicatelor, a participat și orchestra de balalaici a Întreprinderii 1 Mai din Deva. Interpretând cu multă măiestrie cântecele din program, orchestra de balalaici a ocupat locul întâi la concurs.

■ În raionul Ilia s-au organizat cu femeile peste 400 de cercuri de cititori. Cele cca. 8.000 de femei, organizate pe circumscripții electorale, au fost cuprinse în 16 cercuri la Ilia, 28 de cercuri în comuna Buruiene, 17 cercuri în comuna Dobra. Nu a fost mult, dar a fost mai mult decât nimic...

Corul Sindicatelor C.F.R. din Simeria dirijat de Eftimie Bugariu, în 1959

Herta Müller - portret al câștigătoarei Premiului Nobel pentru Literatură

M-am născut la Nițhidorf în 1953, anul în care Stalin a murit, în mentalul colectiv însă el a continuat să trăiască mult mai mulți ani. Satul se află în România, în regiunea Banat, la două ore distanță față de Belgrad și Budapesta... Tatăl meu ura munca la câmp așa că atunci când a părăsit SS, și-a câștigat existența devenind șofer de camion și alcoolic, combinația aceasta fiind posibilă la țară. Mama a fost și a rămas țărăncă, muncitoare în câmpurile de porumb și floarea soarelui. Porumbul este pentru mine o plantă comunistă prin excelență: își răspândește culorile, crește pe regiuni întinse, îți blochează priveliștea iar frunzele lui îți rănesc mâinile la cules. (Verena A u f e r m a n n , f r a g m e n t d i n „Leindenschaften” - Carte cu portretele a 99 de scriitoare din întreaga lume).

* * *

Câștigătoarea-surpriză a Premiului Nobel pentru Literatură pe 2009 a studiat limbile germană și română la Universitatea din Timișoara, apoi a lucrat ca traducătoare într-o fabrică de construcții de mașini de unde a fost concediată în 1979 din cauza refuzului său de a colabora cu Securitatea. A supraviețuit dând lecții particulare de germană și lucrând ca educatoare într-o grădiniță.

Privită mereu cu suspiciune, urmărită și persecutată de Securitate, cere să emigreze în Germania dar cererea îi este respinsă în 1985 și aprobată doi ani mai târziu când reușește să plece cu soțul său, scriitorul Richard Wagner, stabilindu-se la Berlin.

Prima sa carte, *Ținuturile joase*, a apărut în 1982, după multe amânări și intervenții ale cenzurii, și a fost publicată în varianta originală abia în 1984, în Germania.

Herta Müller a fost membră a *Actionsgruppe Banat*, alături de alți scriitori de limbă germană din Banat, care s-au împotrivit terorii instituite de regimul ceaușist. Mai multe cărți sunt dedicate prietenilor români uciși de regimul comunist. *Pământul prunelor verzi* sau *Animalul inimii*, ca majoritatea lucrărilor sale, prezintă condițiile dure de viață din România regimului Ceaușescu, persecuțiile Securității care a torturat și ucis mii de

Aniversări, comemorări, evenimente

oameni, istoria germanilor din Transilvania, sau persecutarea etnicilor germani de către forțele staliniste de ocupație din România după al Doilea Război Mondial.

Un pronunțat caracter autobiografic îl are romanul *Încă de pe atunci Vulpea era Vânătorul*, ecranizat de regizorul Stere Gulea sub titlul de *Vulpe – vânător*.

La 20 de ani după căderea zidului Berlinului și de la revoluțiile anticomuniste din Europa de Est, Academia Suedeză a nominalizat-o pe Herta Müller drept câștigătoare a Nobelului pentru Literatură. Motivația juriului a avut în vedere „densitatea poeziei și sinceritatea prozei, ilustrând peisajul deposedaților, greutățile și umilințele la care individul este supus sub oricare regim totalitar”.

Premiul Nobel nu face decât să încununeze pleiada de premii literare pe care Herta Müller le-a primit de-a lungul carierei, printre cele mai prestigioase fiind *Kleist Prize* (1994), *Areisteion Prize* (1995), *International IMPAC Dublin Literary Award* (1998), *Premiul Frantz Werfel pentru Drepturile Omului* (2009). Este, de asemenea, membră din 1995 a *Academiei Germane pentru Limbă și Poezie*.

Cel mai recent roman al ei, *Atemschaukel*, nominalizat la *German Book Prize*, spune povestea tânărului Leo Auberg în vârstă de 17 ani din Sibiu care va fi deportat în gulagul sovietic, experiența din lagăr marcându-l pentru tot restul vieții, însă cuvintele bunicii sale *știu că te vei întoarce* îl vor ajuta să supraviețuiască.

Romanul a fost gândit sub forma unei colaborări cu poetul Oskar Pastior care, la fel ca și mama scriitoarei, fusese deportat în tinerețe în lagărele de muncă forțată din Uniunea Sovietică (1945- 1949), poetul fiind

sursa de inspirație pentru personajul principal al cărții.

Fundația Robert Bosch i-a sprijinit pe Herta Müller și Oscar Pastior astfel încât au putut vizita o parte din lagărele din Ucraina, și au cunoscut poveștile unor supraviețuitori. Din păcate Oscar Pastior a decedat în anul 2006.

Romanele Hertei Müller au fost traduse în peste 20 de limbi, iar în limba română au fost publicate *Regele se înclină și ucide*, *Animalul inimii*, *Încă de pe atunci Vulpea era Vânătorul*, *În coc locuiește o damă* și volumul de poezii *Este sau nu este Ion*.

„Mi-aș dori să rostesc o frază pentru toți cei privați de demnitate în fiecare zi, din cauza dictaturilor” – sunt cuvintele rostite de scriitoare ca un omagiu adus în cărțile sale tuturor celor care trăiesc sub regimurile totalitare de astăzi, cuvinte spuse de Herta Müller la Târgul de carte de la Frankfurt din 2009, când i-a susținut pe scriitorii chinezi dizidenți invitați.

Diana TRIF

Evenimentele lunii ianuarie 2010

„Hai să dăm mână cu mână”

Sub acest generic, Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”, din Deva, a sărbătorit ziua de 24 ianuarie. Porțile bibliotecii au fost deschise vreme de două zile tuturor celor care au dorit să rememoreze evenimentele ce au dus la Unirea Principatelor din 1859. Elevi de la Colegiul Național Sportiv „Cetate”, din Deva, au fost invitați să asiste la prezentări de filme despre Unire, la evocarea figurii domnitorului Alexandru Ioan Cuza în pagini de literatură, la prezentarea poveștii îndrăgitei Hore a Unirii.

Aniversări, comemorări, evenimente

Acordurile acesteia au răsunat în curtea Bibliotecii care s-a dovedit neîncăpătoare pentru hora în care, în finalul manifestărilor, s-au prins elevii, învățătorii și bibliotecarii care au pus tot sufletul în organizarea acestor momente.

Ziua Internațională a Holocaustului

Ziua de 27 ianuarie a devenit Ziua Internațională a Holocaustului, prilej de comemorare a victimelor din cel de al Doilea Război Mondial, în urma rezoluției adoptate la 1 noiembrie 2005 de Organizația Națiunilor Unite.

Alegerea zilei de 27 ianuarie este legată de eliberarea lagărului de la Auschwitz – Birkenau, din Polonia, în anul 1945, de către Armata Roșie.

Cu această ocazie Biblioteca Județeană Deva a organizat o dezbatere cu tema „Literatura Holocaustului”, la care au participat elevii Liceului Teoretic „Traian”.

Au fost prezentați autori precum Elie Wiesel, evreu născut în România la Sighet, câștigător al Premiului Nobel pentru pace în 1986. Cărțile sale „Noaptea”, „Toate fluviile curg în mare... Și marea nu se umple” sunt mărturii cutremurătoare ale acestui supraviețuitor al lagărului de la Auschwitz.

Oliver Lusting, Iulius Payer sunt bine reprezentați în fondul bibliotecii, „Dicționar de lagăr”, „Martorii n-au dreptul să tacă”, „Jurnal însângerat” sau „Amintirile unui fost condamnat la moarte” fiind printre cele mai citite cărți ale lor.

Printre scriitorii care au folosit Holocaustul și traumele supraviețuitorilor drept subiect al romanelor lor în urma unei documentări riguroase se disting: William Styron („Alegerea Sofiei”) și Ken Kesey

(„Lista lui Schindler”), ambele cărți având ecranizări de succes.

Ultimele apariții în bibliotecă - „Cititorul” a lui Bernard Schlink, sau „Binevoitoarele” a lui Jonathan Littell - abordează subiectul Holocaustului din perspectiva călăilor și nu a victimelor.

Nu trebuie să uităm de cartea „Holocaustul evreilor români. Din mărturiile supraviețuitorilor”, apărută la Editura Polirom în 2002 sau de extraordinar de bine documentata carte „Auschwitz. Naziștii și soluția finală”, autor Laurence Ressler, carte însoțită de un DVD produs de BBC.

Alături de expoziția de carte, elevii au vizionat și filmul documentar „Auschwitz. Naziștii și soluția finală”.

Denisa TOMA

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” - Deva

27 IANUARIE, ZIUA INTERNAȚIONALĂ A
Holocaustului

„MAI ESTE ACESTA OARE UN OM?” - PRIMO LEVI

25.01.2010, ora 12, Secția de Artă
- Proiecția filmului - „Camarazi de război”, episodul 9
- Dezbatere „Cum a fost omeneste posibil?”
Participă elevii ai:
- Grupului Școlar „Grigore Moisil”,
- Colegiul Național „Decebal”,
- Liceul Pedagogic „Sabina Drăgoi”

26.01.2010, ora 12, Secția de Artă
- Prezentare: - „Literatura Holocaustului”
Participă elevii ai:
- Grupului Școlar „Grigore Moisil”

Hanurile Devei de altădată

Dat fiind că orașul nostru a împlinit o vârstă venerabilă, continuăm să-i dedicăm articole în care se vorbește despre trecutul lui. Despre hanurile, birturile și cârciumile Devei de altădată aș dori să fac o scurtă descriere cu date și fapte culese de prin cărți și documente vechi, din tradițiile locale, din amintirile și informațiile bătrânilor, cum și din cunoștințe personale, încercând să schițez câte ceva din trecutul, rolul și atmosfera acestora, cu aspectul și pitorescul lor din vremurile demult apuse, cu gândul că ele pot oferi un material interesant generațiilor de azi și celor de mâine, dar mai ales celor care vor scrie cândva monografia completă a străvechiului nostru oraș, fiindcă până acum ea nu există.

Dintre hanuri, cel mai principal (sic!) și mai cunoscut era „Hanul mare al Devei”¹ așezat la Drumul Țării sau Drumul Poștei, fiindcă pe el treceau poștalioanele, cum se numeau secolele trecute drumul național de astăzi, ce formează străzile 23 August, Dr.

Petru Groza și Horia, pe locul unde se află astăzi Hotelul Bulevard.

Era un han străvechi și mare situat în mijlocul târgului, bine cercetat și apreciat de către călători și de către localnici. În adevăr, hanul era foarte mare, bogat aprovizionat și bine deservit. Clădirile principale pentru dormit, mâncat și băut, împreună cu bucătăriile, cămărilor și depozitele, apoi curtea cu grajdurile și șoproanele, șurile, cocinile, cotețele, acareturile, grămezile de lemne, precum și fântânile cu rudă sau cumpănă, alături de vălaie mari și lungi pentru adăpat vitele cât și grădina mare plină

1 - Dr. Oberding Iosef György. *A Bukovinai magyarság település története, társadalomrajzi vázlat, Cluj, 1939.*

Deva 740

de clăi de fân, paie și tulei cuprindeau întreg terenul pe care stau astăzi Hotel Bulevard, cu toate blocurile din spatele acestuia, apoi întreaga Stradă Karl Marx (actualmente Octavian Goga – n. red.) cu toate casele și grădinile de pe ea, teren care se întindea până în Strada Decebal, unde încă era o intrare gospodărească. Construcția principală din ziduri masive și groase cu boltituri era o construcție de prin secolul XVIII. Așezată cu fața spre drumul național, dar zidită numai pe trei laturi, avea o mare curte la mijloc deschisă spre altă curte mai mare și celelalte construcții gospodărești. La etaj se găseau

multe camere pentru dormitul călătorilor, iar la parter, în față, existau odăi mari pentru mâncare și băutură în spatele cărora erau bucătării și camere apropiate. La parterul interior al celor două aripi se aflau multe încăperi de bazaruri spre curte.

Pitorescul și atmosfera erau specifice hanurilor medievale. Lume multă și amestecată venea, stătea și pleca în care, căruțe, poștalioane, călare sau pedestru, împreună cu mulți cărăuși, vizitii și surugii, care mânau, îngrijeau și hrăneau animalele de tracțiune. Pe lângă acești călători cu personalul lor de felurite limbi și neamuri,

care toți erau grăbiți, oboșiți și vorbeau zgomotos, mai alergau și forfoteau strigând în gura mare ziua și noaptea slugile și slujnicele hanului. Apoi țigani, potcovarii și țigăncile ghicitoare. Peste larma tuturor se auzea concertul animalelor și al păsărilor din grajdurile, șoproanele și curțile hanului. Era nechezatul cailor, mugetul și răcnetul vitelor, grohăitul și guițatul porcilor însoțite de orăcăitul rațelor, găgăitul găștelor, cotcodăcitul găinilor și cucurigul cocoșilor, încât vacarmul era îngrozitor, dar totuși, interesant. Doar noaptea se mai liniștea cumva toate acestea și ea aducea o altă priveliște mai pitorească și mai fermecătoare a hanului. În jurul focurilor mari din curți se vedeau idile de dragoste, se auzeau cântece de duiosie și strigăte de joc ale celor săraci și necăjiți, care toată ziua roboteau la stăpâni și

Deva 740

n-aveau altă plăcere decât această veselie nocturnă.

Altă atmosferă și spectacole interesante oferea birtul hanului, adică sălile de mâncat și băut ale călătorilor și amatorilor localnici. Aici, consumațiile se transformau deseori în veselii aprinse, în chefuri mari sau beții nestăpânite până în zori, cu lăutari, ibovnice și țigănci dansatoare, despre care s-au păstrat tradiții multă vreme.

Ca toate hanurile din trecut, și acesta a avut un rol economic în viața târgului nostru fiindcă aici trăgeau și stăteau cei mai mulți negustori și meșteșugari cu căruțe pline cu mărfuri și produse aduse pentru vânzare. Acest rol a crescut pe timpul cât Deva devine una din localitățile în care statul încasa vama numită „tricesima”² și când probabil au existat aici depozite de mărfuri importante, ca în multe alte orașe ardelenе, deoarece locul cel mai potrivit unde se făceau toate acestea putea fi numai Hanul Mare.

De altfel, acest han era așezat lângă piață, actuala Piața Unirii, unde se țineau târgurile

2 - Ziarul *Hunyadvármegye*, Deva, 1917.

3 - Arhivele Statului Deva, fond Comitat Hunedoara.

4 - *Corpus iuris hungarici, Aprobates constitutiones*, II.

5 - *A hunyadmegye története és rég. társ. Évkönyve*, Deva, 1906, pag. 162.

de mărfuri și alimente, iar în fața lui, peste drum, pe locul unde azi se află clădirea ONT și Hotel Turist, se găsea un mare teren viran pe care exista din vremuri foarte vechi și până către sfârșitul secolului XIX „Șura cizmarilor”³, un mare șopron în care se vindeau produsele cizmarilor și pantofarilor, precum poate și alte șuri de-ale altor bresle meșteșugărești, toate formând o prelungire a pieței. Rolul economic al Devei și vadul bun al Hanului Mare de aici erau ajutate apoi de transporturile rutiere și fluviale ce se făceau pe aici înaintea construcției căii ferate pe

Valea Mureșului în 1868. La Deva exista o veche stație de poștalioane care circulau pe ruta Viena – Timișoara – Deva – Sibiu⁴. Tot pe acest drum, cărăuși români și sași transportau mărfuri și produse până la Viena și Lipsca, trecând și poposind cu căruțele lor trase de câte 7-8 perechi de cai prin Deva, cum sunt menționați pe la începutul secolului XIX, iar pe Mureș se făceau multe transporturi cu plute și corăbii de sare și lemne⁵.

Deva 740

Vechimea Hanului Mare al Devei nu se cunoaște exact, dar după tradiție el ar fi luat naștere odată cu formarea domeniului Cetății, deci ar fi multisecular. Construcțiile hanului au suferit desigur mai multe reparații, transformări și reconstrucții în cursul secolelor, dar prea puțin se știe despre ele. După tradiție, o reconstrucție s-ar fi făcut

prin secolul XVIII, când s-ar fi ridicat un etaj, despre care însă, documentar avem mențiuni numai de la 1848⁶, iar ultima reconstrucție s-a făcut în 1921, când s-au ridicat două etaje păstrate până azi⁷. Se mai știe că Hanul Mare a ars de mai multe ori, odată între anii 1754 și 1765, când au fost multe incendii mici și când centrul Devei a fost mistuit de un mare foc⁸, iar ultima dată în august 1921, când focul s-a aprins de la grajduri⁹, dar totdeauna a fost restaurat.

Prin a doua jumătate a secolului XIX, caracterul de vechi și specific han dispăruse, transformându-se într-un local de hotel,

restaurant și cafenea. Purta acum numele de „Hotelul mare al Devei” dar era mai bine cunoscut după numele arendașilor, despre care se știe despre unul Leopold Schusnek pe la 1848, un ceasornicar de meserie venit din Slovenia, care făcuse avere aici și era un om foarte popular, iar mai târziu despre unul Plauer¹⁰. De prin 1880 a luat denumirea de Crucea Albă, pe care a păstrat-o până în 1948, când a fost naționalizat. Ca orientare asupra valorii economice a hanului arătăm că la 1886 el se arenda cu 8 963 florini anual, o sumă mare pe acele vremuri¹¹. După restaurarea din 1921, Crucea Albă a devenit un local nou, considerat frumos și modern pe-acele vremuri. Avea la parter pe întreaga fațadă până la intrarea în hotel o intrare foarte spațioasă (o sală) cu cafenea, cu mese de biliard și jocuri distractive, cu vitrine mari și prileziște în stradă. Cafeneaua se continua într-o sală mare de restaurant și de dans, după care se găseau bucătăriile și cămărilor. Atât cafeneaua, cât și restaurantul erau cele mai

6 - *Simatismus M. Pr. Transilvaniae 1845*, Claudiopoli 1984.

7 - *A hunyadmegye története és rég. társ. évkönyve*, XII Deva, 1900, pag. 70.

8 - *Ziar Hunyadvármegye*, Deva, 1921.

9 - Dr. Jivan Iosif, *Deva în 1766*. În rev. „Paza de incendii”, București nr. 8 din 1971.

10 - *Ziar Hunyadvármegye*, Deva, 1921.

11 - Issekutz Antal, *Note despre evenimentele întâmplăte în Comitatul Hunedoara în anii 1848-1849*.

În: „A hunyadmegye története és rég. társ. évkönyve XV Deva”, 1905, pag. 68-69.

Deva 740

mari din Deva și în ele se organizau banchete sau mese comune, dar și petreceri, serate dansante și baluri. Vara se deschideau vitrinele cafenelei spre stradă și se instalau un rând de mese pe marginea trotuarului. Un timp din cel de-al Doilea Război Mondial, sala de restaurant s-a transformat în sală de cinematograf, restaurantul contopindu-se cu cafeneaua. Spre fațada de către strada Karl Marx, exista o bodegă cu o mică terasă, iar în curte se aranjase o grădină de vară în care într-un timp rula cinematograful. La ambele etaje era instalat hotelul. Astăzi, aceeași clădire cu diverse reparații și transformări, servește la ambele etaje pentru Hotel Boulevard, iar la parter pentru cofetărie, bar și magazine (astăzi Universitatea Ecologică și Casa Județeană de Asigurări de Sănătate – n. red.).

În lunga sa existență, acest han, apoi hotel și restaurant, a primit și găzduit multe figuri marcante ale vremii, dar a fost și locul unor însemnate evenimente politice locale din

care unele cu răsunet mai general. Astfel, aici a fost primit la 1873 Iosif, Împăratul Austriei, când acesta vizitase Transilvania și trecuse prin Deva¹². La izbucnirea Revoluției din 1848, în fața acestui han și a casei vecine, azi sediul Uniunii Județene a Cooperației de Consum – UJCC, era locul de adunare a poporului, unde oratorii vorbeau de la etajul hanului, iar în anul 1849 aici a poposit vestitul general Bem, comandantul armatei revoluționare maghiare din Ardeal, împreună cu marele poet Alexandru Petöfi care îl însoțea¹³. A intrat în acest han și Avram Iancu când venise să vorbească cu principele Schwartzenberg, guvernatorul Transilvaniei, care se găsea aici¹⁴ în legătură cu schimbarea drumului împăratului Francisc Iosif prin munții moților (...) A mai fost găzduit aici, în noaptea de 14 februarie 1866, domnitorul Alexandru Ioan Cuza cu Elena Doamna în drumul lor spre exil, cărora românii din Deva le-au făcut o emoționantă manifestație de simpatie¹⁵.

12 - Ziarul *Hunyad*, Deva, 1886, nr. 11.

13 - Lupaș Ioan, *Răscoala țăranilor din Transilvania la 1784*, Cluj 1934.

14 - Issekutz Antal, *Note despre evenimentele din 1848-1849 în Comitatul Hunedoara*. În: „A hunyadmegye története és rég. társ. évkönyve Deva 1905”, pag. 70.

15 - Pușcariu Ioan, *Notițe despre întâmplările contemporane*, Sibiu, 1913.

Deva 740

În timpurile mai noi, localul a avut și o însemnătate politică, deoarece la 1 februarie 1933 aici a fost ales cel dintâi comitet al Frontului Plugarilor din Deva, condus de Dr. Petru Groza¹⁶, iar după instaurarea regimului democrat popular se știe că aici a avut sediul Comitetul Regional al PCR vreo 15 ani.

Al doilea han a fost cel cunoscut sub numele „Hanul Vămii”, zis așa fiindcă se afla aproape de bariera vămii de pe drumul țării, actuala Stradă Horia, poreclit însă de popor „Birtul cu grinzi” deoarece avea tavanul format din grinzi mari de lemn. Acest han era așezat la capătul Străzii Avram Iancu, pe locul unde a fost din 1948 până în 1972 autogara și Deva - depozite, local transformat apoi într-o școală generală, care se va demola prin sistematizare.

Porțile și specificul vechilor clădiri, magazii, acareturi, grajduri, șoproane și fântâni cu o curte foarte mare se mai vedeau

încă prin anii 1920-1930 și ele dădeau aspectul unui vechi han, deși cu timpul rămăsese doar un birt mare, pentru care la 1886 se plătea o arendă de 1825 florini anual¹⁷. Construcțiile acestui han, desigur au suferit mai multe reparații și transformări în lunga sa existență. Nu cunoaștem însă decât pe cele din 1893 când vechea clădire a fost înălțată, iar lângă ea s-a construit un restaurant și cafenea cu biliard, purtând numirea de „Coroana” care curând s-a stricat și a fost din nou reparată, în care sală prin 1910 se prezentau filme și se juca teatru uneori¹⁸. Localul de restaurant și cafenea au durat până în 1948, când în el s-a instalat Autogara.

(Fragment din manuscrisul
„Deva. Contribuții monografice”
de Victor Șuiaga,
aflat la Biblioteca Județeană
„Ovid Densusianu” - Deva)

16 - Dunca Scheau Constanța, *Un episod istoric*, Viena, 1908 ms. La Arhivele Statului din Deva.

17 - Micle Gh, *Răscoala pământului*, București, 1945 pag. 37.

18 - Ziarul *Hunyad* Deva, 1886 nr. 11.

Tradiții și obiceiuri momârlănești

În jurul anilor 1840, odată cu primele exploatare ale cărbunelui în Valea Jiului, această zonă a început să fie populată, pe lângă localnici, de un mare număr de străini, veniți să muncească în minerit. Evident deranjați de această „invazie”, localnicii îi numeau „baraber” sau „barabă” - cu sensul de venetic, intrus, om fără de țară, fără de loc. Ca răspuns, barabele i-au numit pe băștinașii zonei „momârlani” - care ar putea defini „omul de la munte” sau ar putea proveni de la ungurescul „maradvány” = rămășiță, resturi sau urmași. Aceste apelative s-au păstrat până azi, în timp pierzându-și sensurile de puternică batjocură.

Se crede că momârlanii trăiesc în aceste locuri încă din vremea dacilor, iar tradițiile și obiceiurile lor întăresc acest lucru. Iată câteva dintre acestea:

Dansul momârlanilor se cheamă joc, dansatorii se numesc jucători, a dansa înseamnă a juca, iar a merge la petrecere se spune a merge la joc. Cel mai cunoscut joc este învârtita sau jieneasca. În vârtita se joacă în acompaniamentul fluierelor. Fluierașii au un repertoriu bogat de zicale și strigăte, cunoscute de majoritatea jucătorilor. Un joc poate dura între 10 și 30 de minute. Invitația la joc o fac

doar bărbații; femeile nu vor invita niciodată un bărbat la joc. Pentru a juca cu o femeie căsătorită, bărbatul va cere voie de la soț. Este o mare rușine pentru o fată să nu prea fie jucată la o petrecere.

Jocul se pornește de către doi-trei flăcăi care își tocmește fluierașul dorit, îl scot în față, iar ei îl urmează ținându-se cu mâinile de umeri, sunt chemate la joc între timp și partenerele preferate și încep să se învârtesc doi câte doi. În jurul celor care se învârtesc până aproape de epuizare când pe-o parte, când pe alta, se face „purtatul cu strigături”, formându-se un cerc de jucători, care se țin cu mâinile de umeri sau de mijloc, pe la spate. Pe măsură ce obolesc, jucătorii se retrag în cercul celor care „se poartă”, alții „proaspeți” luându-le locul. Cei care se poartă în jurul jocului sunt cei ce chiuie și spun strigături în ritmul fluierului și al jocului. Un fecior spune un vers de la o strigătură, iar ceilalți îl repetă prelung și târăgănat și așa mai departe, până se termină strigătura, urmând ca alt fecior să înceapă o alta. Strigăturile se numesc „minciuni”, probabil pentru caracterul lor hazliu, satiric:

Tradiții, obiceiuri

*Du-mă, Doamne, și mă lasă
Unde-i mândruța frumoasă
Cu paharul plin pe masă
Și bărbat plecat de acasă!*

*Mândrele și beutura
Alea mi-or mâncat făptura
Mândrele și cu averea
Alea mi-o mâncat puterea!*

*Momârlanii de prin Luncă
Taie cu toporul șuncă
Fac cârnați cu kilometru'
Brânză în măsură cu metru'!*

Chiuiturile la joc sunt făcute numai de către bărbați. Femeile nu joacă niciodată între ele, ci numai cu un bărbat. Singura dată când este permis să joace femeile cu femeile, este la nuntă, în timpul jocului miresei.

Învărtita nu este caracteristică doar momârlanilor. Se întâlnește în toate satele de oieri, începând cu Mărginimea Sibiului, zona Sebeșului, a Novaciului, a Vaideenilor etc.

„Jocul miresei” este început în jurul orei trei dimineața, după strigarea banilor și a „cinsturilor” (cadouri) de către vornic. Nașii sunt cei care deschid jocul, deoarece au dat o

sumă mai mare pentru joc decât restul nuntașilor. Vornicul, cel care coordonează întreaga desfășurare a nunții, pornește sau întrerupe jocul cu ajutorul unei linguri și a unei farfurii. După câțiva pași, vornicul oprește jocul, care va fi reluat pentru o altă sumă de bani. Aceasta se repetă până când ajung să joace mireasa, frații, prietenii, rudele sau frații de cruce sau alți nuntași. Se produce o mare înghesuială deoarece toată lumea dorește să joace mireasa. Jocul este încheiat de mire. După ce intră el în joc, nimeni nu mai poate cere să joace mireasa. Nici înainte de acest joc mireasa nu avusese voie să joace.

Timp de o săptămână după nuntă, mireasa nu are voie să se întoarcă la casa părinților. În acest fel, tânăra soție își uită drumul de întoarcere spre

Tradiții, obiceiuri

casa părintească și nu ar mai ști pe ce drum s-o apuce pentru a-și părăsi soțul. La nuntă, din același motiv, nu se trecea de două ori pe același drum spre primărie, biserică sau casa mirelui.

Astfel, duminica următoare nunții, însoțită de soț, nași, rude și prieteni apropiați, mireasa își vizita părinții. Aceasta era „calea primară sau calea întoarsă”. Părinții miresei se pregăteau cu o masă bogată, aduceau fluierași și se încingea o petrecere care dura toată noaptea. De la această masă nu lipseau plăcintele țărănești groase, cu brânză la mijloc, suprapuse pe o farfurie așezată înaintea mirelui. El trebuia să taie plăcintele în patru. Îi era însă pusă la grea încercare istețimea, căci cuțitul nu era ascuțit, iar într-una dintre plăcinte fusese introdusă o nuielușă subțire din salcie cojită, împletită, sub formă de cerc, numită gujbă. Ginerelul trebuia să se descurce. Atmosfera era plină de haz și voie bună.

Apariția unui copil în familie, de asemenea, scoate la iveală o serie de credințe și obiceiuri din lumea momârlanilor. Pentru a afla sexul unui nou-născut, femeii gravide i se presară pe creștetul capului câteva firișoare de sare fină, fără ca aceasta să știe. Dacă prima ei mișcare e să-și ridice mâna, depășind jumătatea corpului, noul născut va fi băiat iar dacă duce mâna în jos, atunci va fi fetiță.

Un alt procedeu este folosirea verigheții legată cu o ață subțire, lungă de câțiva centimetri. Ținând-o de ață, verigheta este poziționată la 1 cm. de încheietura mâinii stângi și se observă mișcările: dacă va face mișcări circulare, va fi fetiță, iar dacă mișcările vor fi liniare, va fi un băiețel.

Botezul copilului se face după șase săptămâni de la naștere. În perioada de dinaintea botezului, cei care îl vizitează nu vor uita să lase la plecare câțiva bănuți sub perna copilului sau, în lipsa acestora, o scamă de la propriile haine, pentru „a nu fura somnul” copilului. De asemenea, vor scuipa simbolic de trei ori „ptiu, ptiu, ptiu”, folosind formula magică „să nu se deoache”. Tot în acest scop, pe un obiect de îmbrăcăminte al copilului, se pune un semn cu o ață roșie sau un ciucuraș roșu, care împiedică deocheatul copilului. Femeile care sunt în perioada ciclului nu au voie să viziteze copilul,

Tradiții, obiceiuri

dacă acesta nu a fost botezat. După ce este botezat, copilul capătă un înger păzitor care-l apără pe tot cursul vieții.

Un obicei străvechi, care astăzi se mai practică doar într-un singur sat (Maleia) este „Auș-ul Măre”. Data practicării acestui obicei, an de an, este noaptea de miercuri spre joi, în Săptămâna Patimilor. Punctul culminant al desfășurării este la miezul nopții, la ora 24, când toată suflarea satului este trează, pentru a nu pierde nicio iotă din ce se strigă. La Maleia, strigătul peste sat se face de pe Dealul Colnic, de unde tot ce se strigă se aude în tot satul. Participanții sunt aproape toți băieții din sat cu vârste între 12 și 20 de ani.

În cursul zilei de miercuri, aceștia pregătesc lemne pentru foc, paie, fân, roți vechi de căruță, cercuri metalice de butoaie, butoiașe și, mai nou, cauciucuri de mașini, țevi metalice, înfundate la un capăt, unde se face un mic orificiu, pentru pușcat cu carbid (cu cât au un diametru mai mare, cu atât bubuitura va fi mai

puternică). Începând cu ora 21-22, băieții aprind focurile, pentru ca, la ora 24, intensitatea flăcărilor să fie maximă. Se pregătesc țevile pentru bubuit: în micul orificiu făcut țevii se introduce puțină apă, apoi o bucată de carbid care intră în combinație cu apa degajând un miros specific și sfârâind puternic. Când se consideră că gazele au ajuns la maturitate, țeava

având o poziție ușor înclinată, se amorsează detunătura cu ajutorul unui tăciune cu flacăra. Uneori, aceste bubuituri sunt chiar asurzitoare. Fetele nu au ce căuta pe deal. Dar, știind că ar fi aruncate peste foc dacă ar fi găsite rătăcind pe acolo, nici nu le trece prin cap să meargă în acel loc. Odată cu miezul nopții, la lumina puternică a focurilor și în bubuiturile țevilor cu carbid, începe „strigătul peste sat”. Respectând ritualul, feciorii sunt împărțiți în două grupe, fie că stau pe același deal, sau pe dealuri diferite. Primul grup strigă:

- *Auș-mări, auș-mări!*

- *Ce ți-ș mări, ce ți-ș mări?* răspunde celălalt.

Și astfel încep a „zbura” peste sat informații fel de fel, ca o cronică a satului, se dau în vileag lucruri mai puțin cunoscute apărute de la ultima strigare, se râde de leneși, se iau în derâdere fetele nemăritate, flăcăii tomnatici, se laudă fetele frumoase și cele harnice, astfel încât, în satul care nu doarme, unii râd iar alții plâng.

Focul arde până joi dimineața, chiar dacă se termină cu strigatul.

Focul și bubuiturile cu carbid au și menirea de a îndepărta spiritele rele; de altfel, pușcatul se practică pe toată durata postului Paștelui.

Oana BĂLĂNESCU

Bibliografie

- Dumitru Gălățan-Jieț, *Tradiții și obiceiuri în satele din Estul Văii Jiului* - Editura Focus, Petroșani, 2005.
- Dumitru Gălățan-Jieț, *Credințe, datini și superstiții în satele din estul Văii Jiului* - Editura Autograf MJM, Craiova, 2006.
- Dumitru Gălățan-Jieț, *Momârlanii, ieri și azi* - Editura MJM, Craiova, 2007.

Noi contribuții bibliografice la studiul operei lui Mihail Diaconescu

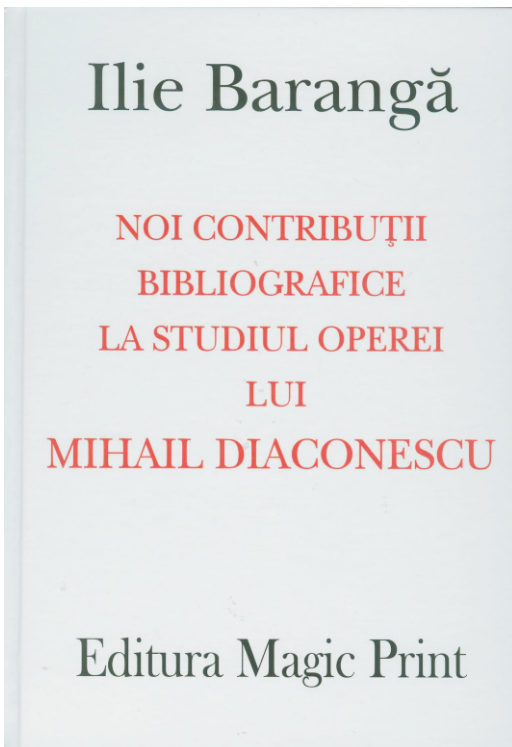
Operei de romancier a lui Mihail Diaconescu i-au fost dedicate până în prezent patru studii monografice ample: „Stil și artă” literară în proza lui Mihail Diaconescu de Gheorghe Bulgăr, „Critica arhetipală și fenomenologia narativă” de Valeriu Filimon, „Mihail Diaconescu-Fenomenologia epică a istoriei românești”, de Theodor Codreanu și „Fundamentele teologice ale fenomenologiei narrative” de preot prof. univ. dr. Dumitru Radu.

Cei patru autori ai monografiilor mai sus menționate sunt personalități ilustre ale culturii române care scriu cu convingerea că proza lui Mihail Diaconescu aparține tezaurului de valori artistice nepieritoare care ne reprezintă în timp și în lume ca națiune, cultură și spiritualitate. Acestor lucrări de bază în ceea ce privește studiul operei lui Mihail Diaconescu li se adaugă astăzi lucrarea lui Ilie Barangă, *Noi contribuții bibliografice la studiul operei lui Mihail Diaconescu*. (Editura Magic Print, Onești, 2009)

Această operă este rezultatul unui devotament nemăsurat față de scriitorul Mihail Diaconescu și opera sa, un devotament ce își are originea în lunga relație plină de stimă reciprocă și adâncă comuniune sufletească care îi leagă pe cei doi de o viață.

Ilie Barangă și Mihail Diaconescu sunt consăteni din Vultureștii Muscelului dar au fost și colegi la Universitatea din Pitești. Primul a urmărit cu admirație evoluția literară a lui Mihail Diaconescu. Autorul monumentalei bibliografii se simte profund recunoscător marelui scriitor, strălucitului teoretician, om de știință și om de atitudine Mihail Diaconescu, pentru tot ceea ce el a dăruit culturii române și europene.

Așadar, putem concluziona că punctul de plecare în realizarea acestei monografii au fost sentimentele profunde ale autorului Ilie Barangă, enumerate mai sus, față de Mihail Diaconescu și opera acestuia.

Pagina bibliofilului

Munca depusă de Ilie Barangă pentru realizarea acestei bibliografii a fost o muncă titanică, desfășurată de-a lungul a cinci ani, impresionantă prin profesionalism, exigență și acribie.

Lucrarea bibliografică în discuție reunește toate calitățile unei lucrări de cultură monumentale. Cercetarea minuțioasă, extrem de laborioasă și vastă, răbdarea impresionantă în culegerea și ordonarea datelor, consecvența și profesionalismul în structurarea și sintetizarea datelor culese, toate au fost utilizate pentru realizarea excepționalei bibliografii.

Prin intermediul lucrării „Noi contribuții bibliografice” la studiul operei lui Mihail Diaconescu, Ilie Barangă realizează o impresionantă și plină de originalitate imagine a scriitorului Mihail Diaconescu și a operei sale. Scriitorul se numără printre puținii beneficiari ai unei atât de vaste și complexe lucrări bibliografice. Din păcate, nume mari ale literaturii române nu au avut încă parte de o atât de amplă bibliografie.

Opera bibliografică a lui Ilie Barangă este structurată în cinci mari capitole. Prefața este semnată de Ion Stoica și face referire la importanța și necesitatea lucrărilor bibliografice. În capitolul următor, *Argumentum*, autorul vorbește despre sentimentele de care a fost animat atunci când a început munca la această bibliografie, modalitățile de lucru și structura lucrării.

Capitolul de Cronologie cuprinde ample date biografice, precum și volumele publicate de Mihail Diaconescu și exegezele apărute cu privire la acestea. În capitolul *Anthologumena brevis*, autorul Ilie Barangă ne prezintă fragmente din exegezele ce au

fost dedicate operei lui Mihail Diaconescu. Extraordinara varietate a acestor exegeze, ordonate cronologic, aruncă o amplă lumină asupra operei scriitorului.

Ultimul capitol al lucrării de față, intitulat *Iconografie*, însumează fotografii cu străbunii, părinții și familia scriitorului Mihail Diaconescu, imagini din Vulturești, de asemenea imagini-document care demonstrează vechimea religiei creștine pe teritoriul țării noastre, dar și vechimea spiritualității geto-dace (ex: Biserica rupestră de la Cetățeni-Argeș). Mai sunt prezente imagini cu prietenii și colaboratorii scriitorului Mihail Diaconescu.

Dacă prima lucrare bibliografică dedicată operei lui Mihail Diaconescu s-a bucurat de un ecou excepțional, cu atât mai mult aceste „Noi contribuții bibliografice la studiul operei lui Mihail Diaconescu” vor fi utile unui număr impresionant de comentatori (critici și istorici literari, filozofi, teologi, sociologi, istorici, lingviști, comparatiști, psihologi, logicieni, esteticieni, gazetari, doctoranzi, studenți) și tuturor celor interesați de studierea operei scriitorului Mihail Diaconescu. Astfel, lucrarea de față contribuie într-o măsură hotărâtoare la o mai bună cunoaștere a operei, a personalității și a întregii sale activități.

Se cuvine să arătăm tot respectul și admirația noastră autorului Ilie Barangă pentru munca titanică depusă în vederea realizării acestei lucrări de excepțională valoare.

Monica DUȘAN

Pagina bibliofilului

Tremurul lăstunului

Delicată, de o eleganță lipsită total de ostentație, cu un surâs ușor pe buze, cu ochii vii și scrutători, o vedeam întotdeauna în compania soțului ei, scriitorul Radu Ciobanu, niciodată singură. Mergea la brațul lui și parcă îl proteja cu făptura ei firavă de toate relele unui cotidian nemilos. Ani în șir mi s-au încrucișat drumurile cu cei doi, un cuplu perfect sincronizat, armonios, pășind în aceeași cadență. Părea a fi femeia din umbră care veghează cu tandrețe și răbdare creația soțului ei, scriitor de renume. Timpul a trecut peste chipurile lor, dar armonia a rămas aceeași. Până în ziua în care au început să

se audă vești triste despre sănătatea ei după care, ca o lovitură de trăsnet, tăcerea și golul... Și niște foi de caiet îngălbenite de vreme, acoperite cu un scris ordonat, pe care soțul le găsisse printre hârtiile rămase de la ea, de parcă ar fi știut că trebuie să descopere o taină. Și, cu adevărat, a fost taina poeziei. A fost o revelație, o întâlnire de dincolo de moarte: versuri, sute de versuri scrise în mulți ani, în zile și nopți de visare. Scriitorul Radu Ciobanu a adunat aceste creații lirice și a adus la lumină un volum, în „tiraj intim, necomercializat”, tipărit la editura timișoreană Excelsior Art cu cele peste 80 de poezii ale Nicoletei Ciobanu. Ni s-a relevat o poetă în adevăratul înțeles al cuvântului, o creatoare plină de sensibilitate, discretă și delicată. Versurile ei vădesc o permanentă căutare a răspunsului la nenumărate întrebări despre viață și moarte, iubire și veșnicie, devenire și suferință. Poezia i s-a plămădit în ani lungi de căutare, o poezie scrisă de un artist autentic, atins de „boala duratei”. Premonitoriu, versurile au fost izvodite pentru un timp pe care știa că nu-l mai poate trăi:

*De un sfert de veac / adun nopțile,
/amurgurile / de vieți împăcate / și pașii solitari
/picurați printre stele. / Adun totul / pentru
nesfârșitele veacuri / când n-am să le mai pot
auzi. (Scoică).*

Tristeți, lacrimi, meandre ale sufletului sunt teme recurente în *ars poetica* acestei delicate poete cu versul asemenea fâlfăitului aripii de lăstun, o delicată zbatere din care izvorăște poezia adevărată:

*Nu te neliniști: /Azi am să fac un singur pas, /
Un pas mic, de balet. /Mâna îmi va rămâne într-a
ta, /Alb lăstun tremurat. (Final II).*

Pagina bibliofilului

Perspectiva dispariției, a Marii Treceți, îi dă prilejul să mediteze la iubirile trecute pe care le evocă printre lacrimi de stele și acorduri de orgă:

Pe-o stradă a sufletului / Voi reveni să-mi număr iubirile... / Tristeți luate de lacrima stelelor / Tăcerile cad albe / Peste catedrala incendiată de orgă / Umbra mea lângă Turn așteaptă și azi. (Întoarceri).

Timpul este o curgere perpetuă de zile anonime, o curgere ireversibilă, care nu face loc odihnei atât de mult jinduite:

Zilele mele n-au nume, / n-au săptămâni, / nici ani. Om care știi / legea odihnei, / dă-mi duminica ta. / Zilele mele nu se întorc niciodată, / nu știu de porunci. / De aceea tânjesc după ziua / pe care tu o numești / a șaptea. (Zilele mele).

De o frumusețe poetică impecabilă este autoportretul pe care și-l creionează cu o sinceritate deconcertantă, de parcă și-ar pune sufletul întreg în mâinile cititorului, ca pe o ofrandă de a cărei valoare este, totuși, pe deplin conștientă:

*Aici, am să sap o fântână;
numai eu sunt cea adevărată,
numai aici îmi pot urmări gândurile
care se vor potolite pe rând.
Numai aici cerul mi se răsfânge în suflet.
Numai aici reușesc, în sfârșit,
să-mi adap herghelia nebună.
Aici, am să sap o fântână.*
(Circumscriere)

Personaj mereu prezent în scrierile memorialistice ale lui Radu Ciobanu, identificată prin inițiala N., Nicoleta Ciobanu a fost femeia din umbră, femeia pe care s-a sprijinit scriitorul cu afecțiune și încredere vreme de aproape o jumătate de veac. În anii cumplitelor privațiuni din epoca Ceaușescu, ea se risiepa între meschine

munci repetitive de fiecare zi, făcând slalom între catedră și casă, cozi umilitoare și muncă patriotică, ședințe și cursuri de perfecționare. Nu poți să nu te întrebi cum au putut fi scrise aceste versuri, atât de fin migălite, de unde a aflat resurse să pună în poezie atâtea volute ale sufletului, când a trebuit să lupte fizic cu ororile unei epoci. Probabil, însă, așa cum nuferii își sorb perfecțiunea din mărul străfundurilor, poezia Nicoletei Ciobanu distilează frumuseți ce sublimesază o realitate mai mereu ostilă.

De undeva de dincolo de nori, din cerul pe care se unduiesc lăstuni în zboruri albe, ne vine această poezie pe care o descoperim cu pioșenie, cu o bucurie greu de tradus în cuvinte. Revelația este cu atât mai puternică cu cât astăzi inflația de „poetii” a devenit un fel de epidemie care a invadat incurabil revistele literare, chiar și pe cele de oarecare prestigiu.

Întotdeauna îmi asociez poezii preferați cu muzica pe care o iubesc cel mai mult: Bacovia îmi aduce în gând frânturi din tânguirile lui Gustav Mahler, Rimbaud șoptește acorduri din Debussy, Ahmatova se strecoară prin *Patetica* lui Ceaikovski. Slovele Nicoletei Ciobanu sunt corespondentul poetic al sfâșietoarei *Rapsodii pe o temă de Paganini* a lui Rahmaninov.

Denisa TOMA

Pagina bibliofilului

Pe drumuri europene

S-au scris sute de cărți de călătorie, drumurile lumii au fost bătute în lung și în lat, monumente de artă au fost descrise cu risipă de amănunte, case memoriale, muzee și biserici, restaurante și cafele, bulevarde celebre și cătunuri la margine de ocean au fost vizitate cu o pasiune pe care numai setea de necunoscut și-o poate stârni. Nimic n-a scăpat observației atente a scriitorilor-călători. Fie că s-au numit Chateaubriand, Stendhal, marchizul de Custine, Goethe sau Heine, Blasco Ibanez sau românii Petru Comarnescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Ana Blandiana, toți au avut ochiul și sufletul deschise spre tot ceea ce le ofereau meleagurile de departe. Îndemnul lui Baudelaire din celebra *Invitation au voyage* a fost tema dominantă a călătoriilor descrise de scriitorii mai mult sau mai puțin dâruiți. Mai putem afla, oare, ceva nou dintr-o carte de călătorii? A mai rămas ceva ce nu s-a spus despre oameni și locuri? Mai putem tresări cu

interes la citirea unor amintiri dintr-un periplu european sau mondial? Citind cartea scriitoarei Nina Ceranu „Heidi n-a văzut Roma Termini” (Editura Eubeea, Timișoara, 2009), am înțeles că răspunsul nu poate fi decât afirmativ. Cartea cuprinde impresiile unei călătorii în Italia, Austria și Elveția făcute împreună cu Corul „Carmina Dacica” din Timișoara. Prima jumătate a cărții, intitulată „Toate drumurile duc la Roma”, este o dulce-amară rememorare a călătoriei în Italia, o Italie strălucitoare, plină de comori de artă, care inspiră condeiful autoarei ce se lasă impresionată până la lacrimi: „Doar ca să trăiești acest moment unic merita să străbați calea lungă până-n Italia!” (p. 20). Iar acest moment îl reprezintă contactul pe viu cu monumentele celebre, cunoscute din vremea când erau admirate doar în filme și în albume de artă: Columna lui Traian și tristețea pe care i-o provoacă, Fontana di Trevi, piața San Pietro cu

Pagina bibliofilului

statuile lui Bernini, Colosseumul, apoi minunile Florenței, această doamnă care vine la întâlnire plină de fală, cu puzderia ei de capodopere. Autoarea, însă, surprinzător, nu se lasă impresionată deloc de celebrul Dom al lui Brunelleschi și declară tăios: „Nu mă impresionează. Prefer bisericile noastre ortodoxe, mici, intime, unde comunicarea cu Divinitatea, atâta câtă este, mi se pare că se face mai bine” (p. 51).

Există, se știe, o tipologie a călătorului, a turistului, a celui care este în căutarea unor universuri noi. Cea mai eficientă cale de a te impregna de spiritul unor locuri noi este de a vagabonda de unul singur și de a găsi cheia cu care poți deschide misterul acestor locuri. Avem de-a face, în cartea de față, cu un iscoditor turist solitar, chiar dacă face călătoria în autocar, într-un grup numeros, în bună tradiție românească,

adică prevăzută cu sarsanale burdușite cu de-ale gurii: „Îmi repugnă vizitarea în grup, în puhoaiile de curioși din lumea întreagă, mai ales contra cronometru. Îmi place să descopăr singură și să evaluez, nu să mi se dea mură-n gură trasee și date. Sunt atât de multe că nu le țin minte oricât m-aș strădui.” (p. 29) Și apoi, când vezi într-un timp record sute de locuri de neocolit, nu poți să nu încerci o ușoară sașietate, un fel de „lehamite de atâtea relicve pe metru pătrat”, cum mărturisește autoarea.

Totuși, călătoria este pentru ea un amăgitor joc de umbre și lumini, iar umbrele nu scapă ochiului ei atent care notează în fugă impresii fără menajamente despre celebra gară Roma Termini: „Mărire... și decădere, ceva ce mi-a lăsat un gust amar. Mirosoși fetide, un veceu în aer liber... Ne plângem că în orașul nostru e mizerie... Mergeți în Gara Termini din Roma și veți fi fericiți că locul unde trăiți e altul! (...) Romi de-ai noștri, în pâlcc, se odihnesc de-a dreptul pe caldarâm; ele cu fustele crețe desfăcute ca pânzele unor parașute.” (pp. 44, 47)

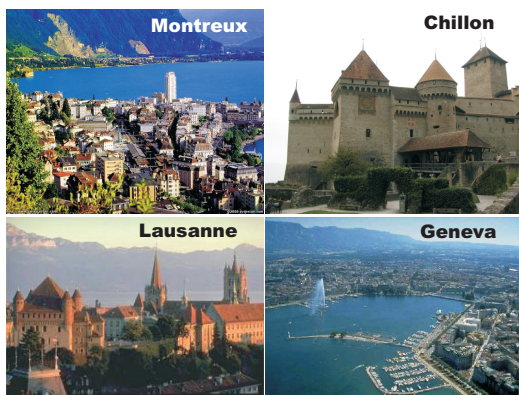

Nu se lasă furată de clișee, e crud-realistă: „Miroase a pizza, a balegă de cal, a nădușeală de vânzători ambulanți fugăriți de autoritățile care veghează la siguranța turiștilor...” (p. 39)

Partea a doua a cărții descrie o călătorie în Austria și Elveția într-o primăvară timpurie, zile

Pagina bibliofilului

pascale petrecute la Innsbruck, un Paște nins pe meleagurile micuței Heidi, la poalele unor munți de o frumusețe ireală. Ei, da, aici e mult, mult mai curat decât în Gara Roma Termini. Titlul se înregistrează pe retina fără limite a memoriei de parcă o nouă Alice ar face pași într-o nouă Țară a Minunilor. Elveția, fără cusur în curățenia, rigoarea și civilizația ei, își etalează locurile ce impresionează orice călător: Montreux, Vevey, Lacul Lemman, Castelul Chillon, Lausanne, Geneva. Locuri vizitate cu ani în urmă de

personaje ilustre precum Voltaire, Saussure, Borges, împărăteasa Sissy, Chaplin și Freddy Mercury. Nici o vorbă despre Dinu Lipatti al nostru, așa cum nu sunt prezente nici autoritățile române la concertele corului timișorean, un concert al celor „peste 30 de domnițe de peste munții cei înalți”: „Un serviciu cultural român ca și inexistent la Berna, nu vine nimeni să asculte Corul Carmina Dacica.” Nimic nou sub soare: astfel de situații au fost și, din păcate, vor mai fi.

Cum o fi răsunat, la poalele Alpilor, „Trandafir de pe răzoare” de Sabin Drăgoi și „Sârba pe loc” de Gheorghe Danga? Minunat, fără îndoială. „Dumnezeu se duce la culcare în auz cu cântecele noastre”, constată autoarea cu o ușoară tristețe nu lipsită de mândrie, totuși.

„Ochiul se bucură și inima cântă” spunea Geo Dumitrescu despre trăirile oferite de călătorii.

Nina Ceranu și-a bucurat privirea iar sufletul i s-a umplut de cântare, a privit în jur cu ochi doritor de frumos, a trăit într-o fertilă stare de poezie, inspirată chiar de o Italie ce i-a rămas nevăzută, dar cu atât mai prezentă în meandrele sufletului:

*N-am văzut Veneția,
nici catedrala Sf. Marco,
n-am auzit susurul fântânilor,
nici foșnetul chiparoșilor,
unde, ostenite,
se odihnesc alte păsări ale mării.
N-am simțit mirosul cameliilor,
al oleandrilor, al mirtului, al iasomiei,
n-am pășit pe marmura de Carrara,
nici palatul Miramare nu l-am zărit,
nici o cântoneță n-am ascultat,
dar pot reproduce câteva versuri
închinat zidurilor mărețe.*

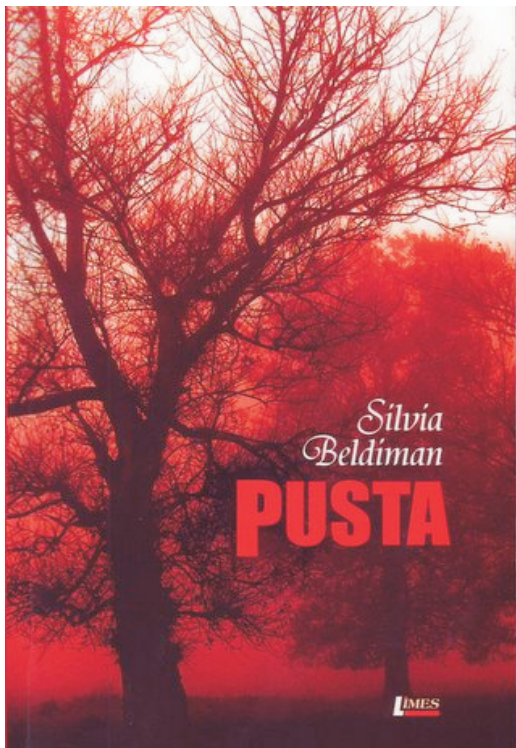
Ce rămâne din voiajul în exuberanta Italie, în riguroasa Elveție, în cocheta Austria? Impresii puternice, locuri unice, cu bune și cu rele, o tacla în fața unei beri Perroni, soarele Romei scăldat în Fontana di Trevi, zvonuri de cântece românești, „case ca niște cărți multicolore între copertele cărora se petrec romane, odisei și nuvele, drame și bucurii”, urmele unor nume ilustre, adierea lui Mozart la Salzburg, dangăt de clopot spre cele patru zări.

Dacă cineva dorește să călătorească în Italia, în Austria, în Elveția și vrea să ia „un aperitiv” mic înainte, îi recomandăm această fermecătoare carte a Ninei Ceranu.

Denisa TOMA

Corul „Carmina Dacica”

După ce că, datorită libertății, democrației și credinței că oricine poate, doar să vrea, s-a publicat atâta amar de literatură proastă, orice volum de beletristică nou apărut este, cel puțin pentru mine, un motiv de bănuială, nu tocmai cumsecade – recunosc. Și astfel, când mi se oferă câte o carte pentru lectură, mă apucă teama că dau peste cine știe ce încropeli literare ale vreunui autor pentru care normele exprimării epico-artistice și ale gramaticii sunt precum Oracolul din Delfi, iar Pythia nu răspunde nici măcar la... telefonul mobil.

Cartea Silviei Beldiman, intitulată „Pusta” (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2008) – poate fi atât un miniroman, sau o nuvelă, cât și, pur și simplu, o povestire ceva mai de întindere, variante ajutate de numărul redus de personaje nominalizate, foarte puține, precum și de desfășurarea temei pe cele 164 de pagini. Până

Din vremea studentției antedecembriste...

una-alta, aș situa această scriere a Silviei Beldiman între un pragmatism viguros și un sentimentalism mereu gata să ia calea unui lirism în apropierea căruia stă permanent la pândă patetismul: „Plângeam... Îmi strânsei lucrurile și plecai spre cămin descătușată...” (p. 62) sau: „Sunt foarte zbuțuită și mă întreb neconținut dacă merit o astfel de iubire. E totală. Perfectă și mistuitoare. Trăiesc o iubire absolută, înțelegi? Murmurai izbucnind în plâns (...)” (p. 65). Nu cumva eroina se zbuțuie cam mult și plânge prea des? M-am întrebat în câteva rânduri, gândindu-mă că acest amănunt îi poate fi dăunător lecturii...

Pe de altă parte, însă, ceea ce consider eu că dă savoare, dar și valoare cărții – trebuie să acceptăm acest adevăr – este atmosfera creată de autoare începând chiar de la primele pagini, alimentată apoi cu situații și întâmplări nu total inedite, dar semnificative, mai ales prin expresivitatea epică. Viața de studentă poate fi ternă, plicticoasă, urâtă până la disparare: „Cămine meschine, cu fațade prăfuite, de culoarea cimentului, culoarea aia nenorocită și tristă pe care o uram din toți rărunchii, pentru că n-am putut înțelege niciodată cum poți să-ți zugrăvești casa, căminul tău, pereții ce-ți ocrotesc oaza albastră de pace (...)” (p. 22). Dar ea poate fi și frumoasă prea-repede-trecătoare, cu îndrăgostiri, cu despărțiri, cu plânsete, cu șicane, cu de toate deci: „Micul oraș studentesc (...) își relua ritmul și frenezia (...). Primul semn erau pletele în vânt pe care băieții nu mai trebuia să și le prindă în agrafe sau să și le ascundă după gulerele înalte (...). Blugii invadau aleile și locul ținutelor de chelnerițe era luat de fustițele

Pagina bibliofilului

obraznic de scurte și de mirosul incitant (...). Iubirea era la liber, iar chefurile se țineau lanț (...). (p. 20). Autoarea le-a avut în vedere, fie direct, fie indirect – subînțelese – fie participativ, totul desfășurându-se sub pavăza vârstei, a tinereții... Problema este alta: trebuie să avem tot timpul în vedere că acțiunea cărții se petrece înainte de 1989 – plasare a acțiunii care nu e lipsită de anumite riscuri –, iar Maria, personajul important, sau cel mai important până la un moment dat, este un fel de receptor al realității, de o hipersensibilitate ajungând, nu chiar de puține ori, să devină exasperantă.

Dar, ceea ce impresionează la lectura cărții este rezolvarea chestiunii conflictuale: la Silvia Beldiman, conflictul nu este ceva care se declanșează, ci îl presimți, asemănător întrucâtva cu ticăitul din ce în ce mai... amenințător al unei bombe cu explozie întârziată... Aici trebuie remarcată o subtilitate abia-abia perceptibilă, dar căreia prozatoarea îi conferă puteri greu de bănuț. Puternic rezonant în sufletul nostru de cititor este nu stilul sau expresia epică, sau nu totdeauna, ci faptul că narațiunea ne este prezentată la persoana întâi. Abordarea acestui stil de comunicare a mesajului uman prin convertire artistico-literară cheazășuiește valoarea și importanța confesiunii: „Ajunsei afară, în înserarea ce cădea zdrângănind peste oraș. Zgomotul tramvaielor și răcoarea nefirească pentru început de octombrie în orașul de pustă, în loc să mă dezmeticească, îmi încâlciră și mai tare gândurile.” (p. 82).

Înaintând în lectură, observăm tot mai acut că autoarea trăiește la cea mai înaltă cotă tensională toate evenimentele, însă, dincolo de o aparentă veselie tipic studențească, spre meritul său, naratoarea ne face să simțim toate avatarurile unei societăți încorsetante. Nimic nu se petrece fără știrea autorităților, a securității, inclusiv bișnița mărunță (gumă de mestecat, blugi, țigări...), așadar, bucuria nu e deplină simțind permanența ochiului vigilent al regimului. Ghicim, dincolo de aparențe, sărăcia de prin magazine, obligațiile obștești (campania

agricolă, de pildă), relațiile interumane, turnătorii... Autoarea pare să vadă, adesea, zeflemist, momente și situații, dar există o dramă generală generată de starea de lucruri. Interesantă, apoi, este rezolvarea problemei numelor: există Maria-autoarea-naratoare, Ana, colegul-Șoricel-turnătorul, iubitul-logodnic, ambele perechi de părinți, profesori, gardian. Milițieni...

Toate cele de până aici se desfășoară pe fondul unei societăți agresive supuse unei ideologii imposibil sau greu de acceptat. Îndulcirea acestei stări de lucruri – cel puțin pentru Maria – o constituie întâlnirea cu iubitul, perioada lor de frumusețe și noblețe sufletească, trăirea sentimentelor până la extaz, dar specifică vârstei. Însă, cu toate acestea, prea fericirea celor doi pare a fi oarecum în neregulă : aștepți să intervină ceva, trebuie să se întâmple ceva și nu bine; ar fi fost chiar culmea să meargă totul din bine în mai bine. Nu. Iar acel ceva se și întâmplă: arestarea tânărului-logodnic, detenția... Tragedia Mariei violată de către un gardian drept „plată” că îi facilitase vizitarea logodnicului... Și totuși, nu acesta este conflictul cărții, sau explozia finală, ci plecarea Mariei spre locul unde va și naște, undeva pe munte. Aici intervine partea simbolică a narațiunii, dar și condițiile în care o studentă, în situația ei, trebuia să aducă pe lume un prunc, pe David – nume la fel de simbolic precum... Golgota pe care urcă Maria, prin zăpadă și prin frig pentru cel mai important eveniment din viața unei femei – nașterea unui copil. Singură, neștiutoare, neajutorată, speriată, dar păstrând și consolidându-și demnitatea de om-femeie și apoi de mamă... Este cea mai frumoasă și mai profesională descriere a acestei mari drame a unei tinere femei.

O carte realmente surprinzător de interesantă și, de ce nu, de valoroasă în contextul tonelor de ineptii publicate în ultimele două decenii.

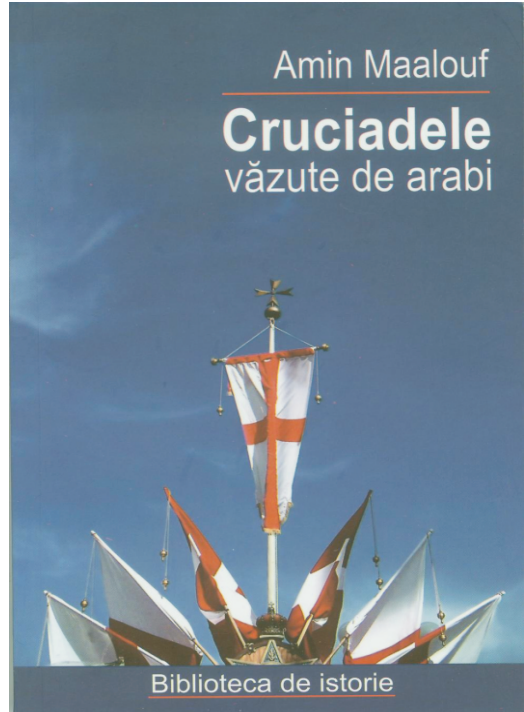
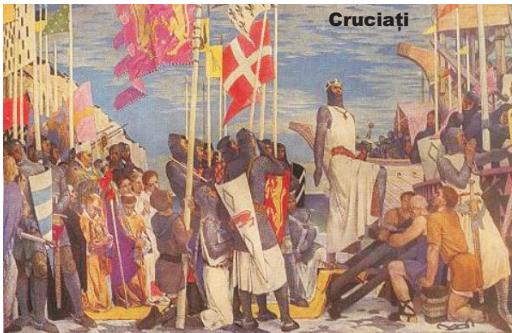
Evident, cu excepțiile care îi creează regulii locul potrivit.

Dumitru HURUBĂ

Cruciadele văzute de arabi

Autorul cărții omonime apărute la Editura Proiect (București, 2007), Amin Maalouf, este un romancier libanez de limbă franceză, supranumit în Franța, țara sa de adopție: „Domnul Orient”. Este un scriitor a cărui operă se bucură de o largă apreciere, fiind tradus în mai mult de 20 de limbi. După debutul reușit în 1983 cu eseu „Cruciadele văzute de arabi”, au urmat pe rând „Leon africanul” și „Samarkand” pentru care i-a și fost decernat *Prix des Maisons de la Presse*. Pe măsura maturizării sale artistice, stilul propriu va cunoaște alte dimensiuni, care se reflectă din seria de romane foarte bine primite de public și critică: „Grădinile luminii”, „Primul secol de după Beatrice”, „Stânca lui Tanios”, distins în 1993 cu prestigiosul Premiu Goncourt, iar în 2000 „Periplul lui Baldassare”, încununat cu *Premiul Jacques Audiberti Ville d'Antibes*.

În România, la Editura Polirom au apărut, într-o serie de autor, romanele „Periplul lui Baldassare” și „Stânca lui Tanios” în 2004, „Grădinile luminii”, în 2005, iar mai apoi,

„Scările Levantului”, „Samarkand”, și „Leon Africanul”, în 2006. Un nou volum, „Cruciadele văzute de arabi”, a fost propus cititorilor din țara noastră, în 2007 de Editura Tritonic (Proiect).

Amin Maalouf adună în cartea sa de debut, cu meticulozitate, mărturiile ale cronicarilor arabi ai vremii despre cele două secole de războaie ce au opus, sângeros, Occidentul creștin și Orientul musulman. Lucrarea a fost publicată în limba română la aproape 25 de ani de la apariția ei în limba franceză, în colecția Biblioteca de istorie a Editurii Tritonic, oferindu-ne posibilitatea să descoperim versiunea cronicarilor arabi în legătură cu o perioadă care s-a bucurat de multă atenție în istoriografia occidentală.

Pagina bibliofilului

„Cruciadele văzute de arabi” a fost elaborată ca o narațiune cu o structură clasică. Are un Prolog, șase părți, cuprinzând fiecare câte 2-3 capitole, urmărind mari teme istoriografice: Invazia, Ocupația, Riposta, Victoria, Amânarea, Expulzarea, precum și un Epilog. Din punct de vedere cronologic, evenimentele desfășurate încep cu prima invazie francă din 1096, condusă de Petre Schimnicul, până la succesele lui Nureddin și apoi cele ale lui Saladin, la predarea Ierusalimului în 1229. Narațiunea se încheie

cu momentul cuceririi Acrei în 1291 de către sultanul Khalil, punând capăt celor două secole de prezență a francilor în Orient.

Excursul pe care autorul îl face în istoria islamului militant ne înfățișează o civilizație orientală credincioasă, amenințată de barbarii occidentali, civilizație a cărei soluție propusă este „jihadul”. Relațiile dintre rumi (bizantini) și franci (cruciați), selgiucizi (turci) și arabi sunt dezvoltate într-un stil alert, folosind secvențial citate în serie din opera cronicarilor arabi.

Așa cum a fost concepută, cartea nu pare să fi fost scrisă cu predilecție pentru istorici,

ea pare mai degrabă o încercare reușită de a ne introduce într-o realitate crudă și directă. Actorii se succed, multe nume, alianțe surprinzătoare între fracțiuni, principate creștine și diverși begi atabegi (literal „tatăl prințului”) locali și, mai ales, modul în care era văzut dinspre est împăratul bizantin sunt o parte dintre argumentele care dau valoare construcției literare.

Maalouf dovedește un deosebit respect pentru document, pentru sursele istoriografice, cu toate că presară peste tot anecdote, istorioare explicative, obținând astfel un mozaic pitoresc al Orientului. Iată un astfel de interludiu din capitolul V, „Un

Pagina bibliofiletului

Hassan al Sabbah (Hassan ibn al-Sabbah),
conducătorul sectei Asasinilor

familiarizează cu locurile și obiceiurile victimei lor, apoi lovesc. Dar dacă pregătirile se derulează în cel mai mare secret, execuția trebuie să aibă loc în public, în fața unei mulțimi cât mai numeroase... Pentru Hassan, crima nu este un simplu mod de a scăpa de un adversar, este, înainte de toate, o lecție dublă dată în public: cea a pedepsirii persoanei omorâte și cea a sacrificiului eroic al adeptului executant, numit fedai, mai exact comando sinucigaș. ... Seninătatea cu care membrii acceptă să se lase masacrați i-a făcut pe contemporani să creadă că erau drogați cu hașiș, de unde și porecla de „hașișyun”, un cuvânt care va fi deformat în „Asasin” și care va deveni curând, în numeroase limbi, un substantiv comun. Ipoteza este plauzibilă dar, din tot ce face referire la sectă, este dificil de distins realitatea de legendă ...”

adversar cu turban”, despre secta asasinilor, creată în 1090 de către Hassan al Sabbah, un bărbat cu o cultură vastă, deschis către poezie și știință, în fortăreața Alamut, „un cuib de vulturi” într-o zonă în apropierea Mării Caspice. Aici se fondează această organizație politică religioasă a cărei eficacitate și spirit de disciplină vor rămâne neegalate în istorie. „Adeptii sunt clasați după nivelul lor de instrucție, fiabilitate și curaj, de la novici la marele maestru. Urmează cursuri intensive de îndoctrinare, precum și de antrenament fizic. Arma preferată a lui Hassan, pentru a-și teroriza inamicii, este crima. Membrii sectei sunt trimiși individual sau, mai rar, în mici echipe de doi sau trei, cu misiunea de a omorî o personalitate desemnată. Se deghizează în general în negustori sau asceți, circulă prin orașul unde trebuie să comită crima, se

Să afli prin relatările celor cuceritori modul în care s-au desfășurat războaiele cu cruciații devine o experiență deosebită. Deși multe sunt de reținut din această carte, ne revine în minte modul în care aroganța francilor atinge

Pagina bibliofilului

limitele absurdului așa cum sunt descrise evenimentele în capitolul „Cursa spre Nil”: „... la începutul lunii martie 1118, regele Baudouin, cu exact două sute șaisprezece cavaleri și patru sute de pedestrași a început invadarea ... Egiptului. În fruntea trupelor sale reduse a traversat peninsula Sinai, a ocupat fără probleme orașul Farama, ajungând pe malurile Nilului, în care se îmbăiază”, cum precizează glumeț Ibn al Athir.

Saladin, o figură emblematică a lumii arabe în conflictele cu templierii și aristocrații francezi prezenți în Țara Sfântă, ne este descris de Maalouf ca „... un om mic

de statură, firav, cu barba scurtă și îngrijită, cu o față gânditoare, ușor melancolic, luminat de un zâmbet reconfortant care dădea încredere interlocutorilor”. Saladin pare un personaj excepțional pe măsura povestirilor cavalierești ale începutului de Ev Mediu, după cum este descris de către cronicarul Baheddin în capitolul „Lacrimile lui Saladin”.

După cum mărturisește în Epilog autorul, arabii sufereau, încă înaintea Cruciadelor, de anumite „infirmități” pe care prezența francă le-a scos în evidență și poate le-a agravat. Dar dacă Occidentul a încercat, prin invaziile succesive, să stăvilească expansiunea Islamului, rezultatul a fost opus. În timp ce pentru Europa occidentală, perioada Cruciadelor a însemnat începutul unei revoluții economice și culturale, în Orient, aceste războaie sfinte au condus la secole de decadentă și obscurantism. Asaltată, lumea musulmană se retrage în sine, devine temătoare, defensivă și intolerantă, își afirmă identitatea respingând modernismul simbolizat de Occident. Suntem surprinși dacă descoperim până la ce punct atitudinea arabilor și a musulmanilor, în general, față de Occident rămâne influențată și astăzi de evenimentele care ar fi trebuit să se încheie acum șapte secole.

Diana FERENCZ

Atestări documentare

Atestări ale localităților din județul Hunedoara, aniversate în anul 2010

Situat în partea central-vestică a României, județul Hunedoara este traversat de paralela de 46° latitudine nordică și de meridianul de 23° longitudine estică. Se învecinează cu județele Arad, Alba, Vâlcea, Caraș-Severin, Timiș și Gorj. Suprafața totală a județului Hunedoara este de 706 267 ha.

În județ există șapte municipii, șapte orașe și 55 de comune. Populația județului Hunedoara, după recensământul populației din 2002, este de 487.115 de locuitori. Populația din mediul urban reprezintă 76% dintre locuitori, iar cea rurală 24%.

Municipii: Deva, Brad, Hunedoara, Lupeni, Orăștie, Petroșani, Vulcan.

Orașe: Aninoasa, Călan, Geoagiu, Hațeg, Petrila, Simeria, Uricani.

Barbura

în partea de sud-est a comunei. Principala

Coriolan Suciu o menționează ca atestată la 1805 ca Bărbura, aparținând raionului Ilia, regiunea Hunedoara după care la 1854 devine Barbura, nume păstrat și azi. Teritorial - administrativ este încorporată comunei Băița, fiind amplasată

ocupație a locuitorilor a fost mineritul, până în toamna lui 2006, când s-a închis mina din localitate, ultima, de altfel, care mai funcționa pe teritoriul comunei. Alte îndeletniciri ale sătenilor sunt creșterea animalelor și agricultura.

Pe teritoriul satului au fost descoperite de-a lungul timpului 78 de monede de la Antonius, Otho, Titus, Nerva, Traian, Hadrian, Antoninus Pius, Faustina senior, Marc Aureliu, Faustina junior, Lucius Varus.

Bârsău

Este menționat ca atestat la 1440 ca Berekszó, raion Ilia, regiunea Hunedoara. Pe parcursul timpului își schimbă denumirea în: Beregzo, Berekzo (1453), villa Berekzo (1459), Beregszó (1733), Birszó (1850), Birso (1854). Din punct de vedere teritorial administrativ este încorporat comunei Hărău. Situat în coasta sudică a munților Zarand, satul Bârsău ajunge în anul 1440 în posesiunea lui Iancu de Hunedoara, împreună cu alte localități din zonă.

Satul Bârsău este recunoscut datorită existenței pe teritoriul său a unui monument de cult, reprezentativ pentru arhitectura românească din Transilvania din sec. XVI. Biserica din Bârsău, puternic influențată de arhitectura gotică, a fost ctitorită înainte de

Atestări documentare

1563 de Maria Ocarovici și fiica sa Elena, soția lui Petru Vodă Șchiopu, cele două ctitoare figurând în tabloul votiv, ținând în mâini macheta bisericii și având alături o inscripție slavonă cu numele lor. Are plan dreptunghiular, cu absida poligonală cu 4 laturi și turn - clopotniță pe vest, adăugat în sec. XIX. Picturile murale originale au fost acoperite cu var. Icoanele și ușile împărătești din biserică datează din anul 1770 și au fost pictate de Stan din Rășinari. Pe icoanele împărătești, reprezentând pe „Maria cu Pruncul și Iisus Pantocrator”, apare data 1770 și semnătura „Stan Zugravu sin popii Radu”.

Bălata

de vedere teritorial - administrativ comunei Șoimuș.

Bejan

Atestat la 1330 sub denumirea maghiară Bezsán, aparținând raionului Ilia, regiunea Hunedoara, a avut pe parcursul timpului următoarele denumiri: Bosan (1468), Bessanfalwa (1506), Besan (1518), Beszán, Besán (1850), Bejan (1854), denumire pe care o are și astăzi. Administrativ aparține comunei Șoimuș. Pe teritoriul satului a existat o biserică din lemn de

rit ortodox „Sfântul Nicolae” construită în secolul al XIX-lea, care poate fi admirată pe peluza din spatele Muzeului Tăranului Român - București, fiind salvată în cadrul unui program de salvare a bisericilor de lemn.

Boiu de Jos

Menționat la 1485 făcând parte din raionul Ilia, regiunea Hunedoara, a avut pe parcursul timpului mai multe nume: Alsóboj, Alsobuan (1485), Bojurj (1733), Alsó-Boj (1750), Boj-gyin-zsosz (1839), Boju din zszoz (1850), Alsó-Boj, Boi de Jos (1854). Biserica de lemn „Cuvioasa Paraschiva”, secolul al XVIII-lea. Teritorial-administrativ este încorporat comunei Gurasada.

Boiu de Sus

Prima atestare este la 1485 menționată ca și Felsőboj, raionul Ilia, regiunea Hunedoara. Dintre denumirile avute de-a lungul timpului menționăm: Felsewbuan (1485), Bojurj (1733), Felső-Boj (1750), Boj-gyin-szsz (1839), Boj din szsz (1850), Felső-Boj, Boi de Sus (1854). Ca și Boiu de Jos, este încorporat comunei Gurasada. De pe teritoriul satului se păstrează, în colecția Muzeului din Deva, obiecte aparținând perioadei neolitice: fragmente ceramice, topoare din piatră.

Atestări documentare

Brad

Localitatea este situată în sud-vestul Munților Metaliferi, în depresiunea formată de Valea Crișului Alb.

S-au descoperit pe teritoriul orașului și în împrejurimi obiecte aparținând culturii Coțofeni, epoca bronzului, epoca romană, în care ia avânt exploatarea auriferă.

În documentul din 1445 este pomenit, pentru prima oară, numele maghiarizat al Bradului: Fenyőpataka. Se pare, însă, că atestarea documentară a Bradului este anterioară anului 1445, probabil din secolul al XIII-lea, de când se cunoaște existența familiei

Brady, care și-a luat numele de la această localitate.

Bradul este menționat ca centru administrativ în anul 1600, la trecerea lui Mihai Viteazul spre Praga, după înfrângerea de la Mirăslău.

În 1784, Bradul devine centru al luptei țăranilor asupriți conduși de Horia, Cloșca și Crișan.

Anul 1848 a situat Bradul în centrul luptelor politice pentru înfăptuirea aspirațiilor naționale, sub conducerea lui Avram Iancu, erou-simbol al localității și zonei.

O mare victorie politică o constituie participarea brădenilor la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, eveniment după care și brădenii au dobândit dreptul de a se organiza ca o identitate politică de sine stătătoare, cu o administrație proprie, având în frunte intelectuali luminați: Ioan Pipoș, Iosif Hodoș, Amos Frâncu, Iosif Bașa.

La 1 aprilie 1927, Bradul devine comună urbană (oraș) - în care funcționau toate instituțiile de drept ale statului.

La 1 ianuarie 1930 Bradul a revenit la statutul de comună rurală.

La 1 aprilie 1941, este decretat definitiv oraș (comună urbană). - Perioada 1946 - 1989 se evidențiază, mai ales, prin instaurarea și consolidarea comunismului, dar și prin aceea că Bradul devine un important centru muncitoresc, cu profil economic industrial.

La data de 17 decembrie 1995 Bradul a devenit municipiu.

Liceul „Avram Iancu” datează dinainte de Marea Unire, fiind unul dintre puținele licee cu predare în limba română din această parte a țării.

Muzeul Aurului

Un punct de atracție deosebit pentru cei care călătoresc prin Munții Apuseni este Colecția mineralogică din Brad, cunoscută sub numele de „Muzeul Aurului”. Ea aparține Filialei Bradin a Companiei naționale „Mininvest” S.A. din Deva și a fost fondată în urmă cu mai mult de 100 de ani, timp în care s-au adunat peste 2.000 de exponate din foarte multe țări de pe toate continentele. Între acestea se remarcă în mod deosebit cele cu aur nativ, provenite din minele

Atestări documentare

din Munții Metaliferi, constituind din acest punct de vedere una din cele mai importante colecții din lume. Colecția începe prin prezentarea unor obiecte arheologice descoperite în zona Brad - Crișcior care dovedesc existența omului în urmă cu 5.000 de ani și a unei activități de extragere a aurului de 2.000 de ani. Sunt expuse unelte și obiecte vechi folosite la extragerea și prelucrarea minereului aurifer, specifice ultimelor două secole, precum și imagini fotografice sugestive privind aceste activități.

În sălile muzeului se poate vedea aurul într-o ipostază inedită, aceea de minereu, în care el apare sub diverse forme: fin dispersat, liber în combinație cu alte minerale, lamele, filamente, dendrite, granule și rarele combinații chimice naturale ale aurului cu telurul, între care silvanitul și nagyagytl s-au identificat pentru prima dată în lume în zăcăminte din Munții Apuseni.

Muzeul de Etnografie

Fondat în 1987, având ca nucleu colecția particulară Ștefan Sofian. Cuprinde exponate reprezentative pentru etnografia Țării Zarandului. Este reprezentativ pentru identitatea culturală a orașului Brad și a întregului ținut zărăndean. Are o colecție de aproximativ 1800 piese din: lemn, metal, textile, ceramică, foto și cuprinde peste 120 piese de patrimoniu cultural național.

Căinelu de Jos

Prima atestare documentară este menționată la 1330 ca villa Kayanfw et Kayanthw. A făcut parte din raionul Ilia, regiunea Hunedoara. De-a lungul timpului a fost menționat și ca

Kiskayan (1389), Kayan, Kai an (1465), Kayanthw (1499), Kayanwelgye, Kayon (1506), Kis-Kajan (1733), Kejenel (1750), Also-Kajanel (1760), Kajanel (1805), Kis Kajan (1850), Kajanel, Căinel (1854). Astăzi face parte din componența comunei Băița.

Căinelu de Sus

Prima atestare este la 1330, iar de-a lungul timpului a purtat următoarele nume: Kayanthw, Kajanthw (1330), Kayary (1439), Kayan, Kai an (1465), Kayanthw (1499), Kayanwelgye, Kayon (1506), Keinel (1733), Koinyei (1760), Kajanel (1805), Kejnely (1850), Felsökajanel, Căinel (1854). Este încorporat comunei Băița.

Câmpuri de Sus

Apare menționat în maghiară ca și Kimpur, Kampus la 1485, Kimpuri (1805), Kimpur (1825), Kimpur, Câmpuri (1854). În zilele de azi este parte componentă a comunei Gurasada.

Clopotiva

Satul Clopotiva se află așezat în sud-vestul depresiunii Hațegului, la doar 18 kilometri de Hațeg, făcând parte din componența administrativă a comunei Râu de Mori. Este

Atestări documentare

atestat documentar încă din anul 1360 ca și „sacerdos olahalis ecclesie de Clapatia”, iar de-a lungul timpului a purtat diferite nume: 1411: Bogdan filius Lithinoya de Clopotiva, 1440: poss Clopaty, 1453: Clopothwa, 1496:

Iancu de Klopothywa, 1506: Clopeth, 1519: nobiles possessionis Clopothywa, 1854: Klopotiva, Clopotiva. A făcut parte din comunele grănicerești. De-a lungul timpului s-au descoperit urme romane, inclusiv apeductul care deservea Sarmizegetusa.

Dâncu Mic

Apare menționat la 1405 tres possessiones regales Denk. Mai târziu apare sub diferite nume: 1421 possessiones valahales Denck, 1458 Kysdeng, 1463 Johannes kenezius de Alsodenk, 1506 Kysdengh, 1750 Dink, 1760 Kis Denk, 1850 Dinkul mik, 1854 Kis-Denk, Dincu Mic făcând parte din raionul Orăștie, regiunea Hunedoara. Astăzi este componentă teritorial-administrativă a comunei Mărtinești.

Dâncu Mare

Apare menționat alături de Dâncu Mic la 1405 ca și tres possessiones regales Denk in pertinentiis castri Dewa, 1421 possessiones valahales Denck, tres possessiones valahales Denk, 1441 Nagdengh, 1463 Bota kenezius de

Denk, 1509 Petrus kenezius de Naghdeng, 1850 Dinku mare, 1854 Nagy-Denk, Dincu Mare raion Orăștie, regiunea Hunedoara.

Astăzi este componentă teritorial-administrativă a comunei Mărtinești.

Dealul Mic

Este atestat la 1850 cu denumirea Păroasa, fiind inclus în orașul Hunedoara, regiunea Hunedoara. La 1964 primește denumirea de Dealul Mic.

Densuș

Cunoscut și ca Demsuș, Demșuș, Dănsuș, Demsus, Densuș. Atestat la 1360 ca sacerdos olahalis ecclesie de Domsus, raion Hațeg, regiunea Hunedoara. De-a lungul timpului a fost menționat în documente ca: 1404 possessiones Domsos, 1411 Dampsus, 1416 Damsos, 1426 Dampsws, 1430 Dempes, 1438 Domsas, 1447 Dempes, 1453 Dompso, 1506 Dempsews, 1507 kenezius in possessione Dompso, 1600 Demses, 1733 Demsus, 1750 Dimbsus, 1850 Dimsus, 1854 Demsus, Dimșuș.

Comuna Densuș este amplasată în partea central-vestică a județului Hunedoara, așezată la poalele munților Poiana-Ruscă.

Atestări documentare

Biserica „Sfântul Nicolae” este cea mai veche biserică românească în care și astăzi au loc slujbe religioase. Datorită particularităților acesteia, biserica este cunoscută drept cel mai ciudat edificiu din Țara Hațegului. George Călinescu

spunea despre aceasta că este „o biserică bizară, făcută din marmuri și coloane, culese de la Sarmizegetusa”. Aflată în apropierea ruinelor fostei capitale a Daciei romane, biserica din Densuș a fost obiectul multor controverse între oamenii de știință. Unii au considerat că biserica ar fi fost mausoleul generalului roman Longinus Maximus, ucis de daci, iar alții cred că edificiul este un fost templu roman al zeului Marte. Cea mai vehiculată părere este cea care susține că actuala biserică din Densuș a fost un templu roman creștinizat, adică o biserică paleocreștină construită între secolele IV și VI, fiind și prima biserică de pe teritoriul Daciei. Cert este faptul că biserica a fost ridicată pe ruinele unei construcții din secolul al IV-lea. Istoricul Nicolae Iorga plasează construirea bisericii în secolul al XVI-lea, însă istoricul de artă Virgil Vătășeanu preferă ultimul sfert al secolului al XIII-lea. Valoroasele fragmente de pictură murală, datând din 1443, opera unei echipe de maeștri, în frunte cu Ștefan, unul din primii zugravi români cunoscuți, vădesc strânse legături stilistice cu picturile de epocă din Țara Românească.

Geoagiu Băi

Atestat la 1805 ca Feredău, Feredeu (Feredö) raion Orăștie, regiunea Hunedoara,

apare nominalizat și ca Ferdö-Gyogy, Ferdö Geoagiu la 1854.

Stațiunea Geoagiu Băi este situată pe valea pârâului Clocota, la confluența cursului inferior al râului Geoagiu cu râul Mureș, într-o depresiune formată din ultimele ramificații a Munților Metaliferi, la 12 km de orașul Orăștie, la o altitudine de 350 m, în mijlocul unor coline acoperite de păduri de fag și brad.

Existența acestei așezări este atestată prin mărturiile cioplite în piatră, cu aproape 2.000 de ani în urmă, din perioada Daciei romane,

sub numele de Germisara, păstrată aproape în aceeași formă ca și în antichitate. Apele minerale din stațiunea Geoagiu Băi sunt termale și mezotermale, bicarbonate, calcice, magneziene, cu urme de fier și hidrogen sulfurat,

hipotone, carbogazoase și cu o ușoară radioactivitate. Dintre monumentele cioplite în piatră, aflate aici și păstrate în incinta băilor sau în muzeele din Deva și Orăștie, amintim grupul statuar reprezentând divinitățile tămăduitoare Aesculap și Hygeea, ale căror imagini (însoțite de șarpe, încolăcit pe un baston), simbolizează până azi știința farmaceutică și medicală.

Pe o terasă din apropierea instalațiilor balneare, s-a descoperit întâmplător un tezaur de monede format din 157 de piese, 1 din aur, 11 taleri, 139 monede mărunte din argint, 6

Atestări documentare

monede din aramă. Pe lângă acestea s-au mai descoperit 7 plăcuțe votive din aur, din epoca romană timpurie, datate sec. II-III.

Hărău

A t e s t a t documentar la 1360 ca Harow, făcând parte din raionul Ilia, regiunea Hunedoara. În următorii ani îl găsim menționat astfel: 1363 Horow, 1389 Haro, 1453 posses. Hara, 1467 Hora, 1499 Harro, 1750 Hereu, 1850 Hareu, 1854 Hari, Hărău. Astăzi este centrul comunei cu același nume.

Situat la 16 km de Deva, pe malul drept al Mureșului, în partea centrală a județului Hunedoara. Pe teritoriul localității s-au descoperit piese arheologice datate din neolitic, două celturi din bronz, fragmente ceramice, piese care se găsesc în colecția Muzeului din Deva.

Hunedoara

Situat în partea centrală a județului, 220-270 m altitudine, pe Valea Cernei, la 19 km de municipiul Deva, ocupă o suprafață de 97 kmp. Atestată documentar la 1265 sub numele Hungnod, conform registrului de dijme papale. Apare de-a lungul timpului menționată în acte: 1276 comitatus Hunod, 1278 Huniad, 1307 Hunad, 1331 Honad, 1333 sacerdos de Hunod, 1334

Hunada, 1341 comes de Huniod, 1356 Hunyad, 1364 castellanus de Hunyad, 1409 possessio nostra regalis Hwnyadvar vocata, 1415 castrum Hwnyad, oppidum Hwnyadiense, 1445 civitu Hwnyad, 1476 kenessii in pertinenciis castru Hwnyad, 1481 comites castru Hunyad, 1482 castrum nostrum paternum et hereditarium Hwnyad, 1493 ville volahales et montana ferri in Hwnyad, 1733 Vajda-Hunyad, 1808 Hinyidare, 1839 Hinyedora, 1850 Hunidara, 1854 Hunedoara.

Arheologii au descoperit atât în vatra orașului, cât și în satele din împrejurimi de unde își trage seva, urme de locuire, datând din epoca pietrei, bronzului și a fierului. În actualul areal de locuire al hunedorenilor s-au descoperit tezaure monetare din vremea dacilor cunoscute sub denumirea „de tip Hunedoara”, precum și monede romane de tip republican sau imperial.

În 1409, la 18 octombrie, regele Ungariei Sigismund de Luxemburg dăruiește și înobilează pentru faptele militare deosebite pe cneazul Voicu din Cinciș, fiul lui Șerb. Din acest moment, cetatea Hunedoara cunoaște o nouă etapă a dezvoltării sale. Iancu a amenajat cetatea pentru locuit, a construit Sala Cavalerilor și Sala Dietei în stil neogotic, înfrumusețate de logiile exterioare ale acestei săli. De asemenea, s-a construit aripa și turnul „Ne boisa”

Atestări documentare

(nu te teme) un eventual loc de refugiu în caz de primejdie.

După moartea lui Iancu de Hunedoara, fiul lui Iancu, Matei Corvin, devine rege al Ungariei medievale.

Secolul XVII marchează noi lucrări la castel legate în mare parte de numele principelui Gabriel Bethlen. Se construiește aripa

Bethlen (1622) așa cum o demonstrează și o inscripție descoperită pe ancadramentul unei ferestre.

În timpul Corvinilor, Hunedoara devine târg (= oppidum) al fierului, metal pe care pădurenii îl valorifică pentru alte produse, având valoarea de monedă.

După al Doilea Război Mondial, conform concepției vremii, industria hunedoreană a cunoscut o dezvoltare fără precedent: s-a construit Combinatul metalurgic, noi așezăminte de învățământ, sănătate sau cultură. S-au construit 12 școli generale, 5 licee, un spital modern, un institut de învățământ superior, două stadioane, o sală de sport, piscina, iar după 1989 s-a construit o piscină modernă, capabilă să găzduiască mari concursuri internaționale.

Jeledinți

Făcând parte din punct de vedere teritorial - administrativ din comuna Mărtinești, a fost atestat la 1320 Losady, raion Orăștie, regiunea Hunedoara. Îl mai găsim menționat în documente astfel: 1366 Losad, 1377 Lossad, 1380 Lossag, 1456 Lozath, 1477 Losald, 1491 Lozad, 1504 Zeledyncz, 1750 Zseledincz, 1760 Lozsad, 1839 Dselegyintzu, Selegyintz, 1850 Zseledincze, 1854 Lozsad, Jeledința. Pe

teritoriul așezării s-au descoperit: două pandantive din aur în formă de inimă; monede republicane, monede consulare romane, monede barbare, 58 denari argint din care șapte republicani și șapte de la Vespasian, Titus, Domițian, Traian,

Marcus Aurelius, Septimius Severus, o monedă de bronz de la Gordian III, bătută la Niceea.

Josani

Aparținând comunei Peștiș, localitatea a fost atestată la 1330 sub denumirea de villa Kezeptelek, raion

Hunedoara, regiunea Hunedoara. Începând de la 1488 a purtat în documente mai multe denumiri: poss Kwzebthelek, 1642 Gyoszan alias Középtelek, 1733 Sosani, 1750 Gsoszan, 1854 Dsoszány, Joseni. S-au descoperit, pe teritoriul așezării urme arheologice datând din neolitic: fragmente ceramice, cuțite de piatră, vârfuri de săgeți din jasp.

Ramona TOMA

Bibliografie:

- Floca, Octavian - *Regiunea Hunedoara: ghid turistic*, 1957.
Suciu, Coriolan - *Dicționar istoric al localităților din Transilvania* (vol. 1-2), București, 1967.
Cristache-Panait - Ioana - *Arhitectura de lemn din județul Hunedoara*, București: ARC, 2000.

www.cimec.ro

Însemnări despre lectură, cărți și cititori (În căutarea timpului pierdut...)

Bătălia noastră, a celor ce iubim, scriem ori propovăduim cartea, o socot similară cu cea a bisericii oficiale, de stat, în lupta cu sectele neoprotestante care le acaparează enoriașii, sectele care ne fac concurență fiind cinematograful, televiziunea, internetul, sporturile de mare atracție. Acestea ne obligă să ne îmbunătățim mijloacele de popularizare și răspândire a cărții, de formare și păstrare a bunilor cititori.

De multă vreme în „lumea mare” și în special în țările dezvoltate se citește puțin (la noi încă se mai citește destul); din păcate sunt puțini cititori (chiar și în rândul celor cu statut de intelectuali) care citesc ce trebuie și cum trebuie. Cititul e o artă. Ea presupune inițiere. Cei chemați să inițieze suntem noi, filologii, scriitorii, educatorii.

Pentru ce citim, care este scopul lecturii? Citim pentru plăcere, pentru instruire, pentru a ne ocupa timpul, pentru a judeca valoarea cărților? Cum citim este o întrebare aflată în relație de determinare cu aceste întrebări, cu scopul lecturii.

Cititul se învață. În etape, cu răbdare, pe îndelete. Ca să guști lectura și să ai folos de pe urma ei trebuie să citești „încet”, deschis către idei, punând întrebări, căutând răspunsuri. În acest sens, Flaubert spunea: „Cât de bine cunoșteau oamenii din secolul XVII latina; cât de încet citeau!” Lectura în stare de lene este pierdere de timp. Ca și graba, care poate fi socotită o formă a lenei. Adevărata lectură se face și cu ochii, și cu

mintea, și cu sufletul, și cu degetele. E drept că, atunci când scopul lecturii e colecționarea de idei, suntem lipsiți de plăcerea ei. Da, e adevărat că sunt cărți care nu pot fi citite încet și pe care ar fi bine să nu le citim deloc. Având însă de partea ta avantajul lecturii încete, poți ușor deosebi cartea care trebuie citită de aceea ce se cuvine a fi ocolită. Citind astfel, vom ști să recomandăm cărțile, să-i îndrumăm pe aceia care ni se încredințează (elevi, studenți, cititori). Spre exemplu, o celebră carte, „Centaurii”, una dintre marile cărți americane ale secolului trecut, recomandă spre lectură vreo 18 cărți ale lumii și [ale] tuturor vremurilor, îndeajuns pentru ca altele să nu mai fie citite, cărți dintre care amintim Biblia, Iliada, Odiseea, Divina Comedia, Don Quijote, Război și pace, Faust...

Cartea e pașaportul nostru de preumblare prin lume. Regulile generale de a citi sunt impuse de tipuri, de categorii de opere. Ele nu sunt aceleași pentru diferite genuri de opere. Într-un anume fel și cu o anume finalitate se citesc, spre exemplu, cărțile de idei. Glumind, ele se citesc de la stânga la dreapta, adică prin lectură reluată. Lectura unui autor filozof este un continuu dialog cu el, în care regăsești, dacă vrei, farmecul și primejdia unei discuții de toate zilele. Secretul e să stai într-o permanentă legătură intelectuală cu autorul; ba chiar să ai bucuria că i-ai luat-o înainte, înțelegându-l de la început. Sunt în asemenea lecturi alte

Atelier de creație

bucurii: că autorul a emis o judecată falsă; că îi descoperi la timp capcanele; că chiar este mai inteligent decât autorul. Cu prilejul multor întâlniri cu cititorii mei am întâlnit și dintre aceia care au voit să mă descopere, să-mi demonstreze intenții, idei, strategii pe care nu le-am avut.

Vin la rând cărțile care se adresează sentimentului și care presupun o altă artă, o altă strategie a lecturii. „Acestea se pot citi mai puțin încet, dar nu prea repede, autorii lor fiind cei care aleg ca subiect sentimentele sufletului uman”. În acest caz cititorul trebuie să se lase furat de lectură. El, autorul, nu descrie, ci inspiră sentimente, așa cum filosoful, moralistul, seamănă idei. Scopul său este să emoționeze. Dacă nu ne transportă în altă lume, în altă stare, în haina altor personaje, e bine să-l părăsim.

Citind un roman care ne pasionează, nu mai suntem noi înșine, ci trăitori în locurile și pielea personajelor sale, autorul având rolul de hipnotizator. Să nu uităm că în această viață „de împrumut” trăim mai intens decât în propria noastră viață. Părăsind romanul (povestirea, nuvela) care ne-a fermecat, simțim că trecem în altă viață, mai micșorați, mai sărăciți. A te lăsa furat e o stare absolut necesară când citești o carte care se adresează sentimentului.

Lectura unui roman, a unei nuvele presupune și reflexie care, la rândul ei, presupune spirit de observație și o bună cunoaștere a oamenilor: tinerii se lasă furați de înlănțuirea întâmplărilor, vârstnicii au facultatea de a observa. Ultimii numiți au satisfacții mari, comparând opera cu viața. Un roman bun ne ajută să cunoaștem acea viață care obișnuit scapă observațiilor noastre.

O lectură formată, îndrumată, îl ajută pe cititor să practice examenul conștiinței, conferindu-i o conștiință, dacă nu o are. Citim în noi ca într-o carte când comparăm personajele unei ficțiuni cu oameni cunoscuți sau cu noi înșine. Prin asemenea lecturi mulți scriitori urmăresc să se smulgă din realitate; în acest caz este bine să li se recomande altă artă decât literatura (muzica, artele plastice).

După lecturile preferate putem face adevărate studii psihologice asupra cititorilor:

1. Cui îi place să citească numai narațiuni (à la Dumas) e un leneș, un slab observator al semenilor, necunoscător de sine; e lipsit de viață intelectuală intensă; e doritor de călătorii, de evadări „în paradisul proștilor”, cum spunea Emerson;

2. Cititorul căruia îi place numai romanul realist e un spirit corect, măsurat, rațional, pesimist. El nu e un om prea bun, oricum e mai corect, mai moral decât autorul;

3. Urmează să ne referim la o largă, poate cea mai numeroasă categorie de cititori, mai ales la acest început de mileniu trei + cititorii de cărți idealiste, în care personajele sunt sume de virtuții, raiuri de suflete. Cititorul lor e, de obicei, o cititoare. Lamartine spunea: „Am de partea mea pe tineri și pe femei.” I se potrivește și lui George Sand. Acest cititor în general nu e optimist. Crede în oameni și noblețea lor. E generos, își alcătuieste un suflet aparte din cel primar (al lui) și cel dobândit prin lectură, care poate schimba zestrea genetică – un așa-zis suflet „romnesc”.

Atelier de creație

4. Vine la rând o categorie specială de cititori, cititorii poezilor care nu se prea deosebesc de cititorii romanelor idealiste. Aceștia sunt „artiști” sau au această pretenție. Se cred inițiați; se cred organizați într-o confrerie cu autorii lor preferați, un fel de francmasonerie pe care nu o întâlnim între romancierii și cititorii lor. Ei disprețuiesc pe cei care citesc ziare, almanahuri, literatură polițistă ori de reportaj. Tot ei, obișnuit, fac versuri bune sau proaste. Sunt greu de mulțumit, dar nici ei nu prea știu de ce. Se asociază și se cred străini, neînțeleși. Vor să se coalizeze în ceea ce numim „fire de poet”.

5. Ar fi nedrept să uităm o profund devotată categorie de cititori: cei ai cărților cu eroi excepționali (Șogun, Vrăciul, Magicianul, Parfumul, Papillon etc., ca să numim doar câteva). Ei sunt oameni pe care viața nu îi satisface, nu au vocația sociabilizării, nici dimensiunile obișnuite ale „terei”. Niște „sărmani Dionisi” deserviți de magie.

6. Ar mai urma să ne referim la un cititor pe cale de dispariție; acela de literatură clasică (Homer, Vergiliu, Horațiu, Dante, Cervantes...). A depășit vârsta de 60 de ani, adică anii reformelor din învățământ când în locul latinei se introdusese obligatoriu limba rusă. E o specie mai rară și cu atât mai fermecătoare. Cu o nepământeală eleganță a purtărilor. Foștii elevi ai liceelor real-umaniste în care limba română și limbile nobile hotărau devenirea eliadiană a unui tânăr. În urbea Devei mai supraviețuiesc câțiva dintre cei mulți pentru care a ajuns la capăt calea de dispariție. Cititorul anticilor și-a făcut un suflet pe măsura tuturor timpurilor, cu excepția acestuia în care trăim. Fericiții!

Către finele acestei exegeze – subiectivistă în mare măsură – s-ar cuveni câteva cuvinte despre cum se citește poezia, dramaturgia, critica literară, literatura încifrată, ermetică, avangardistă și de epatare. Tot rafinatul scriitor francez Flaubert recomanda ca poezii să fie citiți mai întâi în șoaptă, apoi cu voce tare; mai întâi să-i înțelegem, să ni-i apropiem cu toate simțurile, să le degustăm farmecul. Dacă se mai poate, să ținem seama de punctuație, care marchează nuanțările simțirii și gândirii poetice; să prindem secretul ritmului și armoniei, care nu sunt același lucru. Recomandabil este să nu dezarmăm, de la primele lecturi, în fața poeziei noi, așa-zis moderne, să o descifrăm recompunând-o cu plăcerea descoperirii. Bine e să nu ne speriem de ermetici când nu îi pricepem și deci nu îi acceptăm. Noroc că nici ei nu ne pricep și nu se pricep. Ei au admiratori din rândul aceluia care pretind că-i înțeleg și al aceluia ce nu îndrăznesc să spună adevărul. Primii sunt fanatici în admirația față de propria inteligență; ceilalți iau morgia inițiaților. Principiul ermeticilor? Un text înțeles de oricine nu e literatură. Noi, toți bunii cititori, suntem condamnați. Moderniștii adevărați sunt atrași de ocult, de mister, în mod natural; dintre ei, alții sunt voit obscuri, făcători de texte încifrate, iar cu ei nu trebuie să ne pierdem vremea. Din nefericire se înmulțesc ca ciupercile după ploaie (cu cât mai colrate, cu atât mai otrăvitoare).

Gligor HAȘA

*Grupaj de poezii
de
Sânziana Batiște*

Brad, ianuarie 2010

Până la ceruri

*Până la ceruri
Și mai departe
Trebuia gândit
Trebuia spus*

*Un vânt cu lacrimi
Mi-nchină fața
Spre răsărit
Spre apus*

*De ce se-ntoarce și îmi surâde
Zeul cu șerpi și flori*

*Nu mai sunt eu
Nu mai e nimeni tristelor lui erori*

*Din floare albină
Din albină ceară
Din ceară lumină –
Și m-am stins*

*Cine nu crede
Mă caute zadarnic
Prin necuprins*

Jusqu'aux cieux

*Jusqu'aux cieux
Et plus loin
Il fallait qu'on pensât
Il fallait qu'on parlât*

*Un vent de larme
Incline ma face
Vers le lever
Vers le coucher*

*Pourquoi se retourne et me sourit
Le dieu aux serpents et aux frissons*

*Je ne suis plus
Personne n'est plus à ses tristes erreurs*

*De la fleur abeille
De l'abeille cire
Du cire lumière
Et je me suis finie*

*Celui qui ne croit pas
Qu'il me cherche en vain
Dans l'infini*

Atelier de creație

Cu stele

*Cu stele-nfipite-n tâmplă
Mângâiată de-o lumină rece
Dansam pierzându-mi viața
Uitând ce se petrece
În fața albului cristal
În care ca-ntr-o crisalidă
Se odihnea regina
Din marea piramidă
Cu stele-nfipite-n tâmplă
Mângâiată de-o lumină rece
Pierzându-și viața*

Uitând ce se petrece

Tangaj

*Senzual tangaj
Polen de stele
Tandră respirație-alunecând
Și teroarea blândă-a exigențelor supreme*

*Într-un alb sărut
Demonizând*

Naștere

*S-adapă harul meu
domol și blând
Ca bivoli, din apă
Și mătul naște nuferi de lumină –*

*Vorace e priveliștea divină
ce m-abătu
Și sfâșiindu-mi straietele de tină*

*Murindu-mă vieții
Mă născu*

Avec des étoiles

*Avec des étoiles enfoncées aux tempes
Caressée d'une lumière de glace
Je dansais perdant ma vie
Ne sachant ce qui se passe
Devant le grand cristal
Où comme dans une chrysalide
Se reposait la reine
De la grande pyramide
Avec des étoiles enfoncées aux tempes
Caressée d'une lumière de glaces
Perdant sa vie*

Oubliant ce qui se passe

Tangage

*Sensuel tangage
Pollen d'étoiles
Tendre respiration glissant
Et la terreur douce des exigences suprêmes*

*Dans un blanc baiser
Démonisant*

Nativité

*S'abreuve mon esprit
lentement doucement
Comme les bouffes de l'eau
Et le limon naît des nénuphars de lumière*

*Vorace est le spectacle divin
qui m'abattit
Et déchirant mes vêtements de boue*

*Me- mourant à la vie
Il me naquît*

Atelier de creație

*Mariana Zavati Gardner traduce
din Eugen Evu*

*Translated into English
by Mariana Zavati Gardner*

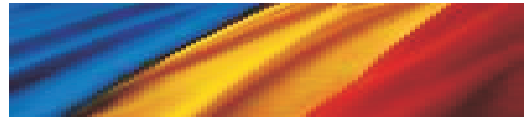
Norfolk, U.K.

Haiti Disaster (The Monster)

*One cannot forget what one sees
Blind nature kills
With the strength of dogma
At the level of a stone,
In reality, the noncreated energies
And the black cold of life kill;
They kill their work in fragments.*

*In death,
Man is the lowest of the low
In death,
Humanity is the failure of creation
At least,
Do not lie to yourselves*

Haiti disaster (Monstrul)

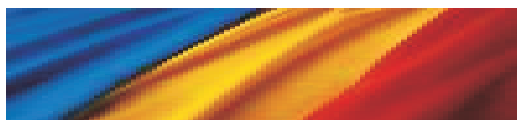
*Nu se poate uita ce se vede.
Oarbă natura ucide
Cu amplexarea unei dogme
În stadiu de lespede.
În realitate increatele energii,
Frigul negru al viețiiucid:
Îșiucid fragmentar opera.*

*În moarte omul este
Cel mai înjosit.
În moarte umanitatea
Este eșecul creației.
Cel puțin pe voi înșivă
Nu vă mai mințiți.*

Atelier de creație

*So that the ghost
Could rejoice
As it cries
when,
between two disasters,
You love one another divinely.*

*Să nu se bucure
Stihia
Cum plânge ea
atunci când
între două dezastre
divin vă iubiți.*

Alienation

*From where does this emerge?
- like a sudden startle from one's sleep -
Budding to wake up from
The oceanic un-sleep of the sap
To rebuild our transient image
Eluding the shadow
Wherever it might be in us
Floating under ineffable wings
Like a corpus that extracts itself
The other face
Which is departing
In gramatica mundi
Why are life and death
Feminine twins?
Words snowed on the back
Or a galactic phenomenon
Tell me, butterfly that sees
With your composite eye
Agitated into multiples?*

Alean (Alienare)

*De unde în om vine aceasta
- ca tresărirea din somn-
Înmugurind a ne trezi din
Nesomnul oceanic al sevelor
A ne reface imaginea fugară
Eludând umbra
De unde este în noi
Cu plutire sub aripi inefabile
Ca un corpus ce se extrage
Celălalt chip
Care pleacă?
În gramatica mundi
De ce viața și moartea
Sunt feminine gemene?
Cuvinte ninse pe spate
Sau vreun feromon galactic?
Spune-mi tu, fluture, ce vezi
Cu ochiul tău compus
Agitat în multiplu?*

La acest număr au colaborat:

<i>Linda BASTIDE</i>	- Ex-Vicepreședintă a Societății Poeților Francezi, Membră a Cartei Autorilor, Membră în P.E.N. Club Internațional
<i>Sânziana BATIȘTE</i>	- Scriitoare, membră a Uniunii Scriitorilor din România
<i>Oana BĂLĂNESCU</i>	- Bibliotecară, Biblioteca Orășenească Petrila
<i>Elisabeta BÖKÖS</i>	- Profesoară de istorie la Grupul Școlar Industrial „Horea”, din Deva
<i>Monica DUȘAN</i>	- Bibliotecară, Biblioteca comunei Ribița
<i>Eugen EVU</i>	- Poet, fondator și redactor-șef al revistei <i>Nova Provincia Corvina</i>
<i>Gligor HAȘA</i>	- Scriitor, publicist, profesor, membru al Uniunii Scriitorilor din România
<i>Dumitru HURUBĂ</i>	- Scriitor, membru al Uniunii Scriitorilor din România
<i>Mariana ZAVATI GARDNER</i>	- Poetă, traducătoare, critic literar originară din Bacău. Membră a Uniunii Scriitorilor din România, a Royal Society of Literature, a numeroase societăți literare din alte țări.

Coperta I - Statuia lui Mihai Eminescu din Deva, autor Tudor Panait (1970).

Coperta IV - Activitatea Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu” oglindită în afișe.

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Hunedoara-Deva
Casa de Cultură „Drăgan Muntean” Deva

Lansare de carte

OVIDIU VASILESCU

HIMERA

Vineri, 18 decembrie 2009, ora 17,
Casa de Cultură „Drăgan Muntean” - Sala Mică

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Deva

„Hai să dăm
mână cu mână”

Sala de Lectură și Secția de Artă - 21 ianuarie 2010, orele: 11⁰⁰: 12⁰⁰
Secția de Artă și Secția de Copii - 22 ianuarie 2010, orele: 09⁰⁰: 10⁰⁰

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „OVID DENUSIANU” DEVA
CASA DE CULTURĂ „DRĂGAN MUNTEAN” DEVA

Daria Dalin

Lansare de carte

**LACRIMILE
TULIPANULUI
și
CERCUL DE FOC**
de Daria Dalin

Miercuri, 11 noiembrie 2009, ora 14
Casa de cultură „Drăgan Muntean” Deva

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Hunedoara-Deva
Casa de Cultură „Drăgan Muntean” Deva

LANSARE DE CARTE

ȘTEFAN NEMECSEK

PRESA HUNDOAREANĂ
(de la origini până în prezent)

LITERATURA HUNDOAREANĂ
(de la începuturi până în prezent)

DIN GÂNDIREA ÎNTELEPTILOR LUMII

Marti, 8 decembrie 2009, ora 17,
Casa de Cultură „Drăgan Muntean” - Sala Mică

LANSARE DE CARTE

GABRIEL PETRIC

„JARUL DIN ZĂPADA
SCLIPITOARE. REVEDERI CU NOICA”

Miercuri, 9 decembrie 2009, ora 14⁰⁰,
Casa de Cultură „Drăgan Muntean” - Sala Mică

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Hunedoara-Deva
Casa de Cultură „Drăgan Muntean” Deva

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Deva
Casa de Cultură „Drăgan Muntean” Deva
Teatrul Județean Hunedoara
Societatea de Științe Filologice

În parteneriat cu:
Asociația Corală Sargetia
Colegiul Tehnic Transilvania
Liceul Pedagogic - Deva
Liceul Traian - Deva

EMINESCIANA

Cinci generații în cultul lui Eminescu
1850-2010

Cu participarea specială a actorilor
Teatrului Județean Hunedoara
și a Coralei Sargetia condusă
de prof. Nicolae Iacobescu

Vineri, 15 ianuarie 2010, ora 13⁰⁰
Casa de Cultură „Drăgan Muntean” - Sala Mare

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” - Deva

**27 IANUARIE. ZIUA INTERNAȚIONALĂ A
Holocaustului**

„MAI ESTE ACESTA OMUL?” - PRIMO LEVI

25.01.2010, ora 12, Secția de Artă
- Proiecția filmului - „Camarazi de război”, episodul 9
- Dezbateri „Cum a fost omenește posibil?”
Participă elevii ai:
- Grupului Școlar „Grigore Moisil”,
- Colegiului Național „Decebal”,
- Liceului Pedagogic „Sahar Dăgoi”

26.01.2010, ora 12, Secția de Artă
- Prezentare - „Literatură Holocaustului”
Participă elevii ai:
- Grupului Școlar „Grigore Moisil”.

eubea

Denisa Toma

LACRIMA DINTRE GENE

Consiliul Județean Hunedoara
Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”
Hunedoara-Deva

Salonul Editurilor Hunedorene

- Ediția a X-a -

19 - 21 octombrie 2009, Casa de Cultură „Drăgan Muntean” Deva